

Protocol comarcal d'actuació davant les violències sexuals en espais públics d'oci

Consell Comarcal del Baix Camp | 2021

Finançat amb càrrec als crèdits rebuts del Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad, a través de la Secretaría de Estado de Igualdad:

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE LA PRESIDENCIA, RELACIONES CON LAS CORTES
E IGUALDAD

Pacto de Estado
contra la violencia de género

Generalitat
de Catalunya
**Agència Catalana
de la Joventut**

CONSELL COMARCAL
DEL BAIX CAMP

noctàmbul@s

Coordinació del treball

Agència Catalana de la Joventut.

Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Consell Comarcal del Baix Camp.

Servei de Joventut del Consell Comarcal del Baix Camp.

Aquest protocol s'ha elaborat gràcies al Programa d'Assessorament a ens locals: Protocols de prevenció de violències masclistes i sexuals en l'oci nocturn de l'Agència Catalana de la Joventut en el marc del Pacte d'Estat contra la violència de gènere.

Autoria

Observatori Noctàmbul@s. FSC.

noctàmbul@s

Baix Camp, Desembre 2021

ÍNDEX

1	Presentació	5
1.1	Exposició de motius	7
1.2	Persones participants	8
2	Marc conceptual i normatiu	10
2.1	Aproximació a les violències sexuals en espais festius	11
2.2	Aproximació al marc legal i normatiu	16
3	Objectius del Protocol	21
4	Disseny metodològic	23
5	Protocol local d'actuació.....	25
5.1	Introducció.....	26
5.2	Compromisos inicials	28
5.3	Principis del Protocol.....	29
5.4	Actors, rols i responsabilitats	30
5.4.1	Principis d'actuació	32
5.4.2	Passos a seguir	33
5.4.3	Formacions.....	36
5.4.4	Reunions prèvies i posteriors	38
5.4.5	Adhesió de municipis al Protocol.....	39
5.4.6	Adhesió d'entitats al Protocol.....	40
5.5	Espais públics d'oci on s'ha d'implementar el Protocol	41
5.5.1	Espais i entorns festius	42
5.5.2	Principis bàsics de programació de festes.....	42
5.6	Dispositius de suport	44
5.6.1	Punt Violeta d'atenció	44
5.6.2	Punt Violeta informatiu.....	46
5.6.3	Plafó informatiu.....	47
5.7	Circuits d'actuació i serveis d'atenció.....	48
5.7.1	Circuit de suport en cas d'agressió lgtbifòbica	52
5.8	Pla d'actuació: accions previstes a desenvolupar.....	53
5.8.1	Campanya de sensibilització.....	57
5.9	Seguiment i avaluació del Protocol.....	58
5.9.1	Grup de seguiment.....	58
5.9.2	Indicadors de seguiment i avaluació.....	60
6	Bibliografia.....	61
7	Annex (I).....	64

Fitxa 1. Manifest del Protocol.....	65
Fitxa 2. Llistat de festes populars i esdeveniments del Baix Camp.....	66
Fitxa 3: Missatges de campanya.....	67
Fitxa 4: Recull de recursos per programació.....	70
Fitxa 5: Exemples d'agressions.....	71
Fitxa 6: Tipus de violència sexual penalitzats.....	72
Fitxa 7: Full informatiu per les persones agredides.....	73
Fitxa 8: Publicacions comunicats públics ajuntaments	74
Fitxa 9: Annex als contractes de grups de música i Dj's.....	75
Fitxa 10: Serveis d'atenció i recuperació al territori	76
Fitxa 11: Document de registre de casos i document de cessió de dades personals	78
8 Annex (II).....	80
Document 1. Accions recomanades	81
Document 2. Informe de Diagnosi.....	82

1 PRESENTACIÓ

- > Exposició de motius
- > Persones participants

Presentació

Ens plau presentar-vos el *Protocol comarcal d'actuació davant les violències sexuals en espais públics d'oci* de la comarca del Baix Camp.

Aquest document neix amb la intenció d'unificar, coordinar i dotar els municipis de la comarca d'una eina que permeti sensibilitzar, prevenir i actuar davant aquests tipus de violències, per tal de **garantir espais segurs i lliures de violència masclista i d'actituds lgtbifòbiques**.

El Consell Comarcal té el ferm compromís de treballar per la igualtat de gènere, l'eradicació de la violència masclista i les violències dirigides al col·lectiu LGBTI, tenint tolerància zero davant aquest tipus de conductes, així com vetllar per garantir una societat més justa i igualitària.

El compromís polític i social és bàsic per promoure aquest canvi social i trencar amb el patriarcat i les conseqüències que aquest té en totes les àrees de la societat.

Agraïm a tots els Ajuntaments, entitats, associacions, locals d'oci i persones que treballen, dia a dia, per erradicar les violències masclistes de la nostra societat.

Per unes festes al Baix Camp lliures de violències sexuals.

Rosa M. Abelló i Borràs

Presidenta del Consell Comarcal del Baix Camp

El Protocol neix amb la intenció d'unificar, coordinar i dotar els municipis de la comarca d'una eina que permeti sensibilitzar, prevenir i actuar davant aquests tipus de violències.

El Consell Comarcal té el ferm compromís de treballar per la igualtat de gènere, l'eradicació de la violència masclista i les violències dirigides al col·lectiu LGBTI.

1.1 Exposició de motius

Els darrers anys s'ha posat de manifest la **impunitat** amb què es produeixen les **violències sexuals**, violències masclistes altament invisibilitzades i generalitzades, essent els **espais públics d'oci** un dels contextos en què la impunitat de la que gaudeixen es torna més puixant. Darrerament ha pres centralitat a l'agenda política la necessitat d'articular estratègies per fer-hi front. Els **col·lectius feministes de base** fa anys que denuncien els comportaments masclistes en aquest espai, visibilitzant públicament les diferents manifestacions que prenen les violències sexuals, així com definint i endreçant les diferents formes de violències sexuals que s'hi produeixen.

L'Enquesta de Violència Masclista (Dpt. Interior, 2016) identifica els espais on s'han patit violències masclistes per part de no-parelles en el següent ordre segons percentatge de resposta total: **20'9% espais d'oci; 18'3% espai públic; 17'1% transport públic; 12'5% casa; 11'9% feina; 7'3% xarxes socials; 5'5% altres; 3'3% una altra casa; 3'2% lloc d'estudis**. En la mateixa línia, **la Macroenquesta Estatal de Violència envers la dona** (Delegación de Gobierno contra la violencia de Género, 2019), assenyala els **espais públics, 32,0%; els espais d'oci, 17,8% i el transport públic, 8,0%** com el segon, tercer i quart lloc on s'han patit violències sexuals per part de no-parelles. Així, les dades fan palesa la necessitat de posar la mirada i definir estratègies sobre els espais públics i d'oci per combatre l'alta concentració de fets constitutius de violència masclista (sexual) que han patit les dones en aquests espais.

Un dels **instruments** sorgits per combatre les violències sexuals als espais festius té el seu **origen als col·lectius feministes** vinculats a espais autogestionats. Des d'aquests espais existeix una trajectòria i coneixement en l'elaboració de **Protocolos** d'abordatge de les violències sexuals als espais festius. En aquest sentit, les administracions, el personal tècnic i els càrrecs polítics, es troben en un clima de creixent sensibilització respecte a la importància del treball comunitari que apliqui la perspectiva de gènere per actuar davant aquestes manifestacions de violència en espais festius. Els protocols que es promouen des d'una **perspectiva comunitària**, procuren interpellar i promoure la participació de les persones que organitzen la festa, entitats del territori, col·lectius i associacions de dones i feministes i col·lectius i persones LGTBIQ+.

Sabem que les **desigualtats de gènere**, les **violències sexuals**, les **discriminacions** a persones Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere, Intersexuals i, en general, persones amb identitats i expressions de gènere no normatives, no es podran revertir aquí en la seva totalitat. En aquests sentit, l'acció política, les Campanyes o els Protocols són una granet de sorra més en pro dels drets i de les llibertats de les persones vulnerabilitzades que pateixen aquest tipus de discriminacions i violències.

Les **festes populars** són espais molt arrelats i estimats al nostre territori, aportant precisament consciència i creació de teixit associatiu, producció cultural i artística. Per aquest motiu, perquè ens estimem les festes populars i tradicionals, volem que siguin **espais de llibertat**, de gaudi, de qualitat i de respecte cap a totes les persones que en formen part. Tothom ha d'estar convidat i sentir-se a gust a la festa. Les dones de totes les edats han de sentir-se bé a les festes, han de poder moure's amb llibertat sense por a patir agressions sexistes i les persones amb diversitats de preferències afectives i sexuals o d'expressions de gènere, han de poder mostrar-se i viure la festa amb normalitat sense por a ser jutjades o violentades.

Els col·lectius feministes de base fa anys que denuncien els comportaments masclistes als espais públics d'oci.

L'Enquesta de Violència Masclista de Catalunya i la Macroenquesta Estatal de Violència envers la dona identifiquen l'alta incidència de violències sexuals als espais públics i d'oci.

Perquè ens estimem les festes populars i tradicionals, volem que siguin espais de llibertat, de gaudi, de qualitat i de respecte cap a totes les persones que en formen part.

1.2 Persones participants

El Protocol s'ha elaborat conjuntament amb moltes persones que han col·laborat en diversos moments del procés i a través de diferents canals. També ha estat possible gràcies a totes les dones dels **col·lectius feministes i persones LGTBIQ+** d'arreu, que han compartit els materials, les experiències i els documents necessaris per a l'elaboració de Protocols comunitaris.

Han participat en l'elaboració d'aquest Protocol:

Coordinació, redacció i dinamització

Equip Observatori Noctàmbul@s: Otger Amatller Gutiérrez (Coordinador Departament Prevenció FSC), Ana Burgos García (Coordinadora Observatori), Marta Cremades Gurra (Coordinadora Consultoria), Amaya I. Díez Rodríguez (Tècnica Noctàmbul@s), Laia Plaza Hernández (Tècnica Noctàmbul@s), Sònia Ricondo Garcia (Tècnica Noctàmbul@s) i Pau Zabala Guitart (Tècnic Noctàmbul@s).

Aquest treball ha estat possible gràcies a totes les dones dels col·lectius feministes i persones LGTBIQ+ d'arreu.

Tècnica Noctàmbul@s referent del Protocol del Baix Camp: Roser Monsó Ramos.

Tècnica del Programa Inclusió i Gènere de l'Agència Catalana de la Joventut (Coordinació territorial de Joventut a Tarragona): Maria del Mar Penalba Suárez.

Equip tècnic Referent al territori: Lourdes Solans Vico (Coordinadora de l'Àrea d'Igualtat), Montse Carrillo Olesti (Tècnica comarcal de Joventut) i Anna Tarragon Estebanez (Tècnica de Joventut).

Protocols essencials:

☞ Protocol *Poble Sec* feminista.

Grup Motor

Agent 9529, Mar (Referent del Grup d'Atenció a la Víctima de Reus)

Agent 15064, Montse (Referent del Grup d'Atenció a la Víctima de Reus)

Caño Molluna, Cristina (Tècnica de Festes de Mont-roig del Camp)

De Mora Alarcón, Marta (Tècnica de Joventut de Montbrió del Camp, Riudecanyes, Riudoms, Vilanova d'Escornalbou i Vinyols i els Arcs)

Lopera Broto, Cristina (Tècnica de Joventut i Igualtat de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant)

Però Cunyat, Susanna (Alumna DIAL del cicle "Promoció per a la igualtat de gènere")

Solé Fortuny, Rosalía (Treballadora social de l'Hospital de Reus – Baix Camp)

Vallverdú, Mireia (Tècnica de Joventut de La Selva del Camp)

☞ *Protocolo local de actuación ante las agresiones machistas que se manifiestan en espacios de ocio y festivos del Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz.*

☞ *Protocol d'abordatge de les agressions sexistes i LGTBIfòbiques als espais públics de l'Ajuntament de Viladecans.*

☞ *Protocol "No callem" contra les agressions i els assetjaments sexuals en espais d'oci nocturn privat. Ajuntament de Barcelona.*

Comissió Participativa

Dones a títol individual

Associació de Joves La Pleta de Montbrió del Camp

Centre Cultural, Esportiu i Recreatiu de Vandellòs (CCERV)

Icaria Cooperativa

Observatori dels Aprenentatges del món en la Suma d'Iniciatives Socials (OASIS)

☞ *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència Masclista. Agència Catalana de Joventut.*

☞ *Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci. Generalitat de Catalunya.*

A qui s'agraeix el temps i les aportacions que han fet possible el disseny del Protocol que segueix a continuació, així com a la resta de persones **entrevistades**, persones anònimes que han omplert els **qüestionari** i les que han participat a les **activitats** realitzades durant l'elaboració del Protocol.

2 MARC CONCEPTUAL I NORMATIU

- > Aproximació a les violències sexuals en espais festius
- > Aproximació al marc legal i normatiu

2.1 Aproximació a les violències sexuals en espais festius

Per entendre les dinàmiques en què es produeixen i manifesten les violències sexuals als espais públics d'oci cal situar la mirada, en primer lloc, en l'estructura de **desigualtats de gènere** fonamentades en un marc de relacions de poder **heteoropatriarcal**¹ que es troba en plena vigència i operativitat a la nostra societat.

Aquestes desigualtats i conseqüent reproducció dels estereotips de gènere en les diferents esferes i escales relació són les que provoquen les **violències sexuals**. A la vegada, les violències masculistes (i sexuals) funcionen com el sistema de poder i control que manté l'estructura de desigualtat basada en el sistema sexe-gènere.

Si es posa el focus en les dinàmiques pròpies de les desigualtats de gènere, de la violència de gènere i de **les violències sexuals en espais d'oci (i en context de consum de drogues)**, podem extreure un seguit de conclusions² que cal tenir en compte per entendre les dinàmiques concretes en què es produeixen i establir estratègies per abordar-les.

✂ MERCANTILITZACIÓ DEL COS SEXUAT DE LES DONES

Les dones i l'ús dels cossos estereotipats són utilitzats de manera **sistemàtica** als entorns d'oci i especialment als locals d'oci nocturn com a part del **producte** de reclam.

Les desigualtats i la conseqüent reproducció dels estereotips de gènere són a la base de l'exercici i reproducció de les violències sexuals.

Exemples:

☞ Campanyes de discoteques on el reclam és l'intercanvi de pràctiques sexuals a canvi d'alcohol o les entrades gratuïtes per a les dones.

✂ VIOLÈNCIA SEXUAL NATURALITZADA, NORMALITZADA I GENERALITZADA

Les violències sexuals enteses com a limitació de la llibertat sexual de les dones i de persones LGTBIQ+ i en forma **d'agressions sexuals de tot tipus**, intensitats i freqüències estan **normalitzades** a la nostra societat. També hi ha una percepció hegemònica de **justificació de les violències sexuals** com a fenomen de naturalesa humana que no es pot canviar, que és intrínsec als comportaments masculins. Aquesta visió es troba generalitzada en els discursos i en les pràctiques de la vida quotidiana.

☞ La justificació de les agressions sexuals per part dels homes com a causa incontrolable d'arrel biològica (l'impuls sexual irrefrenable).

✂ HIPERSENSIBILITAT PER PART DELS HOMES I AGRESSOR FANTASMA

Les violències sexuals als homes són **de caràcter puntual** i no sistèmiques. Hi ha una resposta a la defensiva, de relativització i de menyspreu de molts homes cap a les agressions envers les dones. La majoria d'homes afirmen que mai han agredit però, en canvi, hi ha moltes dones que han patit agressions per part d'homes.

☞ Les enquestes recullen alts percentatges de dones que afirmen haver patit violències sexuals, en canvi a les mateixes enquestes pocs homes admeten exercir-les.

✂ MIRATGE DE LA IGUALTAT

Entre les noies joves opera l'anomenat "miratge de la igualtat" que sostindria que les dones, en el context i societat actual, poden divertir-se lliurement i sense perill d'igual manera que els homes. És interessant, però, analitzar com en un context en el qual se li atribueix la **responsabilitat de la violència a les dones**, aquestes se sentin interpel·lades en parlar de sexisme com si es tractés d'una acusació cap a elles i, per tant, haguessin de donar una resposta defensiva. Aquesta idea serà fonamental a l'hora d'orientar les **accions preventives**. És molt important no caure en accions que

☞ El judici social respecte mantenir relacions sexuals amb diferents persones és desigual per a nois i noies. A les noies se les castiga socialment i als nois se'ls premia (La "fresca" i el "triomfador").

limitin la llibertat de les dones, sinó en el treball de les conseqüències i en les causes de les agressions.

✂ ELS CONTEXTOS D'OCI NOCTURN FACILITEN LA VIOLÈNCIA

Els contextos d'oci festiu i sobretot nocturn, es conceben com espais on la idea del "tot s'hi val" i "són coses que passen" està molt estesa i normalitzada. La **responsabilitat es dilueix** a través del contextos grupals i de consum.

☞ Es freqüent trobar titulars de premsa on apareix la informació d'estar sota els efectes de l'alcohol en comptes d'anomenar el sistema patriarcal que legitima les violències.

✂ LA DROGA MÉS PRESENT EN SITUACIONS DE VIOLÈNCIA SEXUAL ÉS L'ALCOHOL

L'alcohol, com a droga depressora, per una banda, pot reduir i fer desaparèixer la capacitat de reacció de la persona agredida i, per l'altra, pot actuar com a desinhibidor i **facilitador** per a la persona potencialment agressora. Hi ha una tendència a situar el detonant de la **violència sexual en la substància** i no en la subjectivitat i en el **marc social sexista**.

✂ EL CONSUM CULPABILITZA A LES DONES PERÒ LEGÍTIMA I DESRESPONSABILITZA ALS HOMES

Existeix una percepció social, col·lectiva i fins i tot en la jurisprudència, que davant una situació de violència el **consum de substàncies penalitza i culpabilitza les dones** i legitima i desresponsabilitza als homes. Així, el consum de drogues funciona com un **atenuant per a les persones agressores** i com agreujant per a les persones agredides.

☞ En context de consum d'alcohol o altres drogues es sol justificar i minimitzar l'agressió comesa per un home, "és que anava borratxo", mentre es culpabilitza a la dona que n'ha estat víctima per "anar borratxa".

✂ LA MAJORIA D'AGRESSIONS SEXUALS SÓN DE TIPOLOGIA OPORTUNISTA I NO DE TIPOLOGIA PREMEDITADA

Contràriament a l'opinió generalitzada, les agressions sexuals més freqüents són per part d'homes que les exerceixen cap a una persona amb **escassa o nul·la capacitat de reacció** degut a un **consum voluntari** de substàncies. Són persones que potser no tenien la intenció de cometre una agressió, però que es troben amb l'**oportunitat** de cometre-la i la duen a terme. També existeixen les agressions premeditades, que gaudeixen de més publicitat en els mitjans de comunicació i que són un dels operadors de la cultura de la violació, però que no són les més habituals.

☞ Des dels mitjans de comunicació s'ha promogut l'alarma social vers la utilització del "burundanga" com a droga per cometre agressions sexuals premeditades.

✂ PARLAR DE CONSENTIMENT NO ÉS SUFICIENT I POT SER PROBLEMÀTIC

Existeixen moltes agressions sexuals on **no hi ha una negativa clara** davant l'agressió que es comet. És habitual, sobretot en **parelles heterosexuales**, que existeixi consentiment, però no una relació sexual desitjada.

☞ D'entre les dones que han patit agressions sexuals, el 81% de les agressions han estat exercides per part de persones conegudes: parelles, ex-parelles, amics, coneguts i familiars⁴.

¹ **Heteropatriarcat**: Model de societat hegemònic de construcció social, històrica, econòmica, colonial, cultural i psicològica que es basa en una relació de poder dels homes sobre les dones, de les categories de les masculinitats per sobre de les de la feminitat i de la construcció d'aquestes en un marc de relacions heterosexuales com a norma social, de sexualitat i familiar.

² Els **informes de l'Observatori Noctàmbul@s** recullen els resultats de recerca del projecte en aquest àmbit i desenvolupen les conclusions aquí presentades a l'apartat "Ideari". Podeu consultar el 5è informe a: https://www.drogasgenero.info/wp-content/uploads/5InformeNoctambulas_2017-18.pdf

⁴ (MINISTERIO DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES E IGUALDAD, 2015, p. 301)

En primer lloc, el fet d'haver de donar un consentiment pressuposa un **rol actiu de l'home** i un **rol passiu i reactiu de la dona**, que ha de donar resposta a una demanda de l'home. Aquesta dinàmica no trenca amb la **jerarquia de gènere**.

En segon lloc, una vegada més es posa el focus en la dona, atribuint-li la responsabilitat d'haver de donar una resposta clara davant un home, enlloc de posar la **mirada en els comportaments dels homes**.

En tercer lloc, les respostes de les dones estan molt condicionades per un seguit d'estigmes que limiten les seves llibertats sexuals, definint així les múltiples respostes que poden donar en un rang que va des de **l'estigma de puta** fins a **l'estigma d'estreta**.

Finalment, les condicions que es poden donar per expressar una resposta clara i lliure de consentiment són difícilment generades, ja que és habitual que aquestes estiguin molt condicionades per altres formes de **violència de gènere** més implícites i subtils, com poden ser la psicològica, l'ambiental, la social o la simbòlica. Sobretot en relacions de parella o en relacions sexuals esporàdiques amb coneguts.

✎ Alguns conceptes que permeten construir un significat sobre el consentiment lliure d'estereotips i marques de gènere són el fet que sigui: lliure, sobri, entusiasta, sense coerció, honest, actiu, reversible, empàtic, basat en el desig mutu, etc.

✂ LA CONFIGURACIÓ DELS ESPAIS D'OCI I ELS DESPLAÇAMENTS CONDICIONEN I LIMITEN LA LLIBERTAT DE MOVIMENT DE LES DONES ALS ESPAIS PÚBLICS

És majoritàriament entre les dones, que la **percepció d'inseguretat o de llibertat** està molt condicionada per la configuració i el **disseny dels espais d'oci** i de l'urbanisme en general. També en els **desplaçaments** per espais públics. Això genera por, inseguretat i un seguit d'estratègies com evitar espais, rutes i horaris que les dones procurin utilitzar per minimitzar riscos. La **cultura de la violació**, l'anomenada construcció del **terror sexual**³, conjuntament amb la falta de perspectiva de gènere en el disseny dels espais públics i locals d'oci, és una de les causes d'aquesta **limitació de les llibertats** sexuals de les dones.

✎ Les marxes exploratòries⁵ són una tècnica de recerca qualitativa que permet identificar els elements urbanístics d'un territori en base a la percepció de seguretat i llibertat per transitar l'espai públic.

✂ APRENENTATGE DE LA SEXUALITAT TABÚ, HETERONORMATIVA I MASCLISTA.

A l'arrel de les violències sexuals hi trobem uns **aprenentatges de la sexualitat** basats en **missatges diferencials** a noies i a nois en un marc de relacions de poder **heteropatriarcal**. La sexualitat no es treballa obertament des d'un mirada basada en el plaer de compartir, en el desig i en el bon tracte. La manera d'aprendre els codis, els rituals i les pràctiques sexuals està basada en la mirada que promou la **pornografia hegemònica**: falocentrisme, coitocentrisme, heteronormativitat, violència masclista i dona objecte passiva al servei de l'home subjecte actiu.

✎ L'educació sexual i afectiva amb perspectiva de gènere segueix essent un tema en el que cal treballar per tal de que arribi a tota la població, en especial l'adolescent.

³ Nerea Barjola proposa el concepte "**terror sexual**" per definir la construcció del sistema de control patriarcal sobre el cos de les dones, disciplinant i coartant-ne la llibertat a través de la instauració de la por a ser violada i la culpabilització de les dones respecte a les emocions, actituds, plaers i activitats (BARJOLA, 2018).

⁵ Consultar Col·lectiu Punt 6: <http://www.punt6.org/2017/11/20/aclaraciones-metodologicas-marchas-exploratorias-y-recorridos-de-reconocimiento/>, cooperativa feminista experta en mobilitat i espai públic.

Agressions sexuals més normalitzades

A continuació un recull sobre algunes de les **agressions sexuals més normalitzades** en contextos d'oci nocturn, a les que cal parlar especial atenció.

En aquest Protocol es treballa a partir d'una proposta de tipologies d'agressions, aquesta és una **proposta de concreció**. Això implica que poden produir-se altres tipus de violències que no estan descrites a continuació i que també se'ls ha de donar resposta.

TIPUS D'AGRESSIONS I VISIBILITAT DE LA VIOLÈNCIA	
	Mirades sexuals no desitjades i continuades Persona o grup de persones que no para de mirar d'una forma desagradable i constant. Normalment amb una intenció de sexualitzar el cos de l'altre generant incomoditat o per riure-se'n.
	Comentaris sexuals no desitjats o comentaris masclistes, lesbofòbics, gaifòbics i transfòbics Els coneguts popularment com a " <i>piropos</i> " o comentaris que vagin en la direcció de valorar el cos de les dones. També comentaris de mofa o de menyspreu pels comportaments pel fet de ser dona, per lesbofòbia, per gaifòbia o per transfòbia.
	Invasió continuada de l'espai vital Comportament invasiu continuat i voluntari, generant incomoditat a la persona o persones que ho pateixen.
	Tocaments puntuals o continus no desitjats Tocar a una altra persona sense ser desitjat. Encara que sigui un fet puntual també s'ha de tenir en compte.
	Acorralaments Posar impediments perquè una persona es pugui moure lliurement. Pot ser exercit per un persona o per un grup de persones.
	Violació amb intimidació i/o amb força física Obligar a realitzar una pràctica sexual amb penetració bucal, vaginal o anal. No hi ha desig ni consentiment per part de la persona que la pateix. Pot ser mitjançant altres formes de violència que no només la física: violència psicològica (intimidacions, xantatges, pressions, submissió química,...), violència ambiental, violència econòmica, violència simbòlica, etc.

A banda d'aquestes formes de violència sexual en els espais d'oci **és comú que concorrin altres tipus de violències sexuals** de tipus més simbòlic, com la mercantilització del cos sexual de les dones, la culpabilització de les dones per la violència rebuda o la sensació de por o inseguretat a ser agredides sexualment entorn als espais festius.

En aquest Protocol s'entén l'**agressió** com una **acció violenta que atempta contra la integritat sobretot física i/o psicològica de qualsevol persona**.

Les agressions sexuals o sexistes són un abús de poder de les persones que reproduïen i s'aprofiten principalment de la relació de dominació de l'home sobre la dona i de la relació de dominació de persones sobre les persones que trenquen les **normes estereotipades de sexe, gènere i sexualitat**.

Per aprofundir:

- ① A l'Annex del Protocol "Exemples d'agressions" es recull un llistat més exhaustiu de diverses manifestacions d'agressions.
- ① *L'abordatge de les violències sexuals a Catalunya. Part 1: marc conceptual sobre les violències sexuals*. Antígona i Creació Positiva⁶.

⁶ (TOLEDO & PINEDA, 2016)

Les **sexuals** són les que fan referència a un abús de poder a través de **limitar la llibertat sexual** i les **sexistes** les que fan referència a **reproduir els estereotips sexistes**.

Una agressió és també quan una persona se sent agredida i, en un context social de relacions masclistes continuades, les dones i persones LGTBIQ+ pateixen quotidianament agressions. En aquest sentit, cal remarcar que no s'ha de qüestionar l'agressió a la persona que la pateix i s'ha de tenir clar que **res justifica una agressió**. Totes les persones en aquest marc de relacions de poder poden ser agents agressors.

En aquest sentit, el Protocol és una eina per ajudar a conèixer els diferents **tipus de situacions** de violències sexuals que es poden donar als espais de festes i saber intervenir **en la mesura de les possibilitats** de les persones que poden fer-ho.

És per això que cal fomentar que **totes les persones** que interaccionen a la festa són actors que poden **detectar** i denunciar situacions. El **personal que organitza** la festa haurà rebut una **formació específica** per aprendre a identificar les diferents formes de violències sexuals que poden patir les dones i les persones LGTBIQ+ en aquest espais.

És important incorporar a la mirada la **sensibilitat per parar atenció** a les dinàmiques que s'estan produint als diferents espais. Una fotografia del moment de la festa, entendre què està passant, quina activitat s'està realitzant, els actors que hi intervenen, les relacions que hi ha entre les persones, etc.

Cal tenir en compte:

🌐 On està passant?

👤 Qui està patint l'agressió i qui l'està exercint?

🔗 Quina relació hi ha entre aquestes persones?

📍 En quin estat es troben aquestes persones?

2.2 Aproximació al marc legal i normatiu

Els criteris normatius i professionals que guien el present Protocol s'adeqüen a la normativa vigent a nivell internacional, estatal i autonòmic.

Àmbit internacional

Des de la **Convenció per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones i les nenes (CEDAW)**, per les seves sigles en anglès) a l'any 1992, en la seva recomanació número 19, la violència contra les dones es reconeix internacionalment com **"una forma de discriminació dirigida contra les dones per la seva condició de ser dona i que afecta a les dones de manera desproporcionada. Aquesta violència inhibeix greument la capacitat de la dona per gaudir dels drets i llibertats en el mateix pla d'igualtat que els homes"** (p.1) ⁷.

D'altra banda, el **Conveni d'Istanbul** fa incidència en l'obligació de l'Estat en les seves diferents esferes de prevenir, actuar, sancionar i reparar les víctimes dels delictes de caràcter masclista.

El més important d'aquests instruments internacionals és que reconeixen que **les violències masclistes també es produeixen fora de l'àmbit privat i de parella** per fer-se extensiu a tots aquelles relacions home-dona, hi hagi una relació sexoafectiva o no. Això inclou qualsevol espai comunitari, espai públic, llocs de treball i d'oci, política, esport, etc. En aquest sentit, aquest Protocol es vincula ja amb el Conveni d'Istanbul, adaptant-se a la concepció àmplia de violències masclistes i sexuals.

Els diversos instruments legals previs, conferències, convencions i trobades internacionals es continuen centrant en la **necessitat de dotar de recursos als enfocaments de tipus preventiu** destinats a fer pedagogia a la població en general, recaient aquesta en especial als infants i adolescents. És per això que **les administracions tenen l'especial deure** de posar en marxa els diversos mecanismes, instruments, formacions a professionals i recursos de diversa índole a l'abast de les víctimes per tal que el procés sigui reparador.

Àmbit estatal

A nivell estatal es compta, per una banda, amb la **Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere** que comprèn "tot acte de violència física i psicològica, incloses les **agressions a la llibertat sexual**, les amenaces les coaccions o la privació arbitrària de llibertat" (p.10), tot i que únicament en l'àmbit de la parella o ex-parella.

Per altra banda, es compta amb la **Llei Orgànica 3/2007, de 3 de març, per a la igualtat efectiva entre homes i dones**, que inclou definicions d'assetjament sexual i per raó de sexe. Aquesta defineix **l'assetjament sexual** com a "qualsevol comportament, verbal o físic, de naturalesa sexual que tingui el propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, en particular, quan es crea un entorn intimidatori, degradant o ofensiu" (p.1518); i **l'assetjament per raó de sexe**

La violència contra les dones és "una forma de discriminació dirigida contra les dones per la seva condició de ser dona i que afecta a les dones de manera desproporcionada. Aquesta violència inhibeix greument la capacitat de la dona per gaudir dels drets i llibertats en el mateix pla d'igualtat que els homes" (CEDAW, 1992).

Lleis de referència:

- ① Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere.
- ① Llei Orgànica 3/2007, de 3 de març, per a la igualtat efectiva entre homes i dones.
- ① Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista.
- ① Llei 11/2014, per garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere, intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.
- ① Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

⁷ (Naciones Unidas, 1992).

com a “qualsevol comportament realitzat en funció del sexe d’una persona, amb el propòsit o l’efecte d’atemptar contra la seva dignitat i de crear un entorn intimidatori, degradant o ofensiu” (p. 1518).

L’assetjament sexual també està tipificat com a delictes al **Codi Penal** per a supòsits de més gravetat, concretament:

- > **Agressió sexual** (article 178 CP): atemptar contra la llibertat sexual d’una persona utilitzant la violència o intimidació.
- > **Violació** (article 179 CP): constitueix una forma d’agressió sexual agreujada en aquells casos en els que a més d’haver-hi violència o intimidació, hi hagi penetració vaginal, anal o bucal.
- > **Abús sexual** (article 181 CP): atemptar contra la llibertat i indemnitat sexuals sempre i quan no hi hagi violència o intimidació, però tampoc hi hagi consentiment lliure i vàlid per part de la persona agredida.
- > **Assetjament sexual** (article 184 CP): sol·licitud de favors de naturalesa sexual en l’àmbit d’una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, provocant en la persona assetjada una situació objectivament i greument intimidatòria, hostil i humiliant.

D’altra banda, l’aprovació de l’**Avantprojecte de Llei Orgànica de Garantia Integral de la Llibertat Sexual**, liderat pel Ministeri d’Igualtat del govern central, podria redefinir el Codi Penal espanyol, incloent-hi els següents canvis:

- > **L’abús sexual passaria a ser agressió sexual**, entès aquest com a qualsevol atac contra la llibertat sexual **sense consentiment** de la persona agredida.
- > L’àmbit d’aplicació inclouria també a infants menors de 16 anys.
- > S’inclouria l’**assetjament de carrer com a delictes** entès com a expressions, comportaments o proposicions de caràcter sexual.
- > Contemplaria **dos agreujants** que actualment el Codi Penal no contempla: **existència d’una relació sentimental** amb o sense convivència; i **la submissió química** per part de l’agressor amb l’objectiu d’anul·lar la voluntat de la persona agredida. Actualment, en el Codi Penal la submissió química no es considera una circumstància agreujant, sinó una de les circumstàncies per les quals el delictes d’agressió sexual passa ser tractat com un abús, doncs l’administració química evitaria la necessitat d’utilitzar l’ús de la violència o intimidació.

Àmbit autonòmic

A Catalunya, la **Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, incloent la **Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, defineix diverses formes de violència contra les dones (violència física, psicològica, violència obstètrica i vulneració dels drets sexuals i reproductius, violència econòmica, violència digital, violència de segon ordre, violència vicària), entre les quals destaquem la **definició de violència sexual**:

“Comprèn **qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual i la dignitat personal de la dona** creant unes condicions o aprofitant-se d’un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual **sense tenir el consentiment ni la voluntat de la dona, amb independència del vincle que hi**

Les agressions sexuals en l’àmbit social o comunitari consisteixen en l’ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d’edat que està determinada per l’ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne.(...)

hagi entre la dona i l'agressor o agressors. Inclou l'accés corporal, la mutilació genital o el risc de patir-ne, els matrimonis forçats, el tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual, l'assetjament sexual i per raó de sexe, l'amenaça sexual, l'exhibició, l'observació i la imposició de qualsevol pràctica sexual, entre altres conductes" (p.3).

Aquesta llei també fa referència als àmbits en els quals es produeix la violència i dels quals destaquem **l'àmbit social o comunitari**, àmbit en el que també s'emmarca aquest protocol. S'inclouen, entre d'altres, les següents formes de violència:

- > **Violència sexual i abusos sexuals** són les que comprenen qualsevol acte de **naturalesa sexual no consentit** per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- > **Agressions sexuals** en l'àmbit social o comunitari consisteixen en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a **arma per a demostrar poder** i abusar-ne.(...) Qualsevol altres formes anàlogues que lesionin o siguin susceptibles de lesionar la dignitat, la integritat o **la llibertat de les dones**.

Tant la Llei 5/2008, com la seva modificació, Llei 17/2020, defineixen **sis àmbits d'actuació en els que cal actuar per l'eradicació de la violència contra les dones** i que s'han emprat en aquest protocol a l'hora d'estructurar les accions i propostes recollides en el mateix.

Es defineixen sis àmbits d'actuació en els que cal actuar per l'eradicació de la violència contra les dones i que s'han emprat en aquest protocol a l'hora d'estructurar les accions i propostes recollides en el mateix

- > **Sensibilització:** el conjunt d'accions educatives, pedagògiques i comunicatives encaminades a generar canvis i modificacions en l'imaginari social que permetin avançar cap a l'eradicació de la violència masclista.
- > **Prevenió:** el conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de la violència masclista per mitjà de la reducció dels factors de risc, i impedir-ne així la normalització, i les encaminades a sensibilitzar la ciutadania en el sentit que cap forma ni manifestació de violència no és justificable ni tolerable.
- > **Detecció:** la posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible la problemàtica de la violència masclista, tant si apareix de forma esporàdica com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.
- > **Atenció:** el conjunt d'accions destinades a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per la violència masclista en els àmbits personal, familiar, laboral i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i els procediments.
- > **Recuperació:** el procés de desvictimització en els àmbits afectats, realitzat per les mateixes dones i llurs fills i filles. Aquest procés comporta un cicle vital personal i social de la dona centrat en el restabliment de tots els àmbits danyats per la situació de violència masclista viscuda.

- > **Reparació:** el conjunt de mesures jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives i similars, preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en l'àmbit de la violència masclista, que contribueixen al restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda, garantint l'acompanyament i l'assessorament necessaris.

També es compta amb la **Llei 11/2014, per garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere, intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia**. Aquesta llei té per objecte "establir i regular els mitjans i les mesures per a fer efectiu el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la generalitat i els ens locals tenen competències" (p.15).

La llei defineix l'**assetjament per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere** com a "qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar **contra la seva dignitat** o la seva integritat **física o psíquica** o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest" (p.16).

Finalment, des del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, com a òrgan competent el al seguretat de les persones, a l'any 2019 crea el **Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci**⁸ d'aplicació a tot el territori de Catalunya. Protocol innovador perquè dona contingut i criteris d'interpretació a les **violències sexuals no penals**, concretament a l'**assetjament sexual no penal**, fet **constitutiu d'infracció administrativa** i per tant, perseguible administrativament perquè no quedi impune. A més, estableix actuacions operatives envers la persona agressora, sigui aquesta adulta o menor, d'igual manera que si la víctima és menor.

Aquest Protocol també **coordina a tots els actors en matèria de seguretat** com Mossos d'Esquadra i policies locals, policies portuàries i professionals de la seguretat privada, juntament amb altres actors i agents amb incidència en l'àmbit de la seguretat i l'oci públic (càrrecs electes, personal tècnic municipal d'ens locals) i privat (personal de sala, personal control d'accessos, auxiliars serveis, cambreres i cambrers, etc.), als quals se'ls hi assigna un rol corresponent en la prevenció, detecció, actuació i recuperació de les persones agredides.

Sense configurar una llista tancada, es consideren incloses com a infracció administrativa les següents conductes:

- > **Exhibicionisme obscè** davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitades necessitades d'especial protecció.
- > **Masturbació en espais públics o oberts** al públic davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitades necessitades d'especial protecció.
- > **Injúria sexual**.
- > **Seguiment puntual o obscè** d'una persona o un grup de persona.
- > **Captar imatges de les parts íntimes** d'una persona.
- > **Acorralament** amb finalitats sexuals.
- > **Altres conductes** que impliquen vexació sexual.

El Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci (2019) de la Generalitat de Catalunya dona contingut i criteris d'interpretació a les violències sexuals no penals, concretament a l'assetjament sexual no penal, però sí fet constitutiu d'infracció administrativa.

A més, coordina a tots els actors en matèria de seguretat com Mossos d'Esquadra i policies locals, policies portuàries i professionals de la seguretat.

⁸ (Departament d'Interior, 2019)

Per últim, el Protocol d'Interior envia "un missatge clar, en el sentit que el respecte a **la indemnitat i la llibertat sexuals no té gradacions**: o hi ha aquest respecte o no hi és, i tot allò que se situï fora del respecte a la llibertat i indemnitat sexuals de les persones, especialment de les dones [inclou també violència sexual contra persones LGTBIQ+], serà objectiu d'intervenció, i si s'escau, de sanció" (p.8).

3 OBJECTIUS DEL PROTOCOL

Objectius

L'objectiu estratègic d'aquest Protocol és el següent:

***Reduir les violències sexuals als espais públics d'oci del Baix Camp i
promoure espais lliures de sexisme***

Els **objectius operatius** del Protocol són els següents:

- > Identificar les principals **violències sexuals** en espais, entorns festius al Baix Camp i detectar necessitats per reduir-les.
- > Definir **accions d'intervenció comunitàries** per reduir les violències sexuals als espais festius de la comarca segons eixos de prevenció, detecció, actuació/atenció i reparació/recuperació.
- > Millorar el **treball transversal i coordinat** entre els diferents agents i actors que interactuen i intervenen als espais festius de la comarca.

4 DISSENY METODOLÒGIC

Disseny metodològic

Aquest Protocol s'ha realitzat a través de **metodologies participatives** aplicades en els moments de recerca d'informació, d'anàlisi de la situació, de comprensió de la realitat i de recull de propostes.

Una de les finalitats d'aquesta metodologia és **promoure la legitimitat democràtica**⁹ a través de la implicació del personal tècnic de l'administració i les persones i col·lectius feministes de base en la presa de decisions. També s'ha procurat promoure que les persones que organitzen les festes participin al procés i es vinculin al Protocol.

Tot i que la metodologia i les tècniques d'extracció d'informació emprades es descriuen en profunditat al document de diagnòstic (adjunt a l'annex 2), és important destacar que al llarg del procés s'ha realitzat una **enquesta** sobre percepció de les violències sexuals i dinàmiques d'oci, **entrevistes** a informants clau, **grups de treball participatius** amb població i personal tècnic i una **Comissió Política** amb càrrecs electes. A través de les tècniques de recerca aplicades i les aportacions recollides als grups de treball, s'ha recollit les dades necessàries per elaborar la Diagnòstic, definir els eixos de treball i dissenyar el Protocol.

Tanmateix, s'ha considerat prioritari establir un **consens ideològic** per marcar els límits i les potencialitats basades en una **perspectiva de gènere o feminista**. S'ha procurat tenir en compte una mirada interseccional¹⁰ de les desigualtats i també una perspectiva que impliqui i tingui en compte a les persones LGTBIQ+ com a agents vulnerabilitzats que pateixen les violències relacionades amb el gènere. En aquest sentit, al llarg del procés d'elaboració s'han dut a terme **accions formatives** en les sessions dels diferents grups de treball.

A nivell d'estructura organitzativa, s'han realitzat tres grups de treball: un **Grup Motor** format per personal tècnic comarcal, una **Comissió Participativa** formada per població en general, que és d'on han sorgit els eixos de treball i les propostes principals del Protocol i una **Comissió Política** amb representants de l'Equip de Govern.

Aquest procés d'elaboració del Protocol s'ha estès al llarg de **9 mesos de treball**, iniciat l'abril de 2021 i finalitzat amb el lliurament del document final el mes de desembre del 2021.

Un dels objectius principals és promoure la legitimitat democràtica a través d'implicar en la presa de decisions a personal tècnic de l'administració i a persones i col·lectius de base.

La Comissió Participativa està formada per població i entitats de la comarca i és d'on han sorgit els eixos de treball i les propostes principals del Protocol.

Documents de referència:

- ① *7 pasos para construir un plan de abordaje de las violencias sexuales en espacios festivos. Guía de apoyo técnico para elaborar protocolos y planes frente a las violencias sexuales en espacios festivos y de consumo de drogas.* Observatori Noctàmbul@s.
- ① *Guia per dissenyar i executar processos participatius en l'àmbit municipal.* Guies breus de participació ciutadana, Generalitat de Catalunya.
- ① *Guia per a l'elaboració de Protocols davant les violències sexuals ens espais públics d'oci.* Sèrie Benestar i Ciutadania. Diputació de Barcelona.
- ① *Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals.* Ajuntament de Terrassa.

⁹ **Legitimitat democràtica:** Consens dels membres de la comunitat política institucional amb la societat civil per acceptar l'autoritat vigent i les decisions que finalment es prendran i s'implementaran. Per promoure aquest consens i la posterior obediència a l'autoritat, és fonamental el procés, els mecanismes i els requisits adoptats per tal que la societat civil es cregui que s'han de complir les lleis i les polítiques establertes per l'autoritat.

¹⁰ **Perspectiva interseccional:** És una mirada d'anàlisi de la realitat que entén que cada individu pateix opressió o ostenta privilegi en base a la seva pertinença a múltiples categories socials. És una mirada que integra les diferents formes de desigualtats que generen dominació, opressió i discriminació i que interaccionen amb les desigualtats de gènere a la societat on vivim. Sobretot es té en compte, per exemple, les desigualtats que afecten a persones LGTBIQ+, les de classe, d'ètnia, de diversitat funcional, de vellesa o de procedència.

5 PROTOCOL LOCAL D'ACTUACIÓ

- > Introducció
- > Compromisos inicials
- > Principis del Protocol
- > Actors, rols i responsabilitats
- > Espais públics on s'ha d'implementar el protocol
- > Dispositius de suport
- > Circuits d'actuació i serveis d'atenció
- > Pla d'actuació: accions previstes a desenvolupar
- > Seguiment i avaluació del Protocol

5.1 Introducció

Aquest capítol descriu els elements i accions necessàries per **aplicar** el Protocol comarcal d'actuació davant les violències sexuals als espais públics d'oci del Baix Camp. És important destacar del Protocol aprovat que:

- > Els seus **principis** regeixen el model d'atenció i acompanyament, així com l'estratègia d'abordatge que desplega el Pla d'actuació.
- > Crea la figura de **Referent tècnica del Protocol**, persona designada pel Consell Comarcal del Baix Camp encarregada de garantir la correcta implementació del Protocol i coordinar-se amb els diferents agents. Aquesta figura tindrà formació específica¹¹.
- > Defineix uns compromisos per formalitzar **l'adhesió voluntària** dels **municipis** al Protocol i crea la figura de **Referent local**, persona de cada Ajuntament designada per coordinar-se amb la Referent tècnica del Consell Comarcal i implementar el Protocol i el Pla d'actuació al seu municipi. També haurà de tenir o rebre formació específica.
- > Defineix uns compromisos per formalitzar **l'adhesió voluntària** de les **entitats** que es vinculin amb el Protocol i crea la figura d'**Agent detector**, persones voluntàries de les mateixes entitats que hauran rebut una formació de capacitat.
- > S'implementarà a les Festes populars acordades en el moment d'aprovació i progressivament s'inclouran noves festes populars i esdeveniments aprovades pel Grup de Seguiment segons **criteris d'importància**, nombre aproximat de persones **participants** i **recursos** destinats.
- > Defineix els principals **actors**¹² i **agents**¹³ **socials implicats**, els rols que han d'adoptar, les responsabilitats i com s'han de coordinar.
- > S'empara en la *Llei (5/2008) del dret de les dones a eradicar la violència masclista*: prevenció i sensibilització, detecció, atenció, recuperació i reparació¹⁴.
- > Incorpora una **mirada LGTBIQ+** amb la informació necessària sobre les situacions, casos que es poden donar i on es poden derivar i per tant s'empara en la *Llei (11/2014) per a garantir els drets de lesbianes, gaies, bisexuals, transgènere i intersexuals* i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia¹⁵.

El Protocol conté un pla d'actuació estructurat segons els eixos estratègics marcats per la Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista: prevenció i sensibilització, detecció, atenció, recuperació i reparació.

Es complementa i coordina amb el Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci de la Generalitat de Catalunya.

S'estableix un grup de treball, coordinació, seguiment i avaluació sobre el Protocol: el Grup de Seguiment.

¹¹ A l'apartat "Actors, rols i responsabilitats" queden definides les funcions de cadascuna de les figures resultants del Protocol i a l'apartat de "Formacions" s'estableixen els continguts formatius per a cada figura.

¹² **Actors socials**: subjectes, grups d'individus o entitats que assumeixen rols, la representació de determinats interessos i que treballen per aconseguir determinats objectius. Els actors socials són subjectes actius que incideixen a la comunitat en la que intervenen. Les seves accions tenen significats i porten valors.

¹³ **Agents socials**: institucions, grups, associacions i organitzacions que directa o indirectament contribueixen al processos de socialització. Per exemple, la família, l'escola, els grups d'iguals, els mitjans de comunicació, l'estat, etc. són agents de socialització.

¹⁴ (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2009).

¹⁵ (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2016).

- > Es complementa i coordina amb el ***Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci*** de la Generalitat de Catalunya¹⁶.
- > Defineix un **circuit específic** per atendre casos d'agressions durant les festes vinculat al circuit del *Protocol per a una intervenció coordinada contra la violència masclista al Baix Camp (2014)* a través dels canals de derivació amb els recursos especialitzats que l'integren.
- > Estableix un **grup de treball**, coordinació, seguiment i avaluació sobre el Protocol: el **Grup de Seguiment** del Protocol.

¹⁶ (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2019).

5.2 Compromisos iniciales

Aquest Protocol està dissenyat perquè el seu desplegament s'executi de forma progressiva, amb una implementació **activa, efectiva i transversal** al llarg del temps.

Per aquest motiu i per tal d'assolir els objectius marcats, el Consell Comarcal del Baix Camp es compromet a complir unes **accions inicials** que garanteixin la implementació del Protocol i el desplegament del **Pla d'actuació** de forma **transversal** als diferents àmbits d'actuació fixats.

Les accions aprovades sorgeixen dels resultats de la **Diagnosi**¹⁷ i dels diferents grups de treball: **Comissió Política**, **Grup Motor** i **Comissió Participativa**.

El llistat que s'exposarà a continuació són els **compromisos inicials** del Protocol aprovats com a requisit per començar la implementació del mateix. A mesura que vagi passant el temps, el Consell Comarcal, conjuntament amb les entitats de la comarca i a través del Grup de Seguiment, pot millorar i ampliar el Protocol i les accions del Pla d'actuació.

Protocol dissenyat perquè pugui desenvolupar-se a través d'una implementació activa i efectiva al llarg del temps.

El Consell Comarcal pot millorar i ampliar el Protocol i les accions del Pla d'actuació.

ACCIONS INICIALS PER IMPLEMENTAR EL PROTOCOL	
Acció	Descripció
1. Aprovació	Aprovar el Protocol pel Ple del Consell Comarcal.
2. Presentació	Presentar públicament el Protocol.
3. Adhesió municipis	Adhesió dels municipis al Protocol i al Pla d'actuació.
4. Campanya	Implementar la Campanya comunicativa per donar a conèixer el Protocol.
5. Recursos	Garantir els recursos humans i econòmics necessaris per implementar el Protocol.
6. Referent Protocol	Creació de la figura tècnica de Referent del Protocol.
7. Grup de Seguiment	Formalitzar el Grup de Seguiment del Protocol.
8. Adhesió Entitats	Formalitzar i difondre el document d'adhesió al Protocol i de les condicions que implica.
9. Formacions obligatòries	Programar les formacions obligatòries en el marc del Protocol segons persones destinatàries: Agents detectors, Referents locals, entitats, personal del Consell i dels Ajuntament, etc.
10. Planificació dispositius de suport ¹⁸	Planificar i implementar els dispositius de suport al Protocol segons els graus d'implementació definits.

¹⁷ L'informe de diagnosi complet s'adjunta a l'Annex 2 del present Protocol.

¹⁸ El present document estableix que, pel que fa als dispositius de suport al Protocol, el Consell Comarcal del Baix Camp serà el responsable d'elaborar la campanya comarcal i facilitar els materials de suport mentre que els Ajuntaments s'encarregaran de la contractació dels dispositius: Punt Violeta i/o plafó informatiu.

5.3 Principis del Protocol

1 ESPAI DE LLIBERTAT

La festa ha de ser un espai de gaudi, de compartir i de promoció del respecte. Ha de garantir els drets i les llibertats de totes les persones que en formen part.

La festa ha de ser un espai de gaudi, de compartir i de promoció del respecte.

2 CORRESPONSABILITAT

Totes les persones que participen a la festa són agents actius en pro de la llibertat i poden fer quelcom davant les diferents situacions d'agressions que es puguin produir. Promou el suport mutu i la solidaritat.

Totes les persones que participen a la festa són agents actius en pro de la llibertat i rebuig de qualsevol agressió.

3 ATENCIÓ PRIORITÀRIA

A les persones que pateixen les agressions, en especial a dones i persones LGTBIQ+. En aquest sentit, el Protocol es basa en uns principis d'actuació i d'atenció a la persona agredida que han d'impregnar totes les accions en el marc del protocol (apartat 5.4.1)

4 REBUIG DE LES AGRESSIONS

Ha de ser ferm, contundent i de resposta comunitària sobre totes les diferents formes d'agressions masclistes, sexuals i lgtbifòbiques.

La responsabilitat sempre és de la persona que ha comès l'agressió.

5 SENSIBILITAT, CURA I BONA TRACTE

Totes les accions s'han d'entendre des d'una mirada que les violències de gènere són un problema sistèmic i molt greu a la nostra societat. No són fets puntuals. Cal tenir empatia cap a les persones que pateixen agressions, fomentar la cura i el bon tracte cap a elles.

Les accions s'han d'entendre des d'una mirada que les violències de gènere són un problema sistèmic.

6 NO CULPABILITZAR A LES PERSONES QUE PATEIXEN LES AGRESSIONS

La responsabilitat sempre és de la persona que ha comès l'agressió. Res justifica una agressió.

7 CONFIDENCIALITAT

S'ha de garantir el dret a la privacitat i el dret a la protecció de les dades personals de les que es tinguin coneixement en virtut dels fets.

S'ha de garantir el dret a la privacitat i el dret a la protecció de les dades.

8 PUBLICITAT

Els actors que intervinguin en l'aplicació del Protocol han d'explicar l'existència del mateix, dels espais, les campanyes i els mitjans disponibles que ofereix aquest recurs tècnic.

5.4 Actors, rols i responsabilitats

A continuació es llisten i descriuen els **actors** vinculats al circuit del Protocol i els **rols** a desenvolupar per cadascun segons el cas:

ACTORS DEL PROTOCOL		
Actors	Rols	Responsabilitats
Consell Comarcal del Baix Camp	Liderar la implementació del Protocol.	Garantir la implementació del Protocol i de les accions a dur a terme definides pel mateix com, per exemple, la Campanya comunicativa i preventiva, el Grup de Seguiment, la creació de la figura de Tècnica Referent del Protocol, les formacions mínimes, etc.
Ajuntaments adherits al Protocol	Coordinar-se amb el Consell Comarcal del Baix Camp per garantir la implementació del Protocol.	Definir una persona de l'Ajuntament com a referent local del Protocol i complementar les actuacions de forma coordinada amb el Consell Comarcal. Planificar i implementar els dispositius de suport al Protocol segons els graus d'implementació definits i planificar. Garantir la implementació de les accions assignades.
Referent tècnica del Protocol ¹⁹	Representant tècnica del Consell Comarcal encarregada de dur a terme la coordinació entre entitats i administració i la implementació dels acords adoptats al Protocol. Liderar el Grup de Seguiment .	Donar compte a l'equip de govern comarcal dels acords , la planificació de les accions i la implementació de les mateixes que s'han d'anar realitzant en el marc del Protocol. Garantir el bon funcionament tècnic de les accions i activitats del Protocol.
Referent local del Protocol ²⁰	Representant tècnica o política de cada Ajuntament pel que fa al Protocol. Enllaç entre l'Ajuntament i el Consell Comarcal (coordinació amb la Referent tècnica del Protocol) i encarregada de dur a terme implementació al municipi dels acords adoptats.	Donar compte a l'equip de govern local dels acords , la planificació i la implementació de les accions que s'han d'anar realitzant en el marc del Protocol. Garantir el bon funcionament tècnic de les accions i activitats del Protocol al municipi.
Comissions organitzadores, entitats	Participen activament a l'organització i implementació de les festes. Com a mínim una persona de l'entitat haurà d'haver rebut una formació com a " agent detector " del Protocol i serà la persona Referent de l'entitat respecte al Protocol.	Promoure la coresponsabilitat entre les persones que organitzen les festes. Ampliar la percepció i la sensibilitat per detectar i avisar .
Seguretat i emergències	Policia Local, Serveis de Vigilants Municipals , Mossos d'Esquadra o Emergències Sanitàries. Serveis de Seguretat privada.	Garantir la seguretat de totes les persones que participen a les festes i atendre els casos i les situacions que se'ls requereixi. Han de saber de l' existència del Protocol i de com implementar-lo conjuntament amb la resta d'actors.

¹⁹ A l'apartat "Grup de Seguiment" queden definides les funcions d'aquest grup de treball, seguiment i avaluació i de la Referent tècnica del Protocol.

²⁰ A l'apartat "Grup de Seguiment" també queden definides les funcions de la Referent local del Protocol.

Personal contractat	Desenvolupar les tasques que siguin motiu de la seva contractació sense promoure actituds ni comportaments masclistes i lgtbifòbics.	Estar informats i conèixer les obligacions del Protocol. Detectar i saber on avisar .
Població en general	Participa activament o passivament a la festa. A través de la campanya de sensibilització , s'emplaça a totes les persones de la societat en general que promoguin un espai festiu de llibertat i en contra de les agressions sexistes.	Es demana ajuda per detectar situacions , informar-ne i oferir suport a la intervenció seguint els passos del Protocol.

A banda de les tasques i rols que els diferents actors i agents implicats en el Protocol han de desenvolupar, també se'ls atribueix un seguit de **responsabilitats i passos a seguir** dins el circuit segons el seu nivell d'intervenció a l'espai d'oci. A més, hi ha una sèrie de **principis d'actuació** que regeixen el present Protocol i que haurien de regir qualsevol intervenció en el marc d'aquest. Aquests es presenten a continuació:

5.4.1 Principis d'actuació

1 AVISAR I INFORMAR

Totes les situacions detectades s'han d'avisar i traspasar la informació a un **punt d'entrada de situacions** marcat per la festa. Aquest serà el Punt Violeta d'atenció. Haurà d'estar ben clar on s'ha d'avisar. Si a la festa no hi ha aquest punt, s'informarà dels recursos del Protocol i on es poden dirigir i demanar ajuda²¹.

2 INFORMACIÓ RIGUROSA

La informació ha d'arribar de primera mà abans d'iniciar l'actuació. Cal evitar i tallar rumors. Cal garantir la confidencialitat.

3 NO QÜESTIONAR L'AGRESSIÓ

Es recull la informació i es traspasa sense fer un judici sobre l'agressió. Sobretot en el cas que l'agressió estigui explicada per part de la persona agredida, caldrà tenir cura d'aquest principi.

4 RESPECTAR LA VOLUNTAT DE LA PERSONA AGREDIDA

Es traslladarà tota la informació necessària a la persona agredida i es respectarà la seva voluntat. Només en casos de risc de integritat física de la persona agredida es pot actuar sense la seva voluntat i sempre a través dels serveis de seguretat.

5 TREBALL EN EQUIP

La resposta ha de ser coordinada amb tot l'equip o persones involucrades en l'organització i serveis de seguretat i salut de la festa, les persones responsables han de ser informades de totes les situacions detectades i. Els diferents actors que hagin rebut formació lideraran l'actuació i la resta de personal ha de donar-los suport.

Cal destacar:

- ① Aquesta proposta d'actuació pot ser revisada i millorada a través de les avaluacions del Grup de Seguiment.

6 ACTITUD DE CURA AMB LA PERSONA AGREDIDA I FERMA AMB L'AGRESSORA

De bon tracte, suport mutu, respectuosa i d'escolta activa cap a la persona que pateix l'agressió. Actitud ferma, de rebuig però no violenta, dialogant i assertiva amb la persona que exerceix l'agressió.

²¹ La persona referent de cada entitat que hagi assistit a la formació sobre el Protocol ha de garantir que totes les persones de l'organització que participen a la festa sàpiguen on s'han de derivar els casos.

5.4.2 Passos a seguir

POBLACIÓ EN GENERAL

DETECTAR

Es detecta qualsevol de les situacions definides Protocol o les que no estiguin definides i que també puguin ser **agressions sexistes, sexuals o lgtbifòbiques**.

Si es detecta una situació clara d'emergència, es truca a emergències o s'avisar a personal de seguretat. Mai intervenir amb les persones agressores. **Prioritzar la seguretat de la persona agredida.**

INFORMAR

Si és la persona agredida qui demana suport: se li ofereix acompanyament i se l'informa que hi ha un **Protocol a la festa** i que pot **demanar suport** a través dels contactes que ofereix el circuit.

AVISAR

Si no és la persona agredida qui demana ajuda: es traspasa la informació del que està passant a qualsevol dels **recursos que ofereix el Protocol** en funció de la festa i moment: telèfon d'emergències, Punt Violeta, serveis de seguretat, etc.

PUNT VIOLETA INFORMATIU (AGENTS DETECTORS) ²²

DETECTAR

Es detecta qualsevol de les situacions definides al Protocol o les que no estiguin definides i que també puguin ser **agressions sexistes, sexuals o lgtbifòbiques**.

Si es detecta una situació d'emergència, es truca a emergències o s'avisar a personal de seguretat. Mai intervenir amb les persones agressores. **Prioritzar la seguretat de la persona agredida.**

INFORMAR

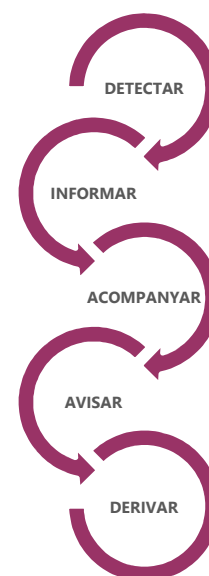
Si la persona agredida és la que demana ajuda: se l'informa que hi ha un **Protocol a la festa** i que pot demanar **ajuda i acompanyament** per part de les entitats que organitzen la festa.

ACOMPANYAR

Si la persona vol desplaçar-se fins al Punt Violeta, se l'acompanya. Si no es vol desplaçar, es busca una companya o company perquè es quedi amb ella o ell i l'altra persona va a avisar l'equip del Punt Violeta. **Mai es deixa sola a la persona que ha patit l'agressió.**

AVISAR

Passar la informació al **Punt Violeta** o, sinó està activat, a la persona de contacte que hagi facilitat la **Referent tècnica i/o local del Protocol**. Totes les festes han d'haver

Totes les festes han de tenir determinat on es traspasará la informació sobre situacions que es puguin detectar i traslladar la informació als recursos que disponibles.

decidit on es traspasarà la informació sobre situacions que es puguin detectar i traslladar la informació als recursos disponibles.

✧ DERIVAR

Informar a la persona agredida de les opcions que ofereix el **circuit d'atenció**, suport, derivació i recuperació a les persones que han patit agressions. Traspasar els **recursos** que s'hagin elaborat per la festa (díptic del Protocol, full d'informatiu per persones que hagin patit agressions, resum de recursos d'atenció disponibles, etc.).

EQUIP PUNT VIOLETA D'ATENCIÓ (EQUIP PROFESSIONAL)

👁 DETECTAR

Es detecta qualsevol de les situacions definides al Protocol o les que no estiguin definides i que també puguin ser **agressions sexistes, sexuals o lgbtífiques**.

Si es detecta una situació d'emergència, es truca a emergències o s'avis a personal de seguretat. Mai intervenir amb les persones agressores. **Prioritzar la seguretat de la persona agredida.**

📄 INFORMAR

Si la persona agredida és la que demana ajuda: se l'informa que hi ha un **Protocol a la festa**, que pot demanar **ajuda, suport, atenció i acompanyament** per les professionals del Punt Violeta.

L'Equip del Punt Violeta pot fer una **primera intervenció amb les persones agressores**²³ si valora que **no es posa en risc la seva pròpia seguretat** i sempre davant d'agressions més normalitzades com les mirades sexuals no desitjades i continuades, els comentaris sexuals no desitjats o la invasió continuada de l'espai vital.

Davant la detecció de situacions com tocaments puntuals, acorralaments o violacions, si es valora que es vol fer una primera intervenció amb l'Equip del Punt Violeta, **sempre serà amb avís als serveis de seguretat**, que seran els encarregats d'intervenir davant la persona agressora.

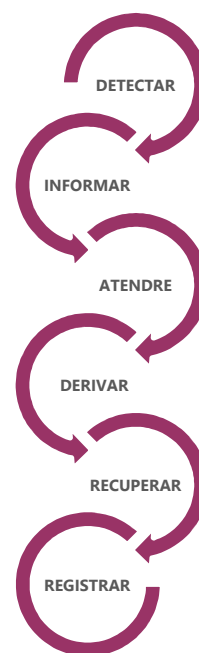
♥ ATENDRE

Els **Principis** d'atenció a la persona agredida són els següents:

Atenció prioritària a la persona agredida. Cal posar èmfasi en la defensa de la llibertat i de la seguretat de la persona que rep l'agressió. La prioritat és que estigui bé.

Respecte a les decisions de la persona agredida. Se li traslladarà tota la informació necessària, però respectarà en tot moment la seva voluntat. Si vol confidencialitat, si vol privacitat, si vol explicar-ho tot o només una part, si vol que les persones agressores marxin de l'espai de festa, si no vol que es comuniqui l'agressió, etc.

No centralitzar l'actuació en el procediment penal. Existeixen altres vies per acompanyar aquestes situacions i se li passarà un full informatiu amb els diferents camins que es poden agafar.²⁴

²² Els Agents Detectors del Protocol són persones voluntàries (de les entitats adherides al Protocol o persones a títol individual) que han participat a l'acció formativa de 4 hores.

²³ Cal tenir present que l'Equip del Punt Violeta té la formació especialitzada per atendre aquest tipus de situacions i valorarà la millor opció en funció de les situacions que es puguin donar.

²⁴ A l'Annex (fitxa 7) es pot consultar un document de suport per informar a la persona agredida sobre les implicacions d'obrir un procediment penal per tal que prengui la decisió en condicions de màxima informació possible.

S'animarà a la persona agredida a ser atesa l'**Espai Tranquil**. Si la persona agredida no vol desplaçar-s'hi, es buscarà un espai tranquil a prop d'on es trobin. A l'Espai Tranquil, quan arribi la persona agredida **només podrà ser amb ella l'Equip del Punt Violeta**. S'ha de generar un espai de privacitat, confiança i tranquil·litat.

L'Equip del Punt Violeta **atendrà amb més profunditat la persona agredida**:

- > Informació sobre el Protocol. Explicar les possibilitats que poden sorgir i que no es farà res que ella no vulgui.
- > Recollir la informació sobre el que ha passat.
- > Recollir informació sobre entorn, situació de la persona i relació amb les persones agressores. Si té amigues o amics, si està sola o sol, si coneix o no a les persones agressores, etc.
- > Recollida de dades essencials, si vol. Sobretot telèfon de contacte i nom.
- > Traslladar la informació sobre els **recursos disponibles** del circuit d'atenció i recuperació.

L'Equip del Punt Violeta **atendrà amb més profunditat a la persona agredida en un espai de privacitat, confiança i tranquil·litat.**

DERIVAR

Un cop la persona agredida decideixi què vol fer, se li oferirà suport i **acompanyament en la derivació** que hagi triat si és el cas. L'acompanyament al servei derivat podrà ser amb les persones de l'Equip del Punt Violeta si elles ho decideixen o a través dels serveis que ofereixi el **circuit d'atenció**, suport, derivació i recuperació a les persones que han patit agressions.

RECUPERAR

Si la persona agredida es troba en condicions i **vol seguir a la festa**, se l'animarà a que ho faci amb el suport de l'organització.

Si es dona el cas que **la persona agressora encara és a la festa**, s'explicarà a la persona agredida que la prioritat és que ella pugui seguir a la festa i que es farà una **intervenció amb les persones agressores**. La persona agressora podrà ser expulsada de la festa si així ho decideixen els **serveis de seguretat o policials**, conjuntament amb l'organització de la festa i amb l'Equip del Punt Violeta. També es pot oferir un suport a distància sense intervenció amb la persona agressora.

En el cas que s'efectuï aquesta intervenció, **l'organització es quedarà** amb la persona agredida a l'espai Tranquil mentre l'Equip del Punt Violeta surt a fer la intervenció. A la tornada se li explicarà tot el que ha passat i com ha quedat la situació.

S'ha de verbalitzar **l'actitud de rebuig cap a l'agressió** i cap a les persones agressores per part de l'organització per tal que la persona agredida se senti recolzada, valorada i acompanyada.

Si l'organització de la festa ho creu oportú i ha estat acceptat prèviament amb la persona Referent del Protocol del municipi, es pot oferir a la persona agredida **parar la música de la festa**, en el cas que n'hi hagi, i llegir el Manifest per denunciar que s'ha produït una agressió.

Se li explicarà a la persona agredida els **recursos disponibles del circuit**²⁵. En funció de la gravetat, és important no perdre el contacte d'aquesta persona i, si cal, **l'Equip del Punt Violeta** la **trucarà l'endemà** per fer-li el seguiment sobre com es troba i li tornarà a traspassar tota la informació necessària.

És molt important que si hi ha intervenció amb la persona agressora els serveis de seguretat i policials es complementin i coordinin amb el present Protocol i amb les persones de l'Equip del Punt Violeta i entitats organitzadores.

²⁵ A l'Annex del Protocol (fitxa 10) hi ha el llistat de recursos disponibles de derivació i recuperació.

També se li traslladarà un **full informatiu** per si es vol denunciar, amb l'explicació de les conseqüències positives i negatives de fer-ho, els perills de la victimització secundària i les recomanacions d'anar en paral·lel amb altres vies no judicials.

REGISTRAR

Omplir el full de registre amb consentiment si és el cas o el full de registre de situacions detectades.

 És molt important que si hi ha **intervenció amb persona agressora** els serveis de **seguretat i policials es complementin i coordinin** amb el present Protocol i, concretament in situ, amb les persones de l'Equip del Punt Violeta i amb les entitats organitzadores. Tots els actors implicats han de tenir coneixement dels Protocols i traspassar correctament la informació sobre les situacions que es puguin donar per **activar correctament els serveis de seguretat**.²⁶

COMUNICAT PÚBLIC EN CAS D'AGRESSIÓ GREU

En el cas que la persona agredida vulgui i si és un **cas que es considera de gravetat**, **l'Àrea d'Igualtat** / SIAD / SAI del Consell Comarcal o la **Regidoria corresponent** de cada Ajuntament valorarà si és necessari que es faci un **comunicat públic** davant una agressió durant les festes populars i informarà al **Grup de Seguiment**. Si el departament o regidoria ho consideren oportú, s'hi reunirà d'urgència.

En aquest sentit, el Consell Comarcal i els Ajuntaments disposen d'un **model de comunicat públic**²⁷ que poden difondre en casos d'agressions.

Es valorarà si és necessari que el Consell Comarcal o Ajuntament facin un comunicat públic davant una agressió durant les festes populars.

5.4.3 Formacions

El Protocol contempla un **paquet d'accions formatives** a desenvolupar amb anterioritat a les dates de festes populars. Una part d'aquestes tenen caràcter **obligatori**, mentre que la resta seran complementàries, és a dir de caràcter **voluntari**.

El **Grup de Seguiment** proposarà cada any, en funció de les necessitats i dels recursos, el nombre d'accions formatives i persones destinatàries de les mateixes. També caldrà especificar si una determinada acció formativa es programarà anualment, o bé bianualment o en la freqüència que es consideri adequada. Aquest primer paquet formatiu aprovat és susceptible de ser ampliat en funció de les necessitats i els recursos disponibles.

La **Referent Tècnica del Protocol** serà l'encarregada d'informar, coordinar i planificar les accions formatives assignades al Consell Comarcal, sempre en coordinació amb la **Referent local** del/s municipi/s en que es duguin a terme.

²⁶ El Consell Comarcal del Baix Camp està adherit al **Protocol de seguretat de contra les violències sexuals en entorns d'oci del Departament d'Interior**, pel que el present Protocol és d'aplicació conjunta amb els professionals de seguretat. Aquests serveis hauran de treballar segons els **principis de complementarietat i coordinació** amb el present Protocol i hauran de vetllar per garantir l'adequada col·laboració entre tots els actors serveis i institucions implicats en les activitats d'oci (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2019, p. 43).

²⁷ A l'Annex del Protocol (fitxa 8) es proposa un text per orientar un possible comunicat públic.

Les **accions formatives** s'orienten a partir d'uns **objectius comuns** a assolir, mentre que es marquen **objectius específics** segons el perfil de **persones destinatàries**. A continuació els objectius comuns:

- > Entendre els principis bàsics de la perspectiva de gènere.
- > Identificar els principals mites i mandats masclistes relacionats amb les violències sexuals.
- > Visibilitzar les principals formes de violències sexuals que es poden donar en contextos festius i a l'espai públic.
- > Detectar situacions i casos de violències sexuals i lgtbifòbiques.
- > Conèixer el Protocol, els principis i el circuit d'actuació.

FORMACIONS OBLIGATÒRIES EN EL MARC DEL PROTOCOL		
Destinatàries	Durada mínima	Continguts específics
Agents detectors i interlocutors* (entitats i persones vinculades a les festes)	4h	> Identificació d'actituds masclistes i les diferents formes de violències sexuals que es poden produir als espais festius. > Principis bàsics de programació amb perspectiva de gènere. > Circuit del protocol i recursos del circuit de VM del territori. > Principis bàsics d'acompanyament per evitar la revictimització. > Informació clau per difondre el Protocol i el seu circuit. *Aquesta acció formativa pot dividir-se en dos: una primera sessió de formació i una segona en format reunió de preparació amb la Referent tècnica/local del Protocol per conèixer el circuit i recursos del Protocol.
Referents locals del Protocol*	4h	> Principals resultats de la diagnosi i circuit del Protocol. > Conceptes i aplicació de la perspectiva de gènere en l'àmbit de la cultura, de la programació de festes populars i el disseny dels seus espais. *Aquesta acció formativa pot dividir-se en dos: una primera sessió de formació i una segona en format reunió amb la Referent tècnica del Protocol.
Equip Punt Violeta*	2h	> Conèixer les especificitats del Protocol d'actuació davant les violències sexuals als espais públics d'oci del Baix Camp i dels circuits de violència. > Conèixer les principals entitats que organitzen i formen part de les festes. > Conèixer la programació de festes i les activitats que es duran a terme. > Acordar els criteris de col·laboració i coordinació amb les resta d'agents relacionats amb el protocols, sobretot els agents detectors/ preventius/ interlocutors del protocol, seguretat, emergències i la Referent tècnica del Protocol. *Aquesta acció formativa pot ser en format de reunió tècnica de l'equip professional contractat amb la Referent tècnica del protocol.

La cartera d'**accions formatives complementàries o voluntàries** estarà destinada a les **entitats** adherides al Protocol, així com al personal comarcal i municipal i agents socials del territori que es consideri oportú. La durada mínima de cada formació serà de 4h, tot i que es promouran formacions més llargues en funció de les necessitats i els recursos. A continuació un **llistat de temàtiques** d'interès per aquest tipus de formacions:

- > Aproximació a les violències sexuals en espais d'oci.
- > Perspectiva de gènere en l'àmbit de la cultura i programació.

- > Estratègies d'actuació comunitàries per combatre el sexisme a les entitats: protocols d'actuació.
- > Autodefensa feminista en espais d'oci.
- > Diversitat LGTBIQ+ en espais d'oci.
- > Desconstrucció de la masculinitat en espais d'oci.

5.4.4 Reunions prèvies i posteriors

A les festes on es marqui un grau d'implementació alt (apartat 5.5) s'haurà de programar una **reunió de preparació** amb els recordatoris de seguretat i coordinació corresponents. Les persones que hauran d'assistir a aquesta reunió prèvia i posterior (per exemple, regidores/s d'escenari, serveis de seguretat, serveis d'emergències, equip del Punt Violeta, comissió de festes, etc.) estaran definides pel **Grup de Seguiment** i la **Referent local**, segons la festa on s'implementi el Protocol. En aquestes reunions **cal treballar els següents punts**:

- > Informació i existència del Protocol.
- > Circuit d'actuació durant la festa.
- > Rols i responsabilitats de cada actor durant la festa.
- > Recordatori dels principis d'actuació del Protocol.
- > Recordatori de les situacions de violències sexuals més habituals en espais festius i com detectar-les.
- > Com coordinar-se. Com i a qui avisar, de quins serveis i espais disposa la festa, quins són els recursos i contactes per informar, atendre i derivar.

A les festes on es marqui el grau d'implementació alt s'haurà de programar una reunió de preparació prèvia i una posterior.

Un cop acabada la jornada, s'haurà de programar una **reunió de valoració**:

- > S'han detectat casos durant la festa?
- > Com s'ha actuat?
- > Quines problemàtiques s'han detectat i quines aspectes han funcionat bé?
- > Què es podria millorar?
- > Traspasar tota la informació a la Referent Tècnica del Protocol.

5.4.5 Adhesió de municipis al Protocol

Per a una implementació efectiva del Protocol s'anima als municipis que formen part de la comarca del Baix Camp a adherir-s'hi. L'adhesió al mateix implicarà els següents **compromisos i accions**:

- > **Adhesió al *Protocol de seguretat* contra les violències sexuals en entorns d'oci** del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya.
- > Signatura del **manifest** unitari "Per unes festes lliures de violències sexuals i lgtbifòbiques".
- > Definir una persona de l'Ajuntament com a **Referent local** en matèria del Protocol, que tindrà la responsabilitat d'informar a la resta de persones de l'ens i de coordinar-se amb la Referent tècnica del Protocol per rebre tots els materials i comunicacions corresponents. És obligatori que aquesta persona hagi assistit a la formació assignada.
- > Participar a la **formació d'agent detector** (com a mínim la Referent local) sobre la implementació del Protocol i els conceptes i aplicació de la perspectiva de gènere en l'àmbit de la cultura, de la programació de festes populars i el disseny dels seus espais.
- > Compromís de l'Ajuntament de vetllar per **l'implementació** del Protocol i Pla d'actuació al seu municipi i complementar les **actuacions** de forma coordinada amb el Consell Comarcal.
- > Compromís de l'Ajuntament de dissenyar una **programació** de festes amb perspectiva de gènere segons els recursos i possibilitats de l'ens.
- > Compromís com a Ajuntament de combatre i rebutjar aquells **comportaments i actitud masclistes** i lgtbifòbiques.
- > Difondre i fer ús del **material de sensibilització** de la campanya vinculada al Protocol. Els materials seran facilitats per la Referent tècnica del Protocol determinada pel Consell Comarcal.

És recomanable l'adhesió de tots els municipis del Baix Camp al Protocol per a una efectiva implementació d'aquest.

El Consell Comarcal facilitarà material de sensibilització per difondre la campanya vinculada al Protocol.

L'Ajuntament haurà de vetllar per la implementació del Protocol i Pla d'actuació al seu municipi de forma coordinada amb el Consell Comarcal.

5.4.6 Adhesió d'entitats al Protocol

A les entitats que participen al teixit associatiu i als diferents esdeveniment i festes populars del Baix Camp se'ls ofereix la possibilitat d'adherir-se de forma voluntària al Protocol. L'adhesió al mateix, implicarà els següents **compromisos i accions**:

- > Signatura del **manifest** unitari "Per unes festes lliures de violències sexuals i lgtbifòbiques".
- > Participar a la **formació d'agent detector** (com a mínim una persona representant de l'entitat) sobre la implementació del Protocol i detecció de violències sexuals.
- > Definir una persona com a **referent de l'entitat** en matèria del Protocol, que tindrà la responsabilitat d'informar a la resta de persones de l'entitat i de coordinar-se amb les tècniques responsables per rebre tots els materials i comunicacions corresponents. És obligatori que aquesta persona hagi assistit a la formació d'agent detector.
- > Compromís com a entitat de dissenyar una **programació** de festes amb perspectiva de gènere segons els recursos i possibilitats de l'entitat²⁸.
- > Compromís com a entitat de combatre i rebutjar aquells **comportaments i actitud masclistes** i lgtbifòbiques.
- > Difondre i fer ús del **material de sensibilització** de la campanya vinculada al Protocol. Els materials seran facilitats per la Referent tècnica/local del Protocol.

L'adhesió al Protocol és voluntària i implica un seguit d'accions a implementar per part de les entitats.

El Consell Comarcal facilitarà material de sensibilització per difondre la campanya vinculada al Protocol.

²⁸ A l'apartat 5.5.2 del present document es mostren alguns dels principis bàsics de programació de festes amb perspectiva de gènere.

5.5 Espais públics d'oci on s'ha d'implementar el Protocol

A continuació es relaciona el **llistat de festes i espais públics** del Baix Camp on s'ha d'implementar el Protocol i el **grau d'implementació** en funció de les accions que s'hauran de dur terme en cada cas i dels recursos d'atenció que hi haurà disponibles.

El **Grup de Seguiment** podrà definir millores en les accions i incloure noves festes, espais públics o esdeveniments al següent llistat, és a dir que l'actual llistat pot ser modificat o ampliat a criteri del grup de seguiment.

ABAST DEL PROTOCOL		
Grau d'implementació	Accions a dur a terme	Festa popular o esdeveniment
Alt	> Campanya comunicativa (difusió del protocol). > Lectura manifest. > Campanya de sensibilització. > Materials de la campanya de sensibilització per a ajuntaments i entitats adherides. > Adhesió de les entitats participants. > Requisits contractació. > Disseny programació amb perspectiva de gènere. > Disseny espais amb perspectiva de gènere. > Reunions de coordinació prèvies i posteriors. > Formació "agents detectors" per representants entitats, referents ajuntaments o persones voluntàries. > Dispositiu de suport: Punt Violeta d'atenció (equip professional especialitzat). Espai tranquil, parelles itinerants, document de registre de casos.	> FM de Sant Miquel (Mont-roig) > FM de Sant Jaume (Miami platja) > FM de Sant Roc (Hospitalet de l'Infant) > Festa Jove > Festes de Barris de Riudoms > Festa de la revetlla de Sant Joan (La Selva del Camp) > FM, Fira i Septenari de la Mare de Déu de Paretdelgada (La Selva del Camp)
Mitjà	> Campanya comunicativa (difusió del protocol). > Lectura manifest. > Campanya de sensibilització. > Materials de la campanya de sensibilització per a ajuntaments i entitats adherides. > Adhesió de les entitats participants. > Requisits contractació. > Formació "agents detectors" per representants entitats, referents ajuntaments o persones voluntàries. > Dispositiu de suport: Punt Violeta informatiu (agents detectors).	> FM de Sant Llorenç (Botarell) > FM d'estiu i d'hivern de Les Borges del Camp > Festa de la Farigola de Prades > FM de Vilaplana > FM de l'Aleixar > FM de Maspujols > FM de Santa Anna (Castellvell) > FM del Palau d'Anglesola (Duesaigües) > FM de Sant Pere (Montbrió del Camp) > FM de Bellpuig (Riudecols) > FM de Sant Jaume (Riudecanyes) > FM de Sant Joan (Vinyols i els Arcs) > Barraques d'Almóster
Baix	> Campanya comunicativa (difusió del protocol). > Campanya de sensibilització. > Materials de la campanya de sensibilització per a ajuntaments i entitats adherides. > Adhesió de les entitats participants. > Dispositiu de suport: Plafó informatiu	> FM de Sant Pau (Arbolí) > FM de Sant Abdó i Sant Senén d'Almóster > FM de Sant Domingo (Argentera) > FM de Capafonts > FM de Vilanova d'Escornalbou > Vermut electrònic > Mar Musik

5.5.1 Espais i entorns festius

El disseny de la programació de festes, la distribució d'activitats, d'espais i entorns festius i de les seves configuracions, haurà de procurar definir-se segons uns mínims criteris de perspectiva de gènere i de **prevenció de les violències sexuals**.

La premissa principal és que cal tenir present la **mirada de les dones** i de les **persones LGTBIQ+**. És important posar èmfasi en les **percepcions d'inseguretat** i de **llibertat** d'aquestes persones en aquests espais. Identificar quins són els espais i elements relacionats a cada festa i que generen més por a les dones i persones LGTBIQ+ i quins són els que transmeten més sensació de comoditat i llibertat ajudarà a entendre'ls i a definir-los.

Arran de la Diagnosi elaborada en el marc del protocol cal tenir present els següents aspectes sobre disseny dels espais:

- > **Ubicació** clara, senyalitzada i informada del **Punt Violeta d'atenció** o del dispositiu que s'activi.
- > Tenir en compte els **espais d'inseguretat** que es creen al voltant de la festa (espais on es fa *botellón*, espais foscos) i quines accions puntuals es poden desenvolupar.
- > Garantir un entorn equipat: sobretot **lavabos d'ús públic**, que han d'estar situats en un lloc visible i il·luminat.

El disseny de la programació d'espais i entorns festius haurà de procurar definir-se segons uns mínims criteris de perspectiva de gènere i de prevenció de les violències sexuals.

Per aprofundir:

- ① Col·lectiu Punt 6, cooperativa d'urbanistes, geògrafes i sociòlogues amb perspectiva de gènere: www.punt6.org

El **Grup de Seguiment**, conjuntament amb l'àrea responsable de les festes, seran els responsables de valorar i proposar la configuració d'aquests espais, les accions a implementar i d'aportar les millores que creguin necessàries.

5.5.2 Principis bàsics de programació de festes

La programació de les festes, tant pel disseny com per les activitats, ha d'incorporar la perspectiva de gènere en la mesura de les possibilitats.

El **personal de cada Ajuntament** i el del **Consell Comarcal** encarregat de la programació de festes ha de rebre la **formació i/o l'assessorament** corresponent per incorporar la perspectiva de gènere en el disseny de la programació.

Les entitats que organitzen festes i que estan adherides al Protocol han de tenir en compte els següents **principis bàsics de programació**:

- > Promoure la presència de dones i persones LGTBIQ+ en el **disseny de la programació**.
- > Promoure **continguts amb perspectiva de gènere** o que no fomentin missatges masclistes.

- > Promoure la **diversitat d'activitats i espais per a tots els públics**. Especial èmfasi en pensar activitats per i amb criatures, infants i gent gran. Posar facilitats perquè les activitats tinguin espais per a aquestes persones o activitats per aquestes franges d'edat. La diversificació dels usos i funcions en mateixos espais també ajuda a una millor percepció de llibertat i seguretat.
- > Promoure a **dones i a persones LGTBIQ+** en les **activitats programades**. Ja sigui a través de la contractació d'artistes i espectacles, fins a programar activitats dirigides per aquestes persones. També tenir en compte la paritat en el personal contractat per festes.
- > Promoure el **trencament dels rols estereotipats de gènere** en les pròpies activitats de festes populars i en les tasques a realitzar durant les festes. Cal tenir en compte que moltes de les tradicions culturals tenen una arrel clarament androcèntrica i masclista. Adaptar-les a una realitat en pro de l'equitat no està barallat amb seguir-les fent.

Per aprofundir:

- ① A l'Annex I del Protocol (fitxa 4) s'ofereix un recull de recursos disponibles a internet.

Per últim, destacar que arran de la Diagnosi elaborada en el marc del present Protocol i com a proposta recurrent en els grups de treball, es recomana **programar tots els esdeveniments amb perspectiva de gènere**, però sense necessitat d'especificar-ho sempre en la seva difusió. L'objectiu és trencar amb les dinàmiques de participació actuals i arribar a persones no sensibilitzades amb la temàtica.

5.6 Dispositius de suport

En aquest apartat s'exposen diversos **tipus de dispositius de suport** a implementar als esdeveniments i/o espais públics del Baix Camp en el marc del Protocol. Aquests dispositius estan **endregats en funció del nivell o grau d'implementació** que requereixen i es descriuen a continuació per tal de facilitar-ne la comprensió i execució.

5.6.1 Punt Violeta d'atenció

Descripció

El **Punt Violeta d'atenció** és un **dispositiu de suport** en aquelles festes on estigui activat i servirà de punt principal de **coordinació i centralització** de les intervencions en el marc del Protocol.

És un espai en format "estand" on s'ofereix el servei d'**informació** sobre el Protocol i la campanya, **sensibilització i prevenció** de violències sexuals i lgtbifòbiques, **detecció** de casos i situacions, primera **atenció** i acompanyament per a les persones que han patit aquests tipus d'agressions (segons el **circuit d'actuació específic** que es presenta a l'apartat 5.7 d'aquest document), **recuperació i derivació** als recursos especialitzats que integren el **circuit de violència masclista** local i si s'escau poden oferir informació sobre entitats feministes i/o LGTBIQ+ del territori.

És un dispositiu de suport en format "estand" on s'ofereix *in situ* el servei de prevenció, detecció, atenció, recuperació i derivació en el marc del Protocol i el seu circuit d'actuació.

Equip professional

Ha de comptar amb un **equip de professionals** especialitzades i capacitades en atenció a persones que han patit violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques. Cada equip estarà format per un mínim de **2 professionals**. Són majoritàriament **dones** o en el cas que hi hagi homes estaran sempre en binomi amb una companya dona.

Ha de comptar amb un equip de professionals especialitzades i capacitades en atenció a persones que han patit violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques.

Col·laboració amb Agents detectors Comissió i entitats

El present Protocol contempla la possibilitat que durant l'activació del Punt Violeta d'atenció existeixi la figura d'**Agents de Detecció de la comissió i entitats** que donin **suport i ajuda** a l'equip del mateix. Aquestes persones han d'haver rebut una **formació de capacitació** per tal de desenvolupar tasques de publicitat i coordinació amb les entitats que organitzen festes, detecció, derivació i suport a les intervencions de l'equip del Punt Violeta. Aniran identificades amb el format que decideixi el Grup de Seguiment.

El Protocol contempla la possibilitat que amb la implementació del Punt Violeta d'atenció existeixin figures de suport com els Agents detectors de la Comissió i entitats i/o parelles itinerants.

Parelles itinerants

En el present Protocol també es contempla la possibilitat que les persones formades com a **agents detectors** puguin coordinar-se i complementar amb el Punt Violeta d'atenció realitzant la tasca de les parelles itinerants. Desenvoluparan les funcions de prevenció i detecció en **moviment per tot l'espai i entorn festiu** que tinguin marcat segons festa. Estaran en contacte permanent amb l'equip de l'estand i aniran identificades amb el vestuari o element que decideixi el Grup de Seguiment.

Implementació

El **Grup de Seguiment** en concretarà els criteris d'implementació, atenent a poder oferir un servei de qualitat i coordinat amb els altres serveis durant les festes. Es tindran en compte les **franges horàries** on més casos i situacions es poden donar, la relació amb la **programació** de les activitats, la **ubicació**, la **bona visibilitat** i la **senyalització** de l'estand.

Les regidories responsables de cada ajuntament en pressupostaran i planificaran la implementació segons les festes marcades al present Protocol.

Funcions

Les **funcions** a desenvolupar per l'equip del Punt Violeta d'atenció són les següents:

- > **Publicitat** del Protocol.
- > **Coordinació** amb els altres serveis activats durant festes (sobretot seguretat i salut) i amb la referent del Protocol durant festes.
- > **Sensibilització** sobre prevenció de violències sexuals i lgtbifòbiques en espais festius.
- > **Detecció** de casos i situacions.
- > Primera **actuació** medidora amb possibles persones agressores, avís als cossos de seguretat si s'escau.
- > **Atenció i acompanyament professional** a les persones agredides.
- > **Recuperació** de persones agredides.
- > **Derivació** de casos detectats i atesos.
- > **Registre** de casos i situacions detectades al document de registre.

El Grup de Seguiment en concretarà els criteris d'implementació atenent a poder oferir un servei de qualitat i coordinat amb els altres serveis durant les festes.

Disseny de l'estand

L'espai estarà format per dues zones diferenciades i connectades que permetin realitzar l'acompanyament professional especialitzat:

- > **Punt Violeta**, una zona oberta i visible, on s'ofereix el servei d'informació i sensibilització al públic general.
- > **Espai Tranquil** (annex al Punt Violeta), una zona reservada on s'ofereix el servei d'atenció a les persones agredides, garantint intimitat i confidencialitat. Aquest serà un espai de descans i atenció individualitzada per a la persona agredida.

L'Espai Tranquil (annex al Punt Violeta) és una zona reservada on s'ofereix el servei d'atenció a les persones agredides, garantint la intimitat i confidencialitat.

Coordinació

El personal del Punt Violeta estarà en **comunicació directa** amb la persona responsable de **seguretat** i/o amb la **Referent** del Protocol per activar les derivacions pertinents en cas de necessitat.

Si és possible, alguna de les professionals haurà de formar part de les **reunions** de coordinació prèvies i posteriors a l'inici i acabament de les festes.

El personal del Punt Violeta estarà en comunicació directa amb la persona responsable de seguretat i/o amb la Referent de Protocol per activar el circuit en cas de necessitat.

Recomanacions per al correcte funcionament del dispositiu

- > Bona indicació de la **localització** del Punt Violeta d'atenció als mapes i fulletons informatius de l'esdeveniment.
- > Assegurar-se sobretot que el personal professional de seguretat, emergències mèdiques i cossos de seguretat tinguin el **coneixement** sobre les **funcions, ubicació i horaris** del mateix.
- > Disposar a l'Espai Tranquil de cadires, mantes, aigües, fruita i/o caramels i mocadors de paper per oferir a les persones ateses en cas de patir alguna forma de violència sexual.
- > **Situar** els serveis **d'emergències mèdiques i professionals de seguretat** a prop, però no just al costat del Punt Violeta per facilitar l'atenció coordinada en cas de necessitat.

5.6.2 Punt Violeta informatiu

De vegades, bé per les característiques de la festa popular o bé per falta de recursos suficients per poder contractar un equip especialitzat, **no és possible implementar el dispositiu de Punt Violeta d'atenció**. Quan es dona aquesta situació, en moltes ocasions s'opta per implementar un Punt Violeta amb el suport de personal tècnic de l'administració o fins i tot amb la col·laboració de població i entitats ofertes voluntàriament per la tasca.

És molt important tenir en compte que aquest recurs és perfectament vàlid, però que **caldrà informar i delimitar molt bé els límits d'actuació i funcions** de les persones que participin en l'equip d'aquest recurs anomenat **Punt Violeta informatiu**.

El Punt Violeta informatiu actuarà segons el **circuit d'actuació específic** que contempla el Protocol, que serà el mateix circuit contemplat per a **persones d'entitats col·laboradores** de la festa (veure apartat 5.7 d'aquest document).

El Punt Violeta informatiu té la funció de difondre material de sensibilització i informar sobre els recursos del territori.

Funcions

Les **funcions** a desenvolupar des del Punt Violeta informatiu són les següents:

- > **Publicitat** del Protocol.
- > **Sensibilització** sobre prevenció de violències sexuals i lgtbifòbiques en espais festius.
- > Es recomana disposar d'una **campanya de sensibilització i prevenció amb material per repartir** entre les persones assistents.
- > **Coordinació** i comunicació amb els **cossos de seguretat** per informar de possibles casos detectats.
- > **Derivació** de casos detectats als recursos del circuit de violència masclista local.

Disseny de l'estand

L'espai estarà format per **una única zona oberta i visible**, on s'ofereix el servei d'informació i sensibilització al públic general.

☞ Si és el cas que el personal tècnic del **Punt Violeta** està inclòs en el circuit de violència masclista i són professionals capacitades en atenció a persones que han patit violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques, es consideraria un Punt Violeta d'atenció i es seguirien els passos i circuit comentats a l'anterior apartat.

5.6.3 Plafó informatiu

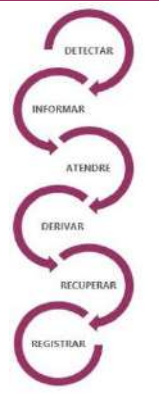
En aquelles festes acordades al Protocol en les que no es pugui implementar un Punt Violeta d'atenció o un d'informatiu hi haurà d'haver un **plafó informatiu visible**. Aquest és un recurs visual que constarà d'informació sobre el Protocol i els recursos i serveis que se'n deriven, així com del circuit d'actuació a seguir en cas de patir o veure algun tipus d'agressió sexual. Es tracta d'un dispositiu pensat per **oferir la informació** necessària a la ciutadania en general i en especial a aquelles persones que puguin patir violències sexuals **en cas que no hi hagi cap altre dispositiu disponible**, ja sigui per manca de recursos humans o econòmics o per la grandària o característiques de la festa.

Serà el Grup de Seguiment i/o la Referent del Protocol qui defineixi com serà aquest dispositiu, tot i que es recomana que sigui clar i visual, o que s'utilitzin eines com el codi QR per tal de facilitar-hi l'accés.

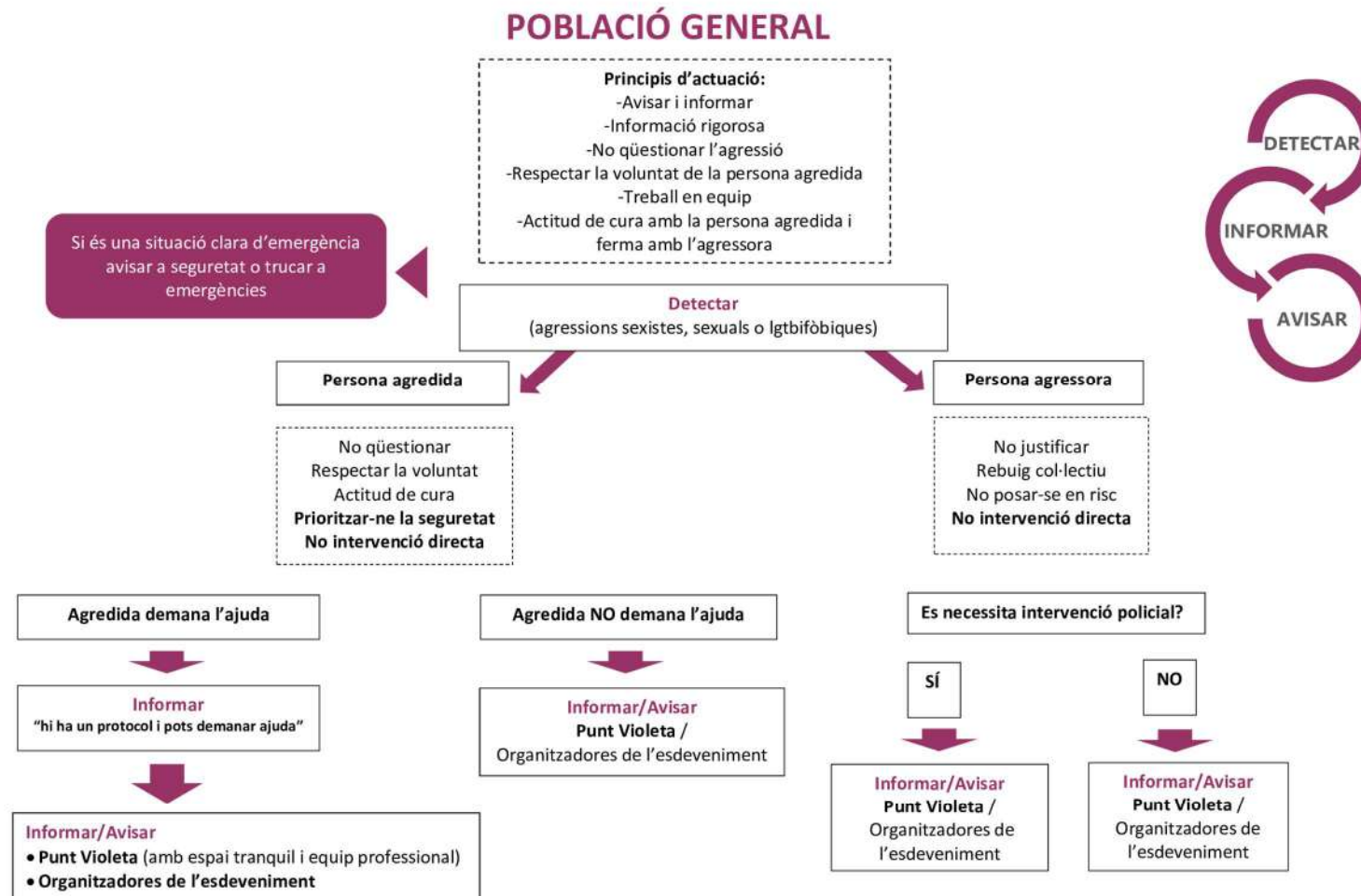
El plafó informatiu està pensat per oferir la informació necessària en cas que ni hi hagi cap altre dispositiu disponible.

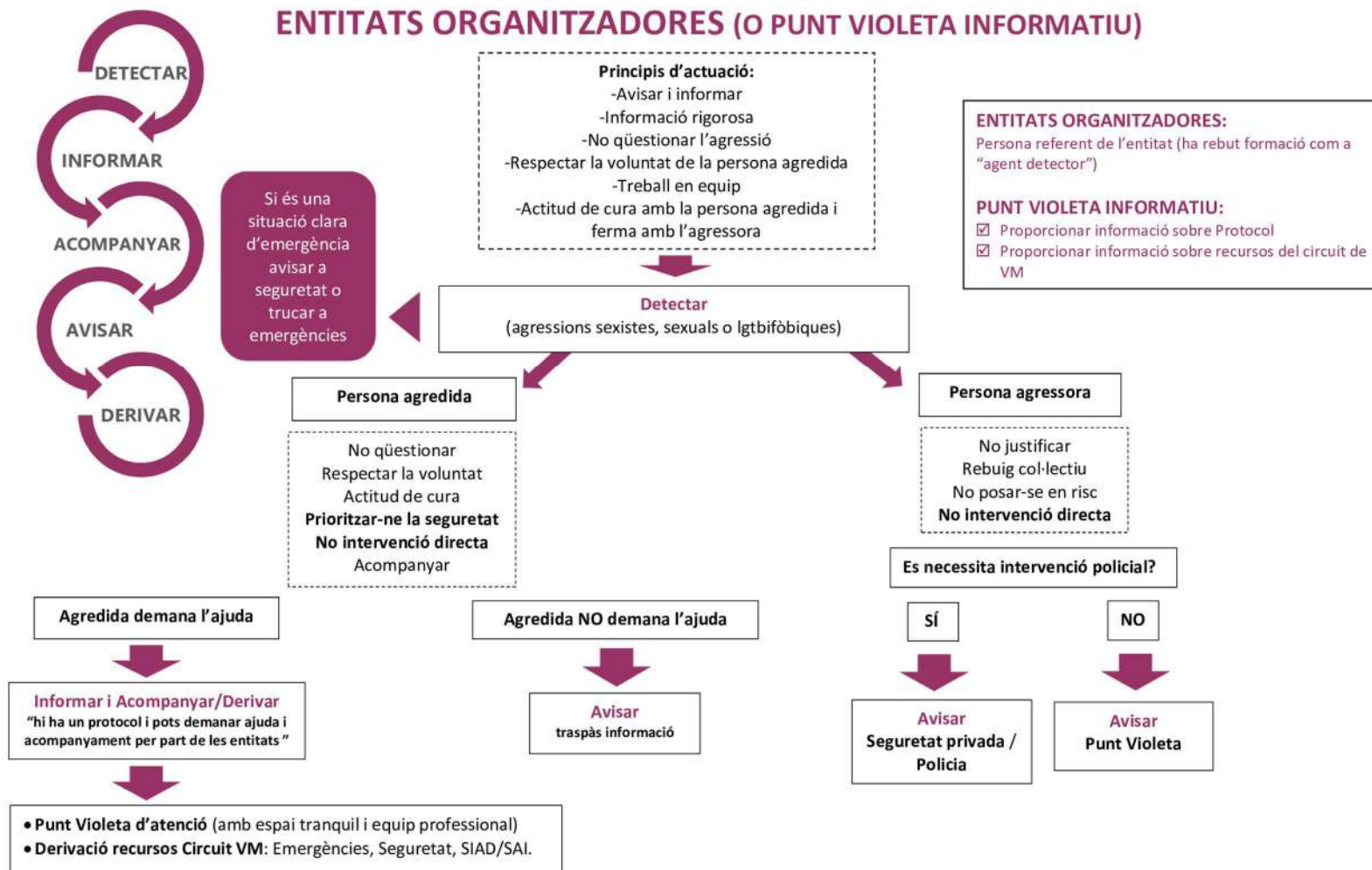
5.7 Circuits d'actuació i serveis d'atenció

RESUM DEL CIRCUIT PREVIST AL PROTOCOL ALS ÀMBITS DE LA PREVENCIÓ, DETECCIÓ, ACTUACIÓ I RECUPERACIÓ

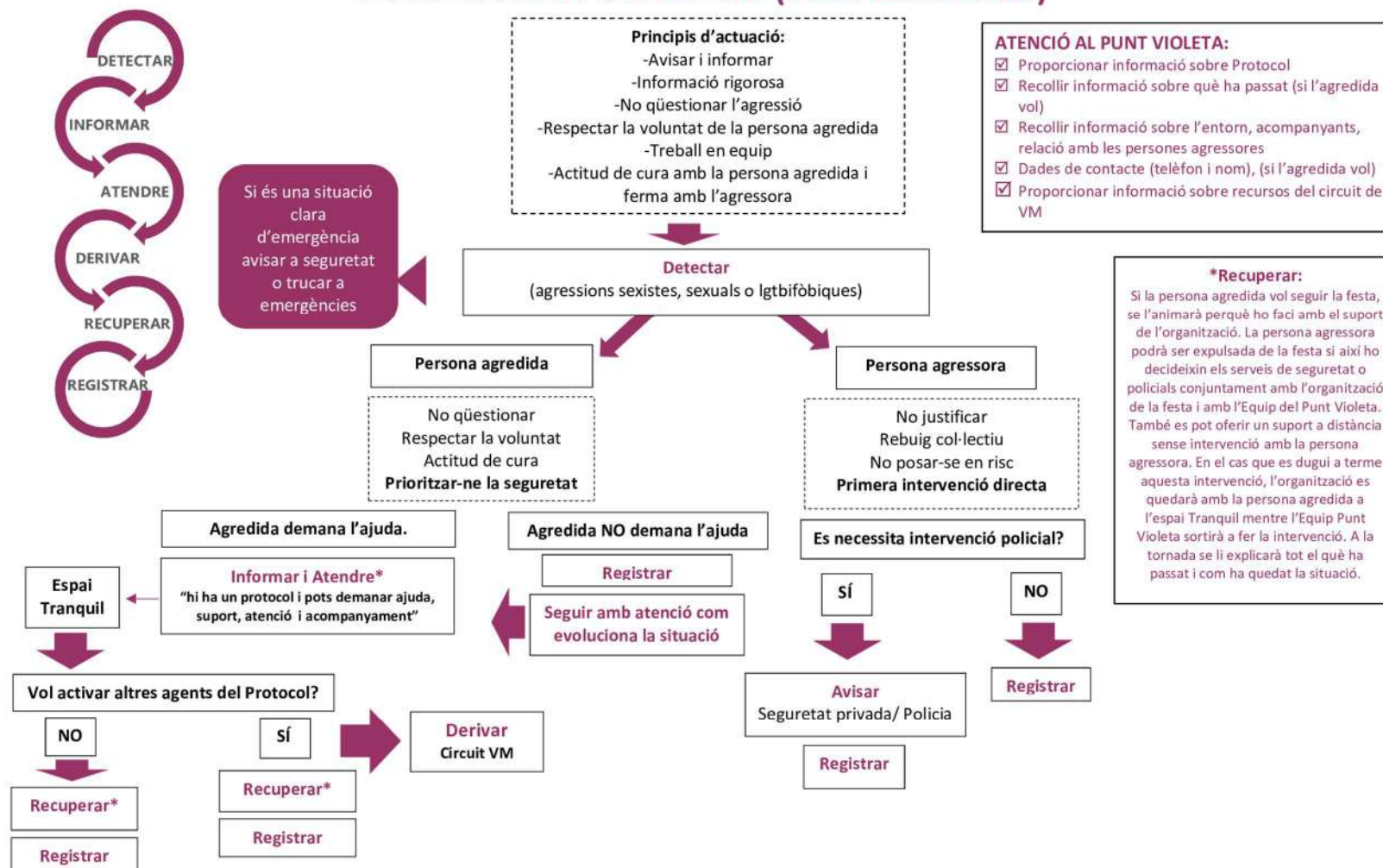
ACCIONS I RECURSOS								
PREVENCIÓ	Campanya Comunicativa Per donar a conèixer el Protocol	Campanya de sensibilització i prevenció vers les violències sexuals	Formacions (obligatòries i voluntàries)	Punt Violeta (Prevenió, detecció, atenció i recuperació)	Adhesió entitats de festes	Requisits de contractació	Programació i espais amb perspectiva de gènere	Adhesió al Protocol de la Generalitat
DETECCIÓ	TIPUS DE VIOLÈNCIES SEXUALS (existeixen més tipologies que també poden ser detectades)							
	Mirades sexuals no desitjades i continuades 	Comentaris masculistes, lesbofòbics, gaifòbics i transfòbic 	Invasió continuada de l'espai vital 	Tocaments puntuals o continus no desitjats 	Acorralaments impediments per moure's lliurement 	Violació amb intimidació i/o amb violència física 		
ACTUACIÓ	PRINCIPIS D'ACTUACIÓ				PASSOS A SEGUIR			
	1 AVISAR I INFORMAR. Totes les situacions detectades s'han d'avisar i traspasar la informació al punt d'entrada de situacions marcat per la festa (Punt Violeta). 2 INFORMACIÓ RIGUROSA. La informació ha d'arribar de primera mà abans de iniciar l'actuació. Cal evitar i tallar rumors. Cal garantir la confidencialitat de les persones implicades i explicar l'existència el Protocol i del recursos disponibles. 3 NO QÜESTIONAR L'AGRESSIÓ. Es recull la informació i es traspasa sense fer un judici sobre l'agressió. 4 RESPECTAR LA VOLUNTAT DE LA PERSONA AGREDIDA. Es traslladarà tota la informació necessària la persona agredida i es respectarà la seva voluntat. Només en casos de risc de integritat física de la persona agredida es pot actuar sense la seva voluntat i sempre a través dels serveis de seguretat. 5 TREBALL EN EQUIP. Ha d'haver-hi una resposta coordinada i amb equip de totes les situacions detectades. 6 ACTITUD DE CURA AMB LA PERSONA AGREDIDA I FERMA AMB L'AGRESSORA. De bon tracte, suport mutu, respectuosa i d'escolta activa cap a la persona que pateix l'agressió. Actitud ferma, de rebuig, però dialogant i assertiva amb la persona que exerceix l'agressió.				Població Entitats organització Equip Punt Violeta d'atenció 			
RECUPERACIÓ	PRINCIPIS DE RECUPERACIÓ		RECURSOS ESPECÍFICS PROTOCOL		SERVEIS D'ATENCIÓ OFICIALS		ALTRES ENTITATS O GRUPS DE SUPORT COMUNITARI	
	Que la persona agredida pugui seguir a la festa , si així ho vol. Actitud col·lectiva de rebuig a les agressions. Traslladar tota la informació sobre recursos especialitzats d'atenció i recuperació del circuit de VM. Agafar contacte i trucar l'endemà si es creu convenient.		Full informatiu sobre agressions sexuals Registre de les situacions succeïdes Equip del Punt Violeta Comunicat Ajuntament/Consell Comarcal Circuit local de violència masculista		SIAD ²⁹ i SAI 977 327 155 SIE 977 920 406 Urgències Hospital 977 320 424 Policia Local (Mont-roig del Camp 977 838 873) (Hospitalet de l'Infant 609 308 945) Mossos Esquadra 112 / 977 305 050 Atenció 24h Violència masculista 900 900 120		Associació Les Violetes Feministes lesvioletesfeministes@gmail.com Associació Dones d'Aigua donesdaiguariudoms@gmail.com H2O LGTBI+ info@h2o.cat	

²⁹ El SIAD atendrà consultes de dones a partir de 16 anys.

PUNT VIOLETA D'ATENCIÓ (PROFESSIONALS)

5.7.1 Circuit de suport en cas d'agressió lgtbifòbica

Les premisses d'aquest apartat són de suport al circuit marc que ja està contemplat. Quan es detectin situacions **d'agressions a persones per causa de lgtbifòbia**, es seguirà el procediment explicat amb anterioritat i es tindrà en compte també aquest suport explicat a continuació:

Supòsit 1. **Insults en contextos de festes.**

- ☑ Donar coneixement de l'agressió al Punt Violeta o el punt d'entrada de casos determinat. És a dir, que la persona s'adreci (o si es detecta) i expliqui la situació i, en tot cas, se la protegeixi, d'entrada.
- ☑ Recollir tota la informació (descripció del succés, testimonis, etc.) i si la persona ho decideix, **donar coneixement al SAI** corresponent, perquè faci arribar la incidència/denúncia a l'Àrea de la Generalitat de Catalunya per tal de procedir. És molt important que faci una bona descripció, reculli el màxim d'informació i busqui testimonis³⁰.
- ☑ Si no hi ha Punt Violeta o la persona Referent del Protocol tampoc hi és, també es poden adreçar als **Cossos Policials** en base a l'**Article 11 de la Llei 11/2014** –Deure d'Intervenció–

Quan es detectin situacions d'agressions per causa lgtbifòbica es seguirà el procediment explicat amb anterioritat i es tindrà en compte també aquest suport.

*Els **professionals** a què fa referència l'article 10, si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el **deure de comunicar-ho** als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent. Als efectes del que estableix l'apartat 1, s'ha d'elaborar un Protocol específic d'actuació. El Protocol deure d'Intervenció també subratlla que cal **garantir la confidencialitat** de les dades de caràcter personal (...).*

La **Polícia** aquí té una doble tasca, protegir a la persona assetjada, ajudar a recollir tota la informació, identificar la persona agressora i, posteriorment, **comunicar-ho al SAI comarcal**. O bé, amb tota la documentació recollida presentar-se al SAI comarcal per fer arribar la incidència/denúncia al SAI Central.

Supòsit 2. **Insults, amenaces (delictes d'odi) i agressió física**

- > Ídem supòsit 1.
- > Trucar al 112: Emergències Mossos d'Esquadra o l'OAC de la Comissaria més propera (al·legant Delictes d'Odi). Servei 24h els 365 dies de l'any³¹.
- > Paral·lelament caldrà tenir un Informe Mèdic d'Aggressions: adreçar-se a un Centre d'Urgències i demanar atenció i l'Informe Mèdic corresponent. També ens podem adreçar, en cas de violència verbal, a urgències psiquiàtriques.
- > SAI comarcal + fer-ho arribar al SAI Central –Generalitat de Catalunya– i que procedeixi.

³⁰ http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/lgtbi/denuncies-fets-homofobs/

³¹ <http://mossos.gencat.cat/ca/prevencio/odidiscriminacio/>

5.8 Pla d'actuació: accions previstes a desenvolupar

Introducció

El Pla d'actuació inclou totes aquelles accions previstes a desenvolupar en el marc del Protocol. Aquest està endreçat en dos blocs: el **primer** són les **accions prioritàries** en el **marc del Protocol**. Dins d'aquest bloc també s'encabeixen els **compromisos inicials**, que són els definits a l'apartat 5.2 del present document.

L'Àrea d'Igualtat i l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal, conjuntament amb l'equip de govern, són els encarregats de concretar la **planificació** i la **implementació** de les mateixes. Un cop formalitzat el **Grup de Seguiment**, serà aquest grup el que valorarà i proposarà les **accions a seguir implementant**, incorporant millores i noves accions que pugin sorgir arran de les necessitats detectades.

El **segon bloc** són **accions complementàries**, que tenen una visió més **transversal** del Protocol, implicant activament a diferents àmbits de l'administració. Aquestes són les accions que hauran d'implementar els Ajuntaments que s'adhereixin al Protocol, sempre en coordinació amb la Referent tècnica del Protocol i tenint en compte les especificats de cada municipi.

Cal ressaltar que totes les accions definides al present document són fruit del procés d'elaboració del Protocol. També que han sorgit més propostes d'accions aquí no definides per qüestions de prioritat i possibilitat, però que s'adjunten a l'annex com a **accions recomanades** per tal que el Grup de Seguiment pugui tenir-les en compte en futures revisions i millores del Pla d'actuació.

El Pla d'actuació té dos blocs: les accions prioritàries del Protocol i les accions complementàries.

Les accions definides al present document són fruit del procés d'elaboració del Protocol.

Llegenda

Núm. Número d'identificació de l'Acció.

Eix. Eixos estratègics segons la Llei 5/2008. Prevenció (P), Detecció (D), Atenció (A), Recuperació (R).

Acció. Títol de l'acció.

Descripció. Resum de l'acció a desenvolupar.

Àrea. Àrea del Consell Comarcal responsable a desenvolupar, planificar, pressupostar i implementar l'acció. En les accions complementàries correspon a l'Àrea d'Igualtat (o similar) dels Ajuntaments adherits.

Prioritat. Nivell de prioritat acordat: (1) Prioritat Alta (2) Prioritat Mitja (3) Prioritat Baixa.

CD. Relació amb el número de Conclusió de la Diagnosi en el marc d'elaboració del Protocol.

LLISTAT D'ACCIONS DEL PROTOCOL						
Núm.	Eix	Acció	Descripció	Àrea	Prioritat	CD
A1	P, D, A, R	Compromisos inicials	Assegurar la implementació de les accions i compromisos inicials establerts al present Protocol.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	1, 2, 3, 4, 5, 12, 16, 33, 34, 39
A2	P, D	Difusió Protocol	Difusió i promoció de l'adhesió al manifest del Protocol entre el màxim nombre d'agents socials de la comarca.	Àrea de joventut, igualtat i comunicació	1	1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 15, 16, 29, 33, 35, 39
A3	P, D, A, R	Requisit empreses seguretat	Formalitzar com a requisit prioritari que les empreses privades de seguretat contractades pels Ajuntaments estiguin adherides al Protocol de Seguretat del Departament d'Interior.	Àrea de contractació	1	3, 9, 12, 16, 21, 33, 37
A4	P, D, A, R	Tècnica suport Igualtat	Incorporació i contractació d'una figura tècnica permanent de suport en l'àmbit d'igualtat. Figura vinculada a la de referent del protocol i amb funcions d'informació, assessorament i sensibilització en matèria d'igualtat de gènere.	Àrea d'igualtat	1	3, 12, 16, 20, 33
A5	P, D, A, R	Reunions prèvies i posteriors	Programar reunions prèvies i posteriors a les festes populars amb els diversos agents implicats en l'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci nocturn per tal d'acordar una estratègia conjunta, definir el paper de tothom i avaluar les actuacions dutes a terme.	Àrea de joventut i àrea d'igualtat	1	1, 2, 3, 4, 5, 10, 12, 14, 15, 16, 21, 33
A6	P, D	Formació personal CCBC i Ajuntaments	Realitzar formació sobre perspectiva de gènere, violències sexuals i espais públics dirigida a personal tècnic, polític i administratiu dels Ajuntaments i del Consell Comarcal.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 4, 8, 12, 13, 14, 16, 33, 42
A7	P	Formació àmbits cultura i festes	Realitzar formació específica sobre programació d'esdeveniments amb perspectiva de gènere al personal polític i tècnic dels Ajuntaments i el Consell comarcal associat als àmbits de cultura i festes.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 4, 8, 12, 13, 14, 16, 21, 22, 33, 34, 42
A8	P	Guia bones pràctiques	Adaptació, ampliació i difusió de la guia de "bones pràctiques" per programar actes amb perspectiva de gènere, inclusivament i sense estereotips sexistes entre els ajuntaments i entitats a mode d'assessorament en la programació d'esdeveniments.	Àrea d'igualtat i àrea de comunicació	2	1, 2, 3, 4, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 21, 29, 33, 38, 42
A9	P	Formació Cossos Seguretat	Ampliar la formació als cossos policials en l'àmbit de primera intervenció en casos d'agressions i/o abusos sexuals.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 11, 12, 13, 14, 16, 33
A10	P, D	Tallers centres educatius	Oferir tallers específics sobre educació sexual amb perspectiva de gènere, prevenció de violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques per a l'alumnat del cicle superior de primària i de secundària.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 33, 40, 42
A11	P	Difusió serveis d'atenció	Ampliar la difusió del SIAD i del SAI entre l'alumnat dels instituts com a recursos de la comarca.	Àrea d'igualtat	1	3, 12, 16, 18, 20, 33, 42

A12	P	Millora enllumenat públic	Estudi de la millora de l'enllumenat públic en les zones identificades a la diagnosi com a poc il·luminades.	Àrea d'urbanisme i àrea d'igualtat	2	3, 12, 16, 23, 24, 25, 33
A13	P	Llistat cançons no sexistes	Fer arribar llistats de cançons no sexistes a les entitats del territori que organitzen i participen d'esdeveniments.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	2	1, 2, 3, 10, 12, 16, 18, 21, 33, 42
A14	P, D, A, R	Intervenció nous espais oci	Valoració de possibles intervencions en els nous espais d'oci sorgits arran de les restriccions per la COVID.	Àrea d'igualtat i joventut	1	2, 3, 4, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 33, 42
A15	P, D, A, R	Presència cossos de seguretat	Sol·licitar als Mossos d'Esquadra l'increment de la presència de cossos de seguretat públics amb i sense uniforme a les zones d'oci.	Àrea d'igualtat	1	3, 12, 15, 16, 33

LLISTAT D'ACCIONS COMPLEMENTÀRIES				ÀREA		Coordinació entre les diferents àrees de cada Ajuntament
Núm.	Eix	Acció	Descripció	Àrea CCBC en coordinació	Prioritat	CD
A16	P, D	Promoció adhesió Protocol	Promoció de l'adhesió al Protocol entre les entitats, bars i locals d'oci de la comarca.	Àrea d'igualtat	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 16, 21, 29, 33, 34, 35, 39
A17	P, D, A, R	Requisits personal contractat	Formalitzar com a requisit obligatori que el personal i empreses contractades per festes s'adequaran al Protocol, als seus principis i a les actuacions que se'n deriven.	Àrea de Contractació	1	3, 9, 12, 16, 21, 33, 35, 37, 39
A18	P, D, A, R	Requisits empreses seguretat	Formalitzar com a requisit obligatori per les empreses de seguretat privades contractades pels Ajuntaments que el personal assignat als esdeveniments dels municipis del Baix Camp tingui formació específica en perspectiva de gènere i detecció de violències sexuals.	Àrea de Contractació	1	3, 9, 12, 16, 21, 33, 37
A19	P, D, A, R	Requisits personal barra	Formalitzar com a requisit obligatori que el personal de barra contractat per als esdeveniments tingui formació en perspectiva de gènere i detecció de violències sexuals i conegui el Protocol.	Àrea de Contractació	1	3, 7, 9, 12, 16, 21, 33, 35, 37
A20	P, D, A, R	Reunions prèvies i posteriors	Programar reunions prèvies i posteriors a les festes populars amb els diversos agents implicats en l'abordatge de les violències sexuals en espais d'oci nocturn per tal d'acordar una estratègia conjunta, definir el paper de tothom i avaluar les actuacions dutes a terme.	Àrea de joventut i àrea d'igualtat	1	1, 2, 3, 4, 5, 10, 12, 14, 15, 16, 21, 33, 39
A21	P, D	Tallers masculinitats	Realitzar tallers sobre desconstrucció de la masculinitat tradicional per a la població en general.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 29, 33, 42
A22	P, D	Marxa exploratòria	Encarregar una marxa exploratòria a una entitat especialitzada (municipis més grans).	Àrea d'igualtat	2	3, 6, 12, 16, 22, 23, 24, 25, 33

A23	P	Disseny amb perspectiva de gènere	Modificació, en funció dels resultats de la marxa exploratòria, de la ubicació i disseny d'espais festius.	Àrea d'igualtat	2	3, 12, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 33
A24	P, D, A, R	Planificació dispositius de suport	Planificar i implementar els dispositius de suport al Protocol segons els graus d'implementació definits.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	1	3, 4, 12, 14, 15, 16, 21, 31, 33, 42
A25	P, D, A, R	Presència cossos de seguretat	Incrementar la presència de cossos de seguretat públics o privats amb i sense uniforme a les zones d'oci (Ajuntaments amb cossos de seguretat propis).	Àrea d'igualtat	1	3, 12, 15, 16, 21, 33
A26	P	Performance	Realitzar una performance impactant sobre les violències sexuals als espais d'oci per sensibilitzar i conscienciar.	Àrea d'igualtat i àrea de joventut	3	3, 12, 16, 21, 33

5.8.1 Campanya de sensibilització

Una de les accions del Pla d'actuació és la realització d'una **Campanya de sensibilització pròpia** realitzada des del Consell Comarcal del Baix Camp i que s'ha començat a elaborar conjuntament amb la Comissió Participativa durant el procés d'elaboració del Protocol.

El **Grup de Seguiment** del Protocol serà l'encarregat de continuar amb la definició d'aquesta i de determinar els recursos i materials que s'utilitzaran a cada festa on s'implementi el Protocol.

Es recomana que la campanya consti dels següents recursos:

- > Una **imatge específica per la campanya**.
- > Ús d'un **eslògan** de campanya amb un missatge principal ja existent i el disseny de **missatges específics**³² en funció de temàtiques o espai de festa.
- > Difusió del **manifest**³³ per unes festes lliures de violències sexuals i lgtbifòbiques.
- > Difusió d'un **fulletó informatiu resum** (díptic, tríptic, etc.) sobre el Protocol, els passos a seguir i el Circuit.
- > **Impressió del Protocol** amb un format més divulgatiu.
- > Altres **materials de suport** que decideixi elaborar el Grup de Seguiment (vídeos, cartells, lones, gots, polseres, banderoles, bosses, samarretes, etc.).

Altres propostes i recomanacions referents a la campanya preventiva que han sorgit del procés d'elaboració del Protocol són les següents:

- > Utilitzar **dades clau**, tant quantitatives com qualitatives, de l'enquesta i de la Diagnosi realitzades per tal de combatre la percepció que les violències sexuals als pobles són puntuals i per visibilitzar que es tracta d'una **violència estructural**.
- > Tenir en compte les principals **conclusions** de la **Diagnosi** per focalitzar les temàtiques de la campanya.
- > **Segmentar** la campanya segons el tipus de **públic**. Adaptar el to i els missatges, canals, imatges i format segons persones destinatàries.
- > Promoure campanyes visuals amb col·laboracions i **dissenys d'artistes femenines** de la comarca.
- > Difusió de **material preventiu específic** als **bars** i locals d'oci privats (missatges als sucres, vasos de vidre, tovallons, etc.).

Campanyes de suport

- 🔊 *La prevenció de la violència masclista a l'oci nocturn.* Recull de campanyes de la Generalitat Catalunya³⁴.
- 🔊 "El sexismo también sale de fiesta" i #EsViolenciaSexual de l'Observatori Noctàmbul@s.
- 🔊 "Jo miro la Festa amb respecte, i tu?" del Consell Comarcal del Garraf.
- 🔊 "Respecta'm" de l'Ajuntament de Tarragona.
- 🔊 "Por unas fiestas libres de agresiones sexistas" de l'Ajuntament de Pamplona.
- 🔊 "Cortando con la violencia sexual" de la Federación de Mujeres Progresistas.

³² A l'annex I (fitxa 3) queda recollida la proposta de missatges per a la Campanya.

³³ A l'Annex I (fitxa 1) queda recollit el manifest unitari aprovat en el marc d'elaboració d'aquest Protocol.

³⁴ (AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE CATALUNYA, 2017).

5.9 Seguiment i avaluació del Protocol

En aquest apartat s'inclou la informació relativa al Grup de Seguiment, grup de treball a través del qual s'anirà avaluant el present Protocol. També es proposen algunes eines per al seguiment i avaluació del Pla d'actuació

5.9.1 Grup de seguiment

Tot seguit es descriuen les funcions i elements organitzatius del Grup de Seguiment del Protocol.

Objectius

L'objectiu principal d'aquest grup de treball és el de **vetllar per una bona implementació i millora del Protocol**. Els objectius específics són els següents:

- > Promoure una **implementació qualitativa** del Protocol a cada festa on s'hagi d'aplicar.
- > Fer el **seguiment** de la implementació de les accions obligatòries del Protocol i de les complementaries en el Pla d'actuació.
- > **Adaptar** el Protocol marc a les especificitats de cada festa.
- > **Coordinar** les tasques prèvies, durant i posteriors que s'hagin de fer per implementar el Protocol.
- > Vetllar per incorporar la **perspectiva de gènere i la transversalitat** en els diferents àmbits d'actuació del Protocol.
- > **Valorar, avaluar i millorar** el Protocol marc.
- > Vetllar pel **Registre** de les situacions detectades de violències sexuals durant les festes populars.

L'objectiu principal d'aquest grup de treball és el de vetllar per una bona implementació i millora del Protocol.

Actors, rols i responsabilitats

El Grup de Seguiment estarà liderat per la **Tècnica Referent del Protocol**. Les funcions i tasques que haurà de realitzar són les següents:

- > Coordinar i programar les trobades del **Grup de Seguiment**.
- > Traspasar la **informació i coordinar-se** amb la Referent local de cada municipi.
- > Vetllar perquè els **materials i recursos** necessaris que s'han d'implementar a cada festa estiguin disponibles i es posin als llocs adequats.
- > Vetllar perquè el Protocol i els **passos a seguir** s'implementin adequadament durant les festes populars.
- > Escoltar i traspasar les valoracions i **propostes de millora** que aportin les administracions locals i entitats a l'equip de govern del Consell Comarcal.
- > En quant als **Documents de Registre d'agressions**³⁵, la referent tècnica haurà de centralitzar tota la informació rebuda de les Referents locals.

El Grup de Seguiment estarà liderat per la Referent Tècnica del Protocol.

³⁵ A l'Annex del Protocol hi ha disponible un model de Document de Registre d'agressions, així com un document d'autorització de cessió de dades per a les persones ateses.

Es recomana que en el Grup de Seguiment hi participin també:

- > Tècnics/es de Joventut, Igualtat, Comunicació, Cultura... del Consell Comarcal.
- > Cossos de Seguretat.
- > Persones que han participat al Grup Motor del procés d'elaboració del Protocol.
- > Altres actors i agents que es consideri convenient.

Previ a la reunió de seguiment, la Referent tècnica del Protocol podrà convocar a les entitats i persones que han format part de la **Comissió Participativa** del procés d'elaboració del Protocol, així com entitats i persones vinculades a l'organització de festes populars per avaluar el nivell d'implementació del protocol i fer propostes de millora. Fins i tot es podrà valorar que les persones integrants a la Comissió Participativa formin part del Grup de Seguiment del Protocol.

Cal tenir en compte que l'objectiu d'aquest grup és que sigui operatiu, pel que **la seva configuració ha de complementar-se amb la d'altres grups de treball ja existents** a la comarca per tal de no duplicar processos ni sobrecarregar equips tècnics. Així, el Grup de Seguiment haurà de coordinar-se amb el grup de treball i seguiment del **circuit de violències masclistes del territori**, essent recomanable que com a mínim una persona que integri aquest grup formi part alhora del Grup de Seguiment del *Protocol d'abordatge de les violències sexuals als espais públics d'oci*.

S'haurà de reunir mínim un cop a l'any i podrà convocar-se més vegades si la Tècnica Referent del Protocol i l'equip de govern ho considera oportú.

Tot i que en el marc d'aquest Protocol no s'ha previst que la **Referent local** de cada Ajuntament formi part del Grup de Seguiment, aquesta tindrà una sèrie de funcions i tasques assignades per implementar el Protocol al seu municipi, que són les següents:

- > Traspasar la **informació** i **coordinar-se** amb la Referent tècnica del Protocol.
- > Vetllar perquè els **materials i recursos** necessaris que s'han d'implementar a cada festa del municipi que representa estiguin disponibles i es posin als llocs adequats (materials de campanya, Punt Violeta, plafó informatiu, etc.).
- > Traspasar la informació a les entitats organitzadores, a personal contractat i seguretat sobre el Protocol i sobre les **formacions** obligatòries.
- > Vetllar perquè el Protocol i els **passos a seguir** s'implementin adequadament durant les festes populars del municipi al que representa.
- > Decidir la **contractació del personal** o de les entitats que implementin el **Punt Violeta d'atenció** (amb un equip professional amb la formació especialitzada adequada) al municipi que representa.
- > Responsabilitzar-se del **Document de Registre d'agressions**. Quan hi hagi el Punt Violeta haurà d'estar al cas que el tinguin i el retornin al final de cada festa i després traspasar la informació a la Referent tècnica del Protocol.

Convocatòries

El Grup de Seguiment s'haurà de reunir **mínim un cop a l'any** i podrà convocar-se més vegades si l'Àrea d'Igualtat, l'Àrea de Joventut i la Tècnica Referent del Protocol ho consideren oportú. Es valorarà realitzar una reunió a final de l'any per avaluar el grau de desplegament del Protocol i una a l'inici de l'any per dissenyar noves accions i propostes.

La trobada s'haurà de convocar amb prou temps per fer una **valoració** sobre les accions del Protocol implementades durant les festes passades i per desenvolupar les **accions de millora** per les següents. És recomanable que aquesta trobada sigui a **principis de cada any**.

Si es dona algun cas d'agressió sexual durant festes on s'implementa el Protocol i es considera que cal fer públic un posicionament de l'Ajuntament o del Consell Comarcal, les responsables tècniques i polítiques del Protocol valoraran si és necessari fer una **convocatòria extraordinària**.

5.9.2 Indicadors de seguiment i avaluació

Tot i que l'avaluació del Protocol és un procés constant que tindrà en compte criteris qualitatius com les reunions de coordinació i les posteriors a les festes, gran part d'aquesta avaluació es centrarà en mesurar de manera objectiva les actuacions concretes establertes al Pla d'actuació. Així, per tal de realitzar el seguiment i avaluació del Pla d'actuació és recomanable establir una sèrie d'indicadors o estàndards que permetin mesurar tant l'evolució d'un resultat o procés com la implementació d'accions concretes.

En aquest sentit, és convenient que una de les primeres tasques del Grup de Seguiment sigui **determinar uns indicadors de seguiment** de les accions a implementar, per tal de facilitar la tasca interna d'avaluació i que aquesta sigui rigorosa.

A l'Annex I del Protocol (Fitxa 12) es pot consultar una taula d'exemple per realitzar el seguiment del Pla d'actuació.

6 BIBLIOGRAFIA

- AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE CATALUNYA. (2017). *La prevenció de la violència masclista a l'oci nocturn. Recull de Campanyes*. Barcelona: GENERALITAT DE CATALUNYA. Consultat el 2018, a http://hemerotecadrogues.cat/docs/prevencio_de_violencias_masclistes_en_oci_nocturn.pdf
- AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2017). *Protocol d'actuació estand Barcelona antimasclista La Lali Jove*. Barcelona.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2018). *Protocol "No callem" contra les agressions i els assetjaments sexuals en espais d'oci nocturn privat*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Consultat el 2019 a http://ajuntament.barcelona.cat/bcnantimasclista/sites/default/files/protocol_oci_nocturn_cat.pdf
- AYUNTAMIENTO DE VITORIA-GASTEIZ. (2016). *Protocolo local de actuación ante las agresiones machistas que se manifiestan en espacios de ocio y festivos*. Vitoria-Gasteiz.
- BARJOLA, N. (2018). *Microfísica sexista del poder. El caso Alcàsser y la construcción del terror sexual*. Barcelona: Virus.
- BRUGUER, J. (2017). *Guia per dissenyar i executar processos participatius en l'àmbit municipal*.
- BUTLER, J. (2007). *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. Barcelona: Paidós.
- CAL TEMERARI. (2016). *Protocol contra les agressions masclistes Quinto de Nadal i Cap d'any*. Sant Cugat del Vallès.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (2012). *Guia per a l'elaboració d'un pla local de prevenció de drogodependències*. Barcelona: SPOTT, Àrea d'Atenció a les Persones, Diputació de Barcelona. Consultat el 2018 a <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/52508.pdf>
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (2018). *Guia per a l'elaboració de protocols davants les violències sexuals ens espais públics d'oci*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Consultat el 2019 a <https://www1.diba.cat/llibreria/pdf/60917.pdf>
- DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT. (2013). *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista*. Barcelona: Departament de benestar Social i família, Generalitat de Catalunya. Consultat el 2018 a www.jove.cat/protocolviolenciajove
- FEDERICI, S. (2004). *Calibán y la bruja. Mujeres, cuerpo y acumulación originaria*. Madrid: Traficantes de sueños.
- FUNDACIÓ SALUT I COMUNITAT,. (2014). *Observatorio cualitativo sobre la relación entre el consumo de drogas y los abusos sexuales en espacios de ocio nocturno*. Consultat el 2018 a <http://www.drogasgenero.info/noctambulass/informes/>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2009). *Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista*. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya. Consultat el 2018 a <https://www.parlament.cat/document/nom/TL75.pdf>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2016). *LLEI 11/2014, per garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere, intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Barcelona: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2019). *Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci*. Barcelona: Departament d'Interior. Consultat el 2019 a <https://govern.cat/govern/docs/2019/01/30/13/29/537d407d-0d85-4529-a2dd-553f08b02a7f.pdf>
- GIDDENS, A. (1991). *Sociologia*. Madrid: Alianza Editorial.
- JAYME, M., & SAU, V. (1996). *Psicología diferencial del sexo y el género*. Barcelona: Icaria.
- MINISTERIO DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES E IGUALDAD. (2015). *Macroencuesta de violencia contra la mujer 2015*. Madrid: Publicaciones oficiales. Recollit de

http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_22_Macroencuesta2015.pdf

OBSERVATORIO NOCTAMBUL@S. (2018). *5o Informe anual 2017-2018*. Barcelona: Fundació Salut i Comunitat.

PARÉS, M., & MARCH, H. (2012). *Guia per avaluar processos participatius*. Barcelona: Departament de Governació i Relacions Institucionals. Consultat el 2018 a http://governobert.gencat.cat/web/.content/30_ParticipacioCiutadana/04_Difusio_i_recerca/guies_breus_de_participacio_ciutadana/Guia_per_avaluar_processos_participatius/3-guia_avaluar.pdf

PÉREZ OROZCO, A. (2014). *Subversión feminista de la economía. Aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida*. Madrid: Traficantes de sueños.

POBLE SEC FEMINISTA. (2015). *Protocol d'actuació contra les agressions sexistes Festes Majors del Poble Sec*. Barcelona.

PUNT 6, Col·lectiu. (2017). *Entorns habitables*. Barcelona: Col·lectiu Punt 6. Consultat el 2018 a https://issuu.com/punt6/docs/entorns_habitables_cat_final

TOLEDO, P., & PINEDA, M. (2016). *L'abordatge de les violències sexuals a Catalunya. Part 1. Marc conceptual sobre les violències sexuals*. Grup de Recerca Antígona i Creació Positiva.

7 ANNEX (I)

> *Materials de suport al Protocol*

Fitxa 1. Manifest del Protocol

El manifest del Protocol s'haurà de llegir o difondre en el marc de les festes populars on el Grup de Seguiment hagi acordat fer-ho (segons el quadre de nivell d'implementació del Protocol). Els ajuntaments i entitats adherides al Protocol hauran de signar el manifest.

“Per unes festes lliures de violències sexuals i lgtbifòbiques”

La violència masclista contra les dones i les violències contra les persones Lesbianes, Gais, Bisexuals, Trans i Intersexuals, són una greu vulneració dels drets humans de les persones. Aquestes violències es basen en desigualtats de gènere, en relacions de poder masclistes i cal afrontar-les amb total contundència. Malauradament, els espais d'oci nocturn i festius són contextos on les violències sexuals cap a les dones i cap a persones LGTBIQ+ es manifesten amb més impunitat i normalització.

No volem que els espais d'oci del Baix Camp gaudeixin d'aquesta impunitat. Volem afrontar la problemàtica de cara, fent visible els comportaments masclistes i lgtbifòbics més normalitzats i quotidians per donar-hi resposta.

No podem permetre que el cos de les dones s'utilitzi com a objecte sexual, no podem permetre que se les culpi de les agressions que pateixen, no podem permetre que es justifiquin agressions a través de les drogues, no podem permetre els comentaris sexuals no desitjats, ni els tocaments no desitjats, no podem permetre les mirades desagradables i constants, ni permetre els assetjaments i abusos sexuals, no podem permetre les violacions amb i sense força violència física. No podem permetre que les dones i persones LGTBIQ+ vagin amb por pel carrer de nit. En definitiva, no podem tolerar que hi hagi persones que visquin la festa amb por i falta de llibertat.

Per aquest motiu i perquè ens estimem les festes populars i els espais d'oci. Perquè volem gaudir de la festa amb llibertat, perquè volem una societat lliure de masclisme, sexisme i lgtbifòbia, hem de generar espais de cura, espais on les agressions sexistes i sexuals no es tolerin i on totes les persones que construïm la festa, estiguem al cas, actuem i ens posicionem perquè això no succeeixi.

Per unes festes lliures de violències sexuals i lgtbifòbiques!

Fitxa 2. Llistat de festes populars i esdeveniments del Baix Camp

Aquí es mostra el llistat d'esdeveniments i festes populars de la comarca en les quals es preveu l'implementació dels recursos i dispositius del present Protocol.

Festes Majors

- FM de Sant Llorenç (Botarell)	- FM de Sant Domingo (Argentera)
- FM d'estiu i d'hivern de Les Borges del Camp	- FM de Capafonts
- Festa de la Farigola de Prades	- FM de Santa Anna (Castellvell)
- FM de Sant Miquel (Mont-roig)	- FM del Palau d'Anglesola (Duesaigües)
- FM de Sant Jaume (Miami platja)	- FM de Sant Pere (Montbrió del Camp)
- FM de Sant Roc (Hospitalet de l'Infant)	- FM de Bellpuig (Riudecols)
- FM de Vilaplana	- FM de Sant Jaume (Riudecanyes)
- FM de l'Aleixar	- Festa de la revetlla de Sant Joan (La Selva del Camp)
- FM de Maspujols	- FM, Fira i Septenari de la Mare de Déu de Paretdelgada (La Selva del Camp)
- FM de Sant Pau (Arbolí)	- FM de Sant Joan (Vinyols i els Arcs)
- FM de Sant Abdó i Sant Senén d'Almóster	- FM de Vilanova d'Escornalbou

Altres festes i esdeveniments

- Festa Jove
- Festes de Barris de Riudoms
- Barraques d'Almóster
- Vermut electrònic
- Mar Musik

Fitxa 3: Missatges de campanya

El marc general de la campanya és la **prevenció de les conductes sexistes al Baix Camp** i una de les temàtiques és l'**abordatge de les violències sexuals als espais festius**. Dins d'aquesta, es defineixen un seguit de missatges que han estat escollits en funció dels resultats de la Diagnosi i de les propostes sorgides a la Comissió Participativa.

Els missatges que s'han definit són una **orientació** per la millora i el disseny de la Campanya. Poden ser modificats en funció del criteri tècnic i polític que creguin convenient l'Àrea d'Igualtat i l'Àrea de Joventut, conjuntament amb el Grup de Seguiment.

MISSATGE CENTRAL DE CAMPANYA		
Posició del missatges	Descripció	Llocs on s'han de posar
Complementari superior	Ei! Si no em respectes m'estàs agredint	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	BAIX CAMP LLIURE DE VIOLÈNCIES MASCLISTES I LGTBIFÒBIQUES	
Complementari inferior	És cosa de tothom	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Voluntat del territori de promoure espais lliures de violències sexuals i de denunciar tot tipus d'agressions, en especial les masclistes i lgtbifòbiques. Centrar la mirada en la corresponsabilitat i promoure la solidaritat, l'ajuda i el suport cap a les persones que poden patir violències.	

MISSATGE ESPECÍFIC 1

Posició del missatges	Descripció	Llocs on s'han de posar
Complementari superior	Ni de festa ni enlloc:	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	L'ALCOHOL NO JUSTIFICA RES	
Complementari inferior	Noi, la borratxera no t'exculpa Noia, la borratxera no et culpa	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Trencar la justificació de les agressions a través de l'alcohol i posar el focus en l'agressor. Desmentir l'imaginari masclista en el que quan es produeix una agressió, el consum d'alcohol actua com a atenuant cap a l'home agressor i com agreujant cap a la dona agredida.	

MISSATGE ESPECÍFIC 2

Complementari superior	Ei!	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	ESTÀS VEIENT O PATINT ALGUN TIPUS D'AGRESSIÓ?	
Complementari inferior	Suport mutu davant les agressions masclistes.	

	Demana ajuda al Punt Violeta o als serveis de seguretat	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Informar sobre els recursos d'atenció del Protocol. Oferir la possibilitat de demanar ajuda. Promoure la corresponsabilitat, solidaritat, l'acció i els suport entre persones.	

MISSATGE ESPECÍFIC 3

Complementari superior	T'ha demanat la teva opinió sobre el seu cos? T'ha dit que no i insisteixes? T'apropes massa a algú sense el seu permís? L'estàs mirant tota l'estona encara que no hagi rebut interès?	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	LLIGAR ≠ ASSETJAR	
Complementari inferior	Segur que veus la diferència	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Denúncia dels comportaments masclistes més normalitzats com a falses formes de lligar. Interpel·lar als homes que pensen que aquests rituals formen part de conductes per lligar i en canvi són agressions. Promoure la visió d'un consentiment actiu.	

MISSATGE ESPECÍFIC 4

Complementari superior	Jo decideixo com em vesteixo i amb qui em desvesteixo	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	EL BAIX CAMP ÉS DIVERS	
Complementari inferior	Per una festa lliure d'agressions lgtbifòbiques	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Missatge inclusiu cap al col·lectiu LGTBIQ+. Suport a la diversitat d'expressió i identitat de gènere i a la diversitat de desig o orientació sexual.	

MISSATGE ESPECÍFIC 5

Complementari superior	Perquè NO és NO, vivim la festa sense agressions	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	NO EN PASSAREM NI UNA	
Complementari inferior	No vull ballar és NO. Ara no és NO. Espera és NO. Millor anem a dormir és NO. Estic cansada és NO. Això no m'agrada és NO. Quedar-se quieta és NO. Em fas mal és NO. La teva parella també et pot agredir. El 81% de les agressions sexuals són exercides per homes coneguts.	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Missatge provocador dirigit principalment als homes i a visibilitzar la importàncies de les agressions sexuals en contextos de parella. Trencament del mite de l'home agressor desconegut. Pedagogia del consentiment i el desig.	

MISSATGE ESPECÍFIC 6

Complementari superior	Si fa mal no té gràcia	
------------------------	------------------------	--

CENTRAL	NO SEGUEIXIS EL JOC A QUI FA BROMES SEXISTES O LGTBIFÒBIQUES	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
Complementari inferior	Sigues valent/a!	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Visibilitzar i denunciar l'ús de violències més normalitzades com les bromes masclistes o per causa lgtbifòbica. Promoure un posicionament actiu en contra d'aquest tipus de comentaris.	

MISSATGE ESPECÍFIC 7

Complementari superior	Si veus una agressió i no en dius res...	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	EL SILENCI ET FA CÒMPLICE	
Complementari inferior	Actua! Suport mutu davant les agressions masclistes. Demana ajuda al Punt Violeta o als serveis de seguretat	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Explicar que el fet de no actuar no és neutral i que cal defensar un posicionament de rebuig ferm i contundent en contra de les violències sexuals. Animar a fer alguna cosa enfront les violències i explicar que existeixen recursos de suport per denunciar-ho. Promoure la solidaritat i l'ajuda mútua entre persones.	

MISSATGE ESPECÍFIC 8

Complementari superior	No estàs sola, hi som totes	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	SI ET SENTS AGREDIDA, ÉS QUE ÉS UNA AGRESSIÓ	
Complementari inferior	Suport mutu davant les agressions masclistes. Demana ajuda al Punt Violeta o als serveis de seguretat	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Fomentar la credibilitat de les dones quan denuncien agressions. Promoure la sororitat entre dones. Explicar que es pot demanar ajuda als diferents recursos.	

MISSATGE ESPECÍFIC 9

Complementari superior	A la festa, caminant pel carrer, esperant a la parada d'autobús, a l'autobús...	Espais definits pel Grup de Seguiment i la Referent del Protocol.
CENTRAL	VULL SER LLIURE, NO VALENTA	
Complementari inferior	Respecta'm	
Informació de suport	900 900 120. Contra la violència masclista. Atenció 24h	
Justificació no visual	Crítica a la limitació de la llibertat de les dones en els desplaçaments i espais públics i visibilitzar els principals espais en els que es produeixen agressions. Trencar amb la mirada de voler dones fortes i valentes i promoure espais de llibertat.	

Fitxa 4: Recull de recursos per programació

Existeix a les xarxes molta informació al respecte sobre propostes de Protocols, programacions amb perspectiva de gènere o feminista i llistes musicals, etc. A continuació, s'exposa una llista de recursos proposats:

Guies

- > Guia per unes festes lliures de masclisme a l'espai públic de Gràcia:
<https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2018/07/31111941/GUIA-RECOMANACIONS.pdf>
- > Decàleg per programar amb perspectiva de gènere del col·lectiu Adventícies de Sant Cugat del Vallès:
<https://sites.google.com/view/adventicies/dec%C3%A0leg?authuser=0>
- > Recopilació de protocols del col·lectiu Mujeres y Música:
<http://mujeresymusica.com/protocolos-contr-agresiones-machistas-espacios-ocio-musica/>

Playlists

- > Llistat de cançons i llista de reproducció feminista del col·lectiu Mujeres y Música:
<https://drive.google.com/drive/folders/0B47IIJk6TXeccEI2SINmdUhiEkE>
https://open.spotify.com/user/mym_es/playlist/5jnn0twar6KJtQfQdzLo4
- > Llista de reproducció feminista del col·lectiu De Herstóricas. Noche de Brujas:
<https://open.spotify.com/user/herst%C3%B3ricas/playlist/4bsp98k38swHrt1GtIWkjI>
- > Llista de reproducció feminista De La Poderío. Revista de feminisme andalusa:
<https://open.spotify.com/user/rockzio/playlist/2EO6F8fCG8rx42IYVXFnbR>
- > Llista de reproducció feminista De Femiagenda:
<https://open.spotify.com/user/femiagenda/playlist/3t4tZouDIYT8jMQz4JA5tX>
- > Llista de reproducció feminista de Magda La La:
https://www.youtube.com/playlist?list=PLj4Du9FZuKHLyT_ozCb0scEduBW64eWHV
- > Llista de reproducció feminista dones d'Amèrica Llatina i el Carib:
https://soundcloud.com/suena-a-revolucion/muxeres_revolusonando
- > Llista de reproducció de cançons per promoure un oci lliure de violències masclistes, una cultura musical lliure de sexisme i discriminació i per al reconeixement i la promoció de les dones a la indústria musical. Elaborat per l'Institut Català de les Dones i a disposició de la ciutadania, entitats i institucions. Campanya #BallemLliuresISensePor
https://open.spotify.com/playlist/5z6tJso3IVIAgyz1usEGwD?utm_source=embed_v2&go=1&play=1&nd=1
- > Llista de reproducció de cançons no sexistes adreçat a gent jove, elaborat per l'Institut vasco de la mujer. *Beldur Barik (Sense Por)*
<https://open.spotify.com/playlist/5nOPQI8ZNgz49sk4OynV6a>

Fitxa 5: Exemples d'agressions

Proposta de recull d'agressions extreta del "Protocol contra les agressions masclistes del Quinto de nadal i cap d'any 2016" de Sant Cugat del Vallès.

GRADACIÓ D'AGRESSIONS

Nivell 1	ridiculitzar, infantilitzar, invisibilitzar, humor sexista, menysprear, culpabilitzar, anomenar amb adjectius degradants, desautoritzar, desacreditar, inferioritzar, ignorar/no escoltar, fer sentir incompetent, objectivitzar/cossificar, manifestar gelosia i sospita, acusar falsament d'infidelitat, jutjar per vida sexual, atribuir tasques i espais desiguals en funció del gènere, frivoltzar continguts de la lluita feminista,...
Nivell 2	2.1 amenaçar, humiliar, degradar, fer xantatge, controlar, fer comentaris vexatoris sobre aparença física, exigir obediència, amagar objectes personals, aïllar, intimidar, provocar gelosia conscientment i malintencionada, explicar intimitats sexuals, generar ambient hostil cap persona agredida, imposar presència a la força en actes socials de l'agredida, obligar-la a fer coses sense consentiment, qüestionar el seu consum, posar impediments per a que la dona no es mogui lliurement, jutjar per la manera de ballar o vestir, justificar actituds en base a la manera de ballar/vestir, justificar comportaments sexistes per l'alcohol, forçar a tenir pràctiques sexuals no segures, envair espais, assetjar... 2.2 escridassar, escopir, colpejar, mossegar, agafar pel coll, retenir o tancar, cremar, tallar, violar (amb o sense penetració), exhibicionisme sexual, immobilitzar, forçar pràctiques sexuals no desitjades, fer fotos o vídeos sense consentiment, fer mal a les persones/animals properes a l'agredida, tocaments sexuals o no sexuals no desitjats, arraconar, insultar, envair espais, empenyar, trencar objectes per intimidar, assetjar...
Agreujant	aprofitar-se d'una situació de vulnerabilitat (que l'agredida tingui problemes físics, anar beguda...), autojustificació i buscar justificació de l'entorn/camaraderia, saltar-se la confidencialitat, aprofitar per actuar quan no se senti vigilat, repetició de l'agressió, conèixer el protocol i tenir aquestes actituds...

Nivell 1: són totes aquelles agressions que acostumen a passar desapercebudes pel fet d'estar normalitzades, donar-se de manera subtil, no ser reconegudes com a violències, i molt sovint invisibles a una detecció externa.

Nivell 2: són totes aquelles agressions que comporten l'exercici de poder i violència sobre l'agredida, les quals es consideraran com a greus o molt greus en funció de la situació i depenent dels agreujants. Les hem subdividit en dos apartats:

Nivell 2.1: de detecció difícil.

Nivell 2.2: de detecció fàcil. Al posar en risc la integritat física (a més de la psicològica) de l'agredida, es requerirà l'actuació d'ofici, i en molts casos l'expulsió directa de l'agressor de l'espai.

Agreujants: circumstàncies que faran més greus les agressions i que en poden modificar la resposta.

Fitxa 6: Tipus de violència sexual penalitzats

Quadre resum dels tipus de violència sexual actualment penalitzats.

	TIPUS DE VIOLÈNCIA SEXUAL PENALITZATS					
CODI PENAL Delictes	ABÚS SEXUAL Art 181 CP	AGRESSIÓ SEXUAL Arts. 178-179 CP	ASSETJAMENT SEXUAL Art. 184 CP	EXHIBICIONISME Art. 185 CP	ASSETJAMENT ILEGÍTIM O STALKING Art. 172 ter. CP	DIFUSIÓ VÍDEOS SEXUALS Art. 197.7 CP
	Atemptat contra la llibertat o indemnitat sexual sense consentiment i sense violència ni intimidació . Tipus agreujat: Accés carnal via vaginal, anal o bucal o introducció d'objectes primeres dues vies.	Atemptat contra la llibertat o indemnitat sexual sense consentiment, amb violència i/o intimidació . Tipus agreujat (<i>Violació</i>): Accés carnal via vaginal, anal o bucal, o introducció d'objectes primeres dues vies.	Demandes de favors sexuals en el marc d'una relació laboral, docent, o de prestació de serveis , habitual.	Actes d'exhibició obscena davant menors o persones discapacitades necessitats d'atenció especial. Inclou masturbació.	Assetjament de manera insistent i reiterada que afecta de manera greu al desenvolupament de la vida quotidiana de la víctima.	Difusió d'imatges privades sense consentiment, encara que hi hagués consentiment durant la gravació.
PROTOCOL D'INTERIOR DE SEGURETAT CONTRA LES VIOLÈNCIES SEXUALS EN ENTORNS D'OCI Infraccions administratives	EXHIBICIONISME OBSCÈ o MASTURBACIÓ EN ESPAIS PÚBLICS	INJURIA SEXUAL	SEGUIMENT OBSCÈ	OBTENIR IMATGES DE PARTS ÍNTIMES	ACORRALAMENT	VEXACIÓ SEXUAL
	Davant de persones adultes. A diferència del CP que només contempla davant menors o discapacitats. Ha d'incloure un component d'obsenitat, per diferenciar de nudisme.	Manifestacions verbals degradants o humiliants que ofenen dignitat de les dones. Situació intimidatòria, hostil o ofensiva.	Seguiment a una persona o grup, realitzant conductes sexuals o obscenes. Es diferencia del delictes de Stalking del CP, en la "manera puntual" i no reiterada.	Upskirting. Captació d'imatges o vídeos sense consentiment. En cas que no hi hagi difusió del tipus de l'art. 197 CP.	Bloquejar el pas d'una persona o intentar limitar el seu moviment, amb finalitat sexual . Sempre que no sigui delictes del CP.	Altres conductes que impliquin situació humiliant o vergonyosa amb conducta de tipus sexual.
AVANTPROJECTE LLEI GARANTIA INTEGRAL DE LA LLIBERTAT SEXUAL Modificacions	ASSETJAMENT ILEGÍTIM O STALKING	DELICTE ASSETJAMENT AL CARRER	DISTINCIÓ ABÚS I AGRESSIÓ SEXUAL	CONSENTIMENT	JUTJATS VIOLÈNCIA SOBRE LA DONA	
	Modificació de l'Art. 172 ter CP. S'elimina el requisit "d'afectar de manera greu" al desenvolupament de la vida quotidiana de la víctima.	Modificació de l'Art. 173.4 CP. S'afegeix al delictes "Comportaments o expressions sexuals o sexistes, que generen situació objectivament humiliant, hostil o intimidatòria"	Modificació Arts. 178-181 CP. Desapareix la diferència entre els delictes d'abús i d'agressió sexual. Tot atemptat contra la llibertat sexual sense consentiment és agressió sexual, amb independència de violència o intimidació.	S'incorpora la definició al Codi Penal (Art.178 CP). Es descriu com lliure, manifestat per actes exteriors, concloents i inequívocs.	Atribució de competència en la instrucció de causes de violència sexual.	

Fitxa 7: Full informatiu per les persones agredides

CONSELLS PRÀCTICS EN CASOS D'HAVER PATIT VIOLÈNCIA SEXUAL

Els delictes relacionats amb la llibertat sexual reflecteixen les xifres més altes de delicte ocult, en proporció a les denúncies sobre la freqüència que es produeixen. Són molts els factors que fan que les dones no denunciïn: por, vergonya i estigma al voltant d'aquests delictes, manca de confiança en l'administració de justícia, absència de suport en l'entorn, manca d'informació o de recursos econòmics, etcètera.

Les dades mostren una realitat allunyada de la idea estereotipada sobre com es produeixen les violacions. La majoria de violències sexuals són perpetrades per homes que coneixien la víctima amb anterioritat (81%) i, en la majoria dels casos, es produeixen en espais particulars: casa de la víctima o de l'agressor. En tot cas, hi ha unes pautes recomanables per donar suport a la recuperació vital i personal de la dona agredida, així com la preservació de proves en cas de voler denunciar.

Lluny d'una reacció automàtica, **denunciar planteja seriosos dubtes** a totes les dones: recursos de tota mena, exposició a la violència institucional, afrontar els fets segons els temps judicials i no els propis, etc. Per això **s'ha de tenir tota la informació sobre les conseqüències de denunciar**, però també les de no fer-ho.

El primer de tot és trobar **suport proper d'alguna persona** per explicar què ens ha passat i estar acompanyada en les hores -i dies- posteriors, ja que és un procés emocionalment difícil i complex.

En cas de decidir denunciar, és important **no rentar-se** (ni tan sols les mans), també s'ha de **guardar la roba i no rentar-la** (pot preservar material genètic, així com trencaments o marques). És important **fer fotografies** de qualsevol tipus de marca física, i repetir-ho en els dies següents.

És important trobar el **centre/hospital de referència** on ens donaran suport psicològic i un forense farà l'obtenció de mostres corporals i altres proves. Has de saber que tens **dret a que t'atengui una professional del teu mateix sexe**. Aquest és un procés desagradable, per això és important tenir a prop persones que et puguin tenir cura i estar per tu.

Intenta explicar els fets i la teva situació personal amb el **màxim de detalls possibles**: el dia, lloc, hora, si hi va haver algun consum de tòxics, la identitat o descripció de l'agressor, si hi ha risc d'embaràs o risc de contagi, si corres risc, si es pot tornar a repetir, si necessites suport psicològic, etcètera. Juntament amb el resultat de l'exploració mèdica i les informacions que proporcions, es farà un primer informe en el qual constaran totes les dades.

Després d'aquesta primera fase d'urgència, pots posar-te en **contacte amb els diferents serveis públics de suport emocional**, psicològic, totalment confidencials, a la teva disposició. La teva recuperació personal és el més important, has de saber que **no estàs sola** i que, a més del suport professional que et poden oferir aquestes entitats, hi ha col·lectius de dones i espais de suport a tot el territori que poden ajudar-te.

Si **decideixes denunciar** al teu agressor, assegura't que el teu advocat/da té una **formació especialitzada en gènere**, experiència en aquest àmbit i una especial sensibilitat en aquesta àrea. Aquests processos judicials són especialment personals, així que has de poder tenir la màxima confiança en el/la professional que t'assisteixi, respectant les teves decisions i prioritats. Intenta **recopilar totes les proves** que se't puguin ocórrer: dades de l'agressor que puguin ajudar a la seva localització, testimonis dels fets o persones a qui hagi explicat què ha passat, rastreig de trucades, missatges, fotografies, imatges de seguretat... Moltes proves estan limitades a un temps per aconseguir-les, així que com més aviat, millor.

Un cop iniciat el **procediment judicial**, com a víctima tens una sèrie de **drets bàsics**. El tracte per part de l'Administració de Justícia no ha de ser traumatitzant, ha de **respectar la teva dignitat, privacitat i autonomia**.

En cas que siguis coneixedor/a d'un cas de violència sexual ocorregut a una tercera persona, **contacta amb un servei públic** perquè et pugui oferir pautes per intervenir de forma no revictimitzadora.

Fitxa 8: Publicacions comunicats públics ajuntaments

Propostes extretes del "Protocol local d'actuació davant les agressions masclistes que se manifesten en espais d'oci i festius" de l'Ajuntament de Vitoria-Gasteiz.

COMUNICAT PÚBLIC DAVANT UN CAS DUBTÓS

Davant l'última notícia de la que hem tingut coneixement en el nostre municipi/territori, donat que des del Consell /Ajuntament de X seguim recollint informació sobre el que ha passat i en la mesura que actuem des del convenciment que, en aquests moments, la prudència és fonamental per protegir la identitat de les persones implicades i els seus familiars, volem comunicar el següent:

1. Que el Consell Comarcal del Baix Camp/Ajuntament de X, dotat del Protocol d'actuació davant les violències sexuals en espais festius, manté i mantindrà sempre una actitud de contundent rebuig davant de qualsevol agressió masclista i actuarà sempre guiat pel principi d'atenció i protecció prioritària a la víctima. És a dir, que es donarà preferència a una atenció que prioritzi l'estat emocional i físic de les víctimes, la valoració del risc que enfronten, el respecte als seus temps, a la garantia i respecte a la decisió informada que prengui i a assegurar el seu acompanyament.
2. Que, des del moment que s'ha tingut coneixement de la notícia, els Departaments del Consell/Ajuntament implicats en l'atenció a les víctimes i en la resposta institucional davant les agressions masclistes, estan treballant coordinadament amb altres institucions supramunicipals i agents socials, tractant de contrastar la informació, amb l'objecte de tenir la visió més completa i precisa possible del cas.
3. Així mateix, que els Departaments de Polítiques Socials i Salut Pública, en col·laboració amb el Departament de Seguretat Ciutadana hi està donant una resposta urgent per acompanyar la víctima, garantint tota la informació i utilitzant per a això els recursos psicològics, jurídics, sanitaris o d'acollida i de protecció que pogués requerir.
4. Quan tinguem tota la informació contrastada, s'elaborarà i s'acordarà un comunicat, que serà difós a través dels mitjans locals i romandrà en la web i xarxes socials dl Consell/Ajuntament.

COMUNICAT PÚBLIC DAVANT UN CAS CLAR

Davant la recent agressió masclista succeïda en el nostre territori/municipi, des del Consell/Ajuntament de X volem manifestar la nostra més enèrgica condemna i rebuig de l'agressió, així com el nostre suport i proximitat cap a la víctima i el seu entorn posant a la seva disposició els recursos psicològics, jurídics, sanitaris, de protecció i d'acollida que requereixi i garantint que compta amb tota la informació que afecta als seus interessos.

En aquest sentit, el Consell Comarcal del Baix Camp/Ajuntament de X, des del moment que ha tingut notícia sobre el cas i després de contrastar la informació que ens permetés tenir la visió més completa i precisa possible sobre aquest, s'ha activat el "Protocol d'actuació davant violències sexuals en espais festius" de la comarca convocant una reunió d'urgència per recollir tota la informació i coordinar la resposta institucional i l'atenció a la víctima i el seu entorn.

Volem insistir que la violència masclista és una greu vulneració dels Drets Humans i un problema social de primer ordre que atempta contra la dignitat i la integritat física i moral de les dones i les persones LGTBIQ+ que la pateixen i s'enfronten. Aquesta violència no és una acció o accions aïllades, és un entramat de conductes explícites, missatges normalitzats i simbòlics que estructuren la nostra societat amb l'objectiu últim de mantenir la subordinació de les dones als homes i de no permetre l'existència de cap cos, model i/o comportaments que transgredeixin els límits marcats pel sistema heteropatriarcal vigent.

A les festes i en el temps d'oci, la diversió, l'alcohol i la sensació d'impunitat que genera la multitud i el "tot s'hi val", són a la base dels motius perquè aquesta violència masclista es manifesti de forma permanent a través de tocaments o petons no consentits, comentaris o mirades degradants sobre el cos de les dones, la pressió per mantenir relacions sexuals, comentaris i gestos lgtbifòbics, etc.

Per aquest motiu, treballar des de la prevenció i la coresponsabilitat social de tota la comunitat del Baix Camp en el rebuig i resposta immediata a les agressions masclistes és urgent i imprescindible.

En aquest sentit, el Consell Comarcal/Ajuntament de X, com a institució pública responsable de garantir l'exercici efectiu dels drets humans de les dones i persones LGTBIQ+, seguirà impulsant les mesures dirigides al fet que les entitats del territori i la ciutadania en general respongui de manera immediata i contundent a qualsevol agressió masclista, s'atengui de manera prioritària a la víctima, es desenvolupin actuacions preventives per dotar les dones i persones LGTBIQ+ d'instruments que els permetin fer front a la violència i al no permetre la

impunitat social dels agressors. A més, el Consell/Ajuntament es compromet a seguir donant suport i treballant en l'exercici de les seves competències, per garantir vides lliures de violència masclista.

Per tot això, aquest Consell/Ajuntament fa una crida a tota la ciutadania del Baix Camp a participar demà a les 12:00 hores, a la Plaça X, a una concentració amb el lema X. Així mateix, als espais de festa de la ciutat, es realitzarà una parada de la música durant 15 minuts a les 00.00h i es farà una lectura del comunicat oficial i una parada de 5 minuts en tots els actes festius organitzats per l'Ajuntament, alhora que des d'aquí animem a la participació en aquestes iniciatives o a totes les altres vulguin fer-se, per sumar-se als diversos gestos col·lectius que mostrin el rebuig contundent a qualsevol tipus d'agressió masclista.

Fitxa 9: Annex als contractes de grups de música i Dj's

ANNEX

....., amb DNI , amb domicili, de..... es compromet a informar al grup de música contractat que, durant l'actuació, cal que eviti missatges i cançons que promoguin, de manera explícita, el consum de drogues i/o que facin apologia de l'ús i abús de l'alcohol, i també que puguin incitar agressions i delictes racistes, homòfobs o sexistes".

A de/d'..... de 20 ..

Fitxa 10: Serveis d'atenció i recuperació al territori

SIAD. Servei d'informació i atenció a les dones

Servei gestionat pel Consell Comarcal del Baix Camp que ofereix informació, orientació i assessorament en tots els aspectes relacionats amb la vida de les dones: acollida, suport psicològic, suport jurídic, atenció social, orientació i informació laboral, dinamització del teixit associatiu, detecció i atenció a les violències contra les dones, grups socioinformatius i tallers d'eines personals.

Carrer Doctor Ferran 8. Reus.
977 327 155 | siad@baixcamp.cat

SIE. Servei d'Intervenció Especialitzada

El SIE és un servei gratuït que ofereix atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que han patit o pateixen situació de violència, i també a llurs fills i filles. També incideixen en la prevenció, la sensibilització i la implicació comunitària. Compten amb un equip professional multidisciplinar integrat per persones titulades en psicologia, treball social, educació social, dret i inserció laboral.

Carrer Cristòfol Colom 28. 1r. Tarragona.
977 920 406 | sieta.tsfgencat.cat

SAI. Servei Atenció Integral

Servei creat per sensibilitzar i informar a persones i entitats, amb l'objectiu de mostrar la diversitat d'orientació sexual i d'identitat de gènere i prevenir l'LGBTfòbia. Aquest recurs es posa en funcionament per donar resposta a les situacions de discriminació i a qualsevol necessitat d'acompanyament, suport o informació que tingui la ciutadania en relació a la diversitat sexual i de gènere, consolidant-se com a referent local del col·lectiu de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals.

Carrer Doctor Ferran 8. Reus.
977 327 155 | sai@baixcamp.cat

ASSIR (Àrees Bàsiques de Salut, ABS)

Atenció a la salut sexual i reproductiva de les dones. Atenció mèdica i urgències.

ABS La Selva del Camp

Carrer del Vilar 2. La Selva del Camp.
977 845 717

ABS Riudoms

Carrer de la Sardana 3. Riudoms.
977 850 440

CAP Mont-roig

Avinguda Doctor Josep Anton Segarra 18. Mont-roig del Camp
977 837 877

CAP Miami

Avinguda de Barcelona 173. Mont-roig del Camp
977 811 200

HOSPITAL DE REUS

Atenció mèdica i urgències.

Avinguda del doctor Josep Laporte 2. Reus.
977 320 424 (urgències)

ASSOCIACIÓ LES VIOLETES FEMINISTES (HOSPITALET DE L'INFANT)

Grup de dones de l'Hospitalet de l'Infant que treballen des del feminisme per canviar el sistema patriarcal a través de l'activisme i l'organització d'activitats, entre d'altres.

ABS Vandellòs – L'Hospitalet

Carretera de Móra 15 – 18. L'Hospitalet de l'Infant.
977 820 336

CAP Les Borges del Camp

Avinguda Font de les Escales 2. Les Borges del Camp.
977 560 089

CAP Botarell

Carrer del Corralot s/n. Botarell
977 833 247

lesvioletesfeministes@gmail.com

ASSOCIACIÓ DONES D'AIGUA (RIUDOMS)

Grup de dones de Riudoms que treballen des del feminisme per canviar el sistema patriarcal a través de l'activisme i l'organització d'activitats, entre d'altres.

donesdaiguariudoms@gmail.com

ESPURNA VIOLETA (MONTBRIÓ DEL CAMP)

Grup de dones de Montbrió del Camp que treballen des del feminisme per canviar el sistema patriarcal a través de l'activisme i l'organització d'activitats, entre d'altres.

col.lectiufeministamont@gmail.com

H2O LGTBI+

H2O, Col·lectiu Gai, Lesbià, Bisexual i Transsexual del Camp de Tarragona té com a objectiu principal dignificar i millorar la situació de les persones homosexuals i transsexuals a la nostra societat, a tots els seus àmbits: treball, oci, joventut, família, gent gran, cultura, política, etc., i molt especialment en l'educació, entenent aquesta com a eina transformadora d'una realitat que ens deixa de banda.

(Casal Despertaferro) Carrer de Martí Napolità 7. Reus.

info@h2o.cat

Fitxa 11: Document de registre de casos i document de cessió de dades personals

REGISTRE DE CASOS

Important: Aquest registre s'omple després d'haver acabat la intervenció. No és un full perquè ompli la persona que ha patit l'agressió. És un document intern i confidencial.

Recordeu: S'ha de respectar en tot moment **la voluntat de la persona agredida** i els fets que vulgui explicar. No s'ha de pressionar perquè aporti tota la informació que aquí es demana.

Persona responsable del Registre	
Data	
Municipi	
Festa popular	
Espai de la festa	
Hora	

INFORMACIÓ SOBRE LA PERSONA QUE HA PATIT L'AGRESSIÓ

Important: només omplir les dades que la persona agredida vulgui.

Nom	
Edat	
Sexe	
Telèfon o informació de contacte	

INFORMACIÓ SOBRE LA PERSONA QUE L'HA AGREDIT

Nom	
Edat	
Sexe	
Informació addicional	

DESCRIPCIÓ DELS FETS I OBSERVACIONS

(Com s'ha detectat la situació, qui l'ha detectada, **quin tipus d'agressió ha succeït** i quins actors implicats hi havia, quina relació hi ha entre les persones implicades, quina atenció s'ha fet a la persona agredida, a quins acords s'han arribat amb la persona agredida, quina intervenció s'ha fet amb la persona agressora, quina resposta ha hagut per part de la/es persona/es agressora/es, com ho ha rebut la persona agredida, etc.)

--

MANIFESTACIÓ DE VOLUNTAT DE SER ATESA/A PER L'EQUIP DE PUNT VIOLETA D'ATENCIÓ DECLARACIÓ DE CESSIÓ DE DADES DE CARÀCTER PERSONAL

En/na _____ (MAJOR D'EDAT) amb DNI _____ i domicili a _____ carrer de _____, núm. ____ pis ____ amb correu electrònic _____ i telèfon _____.

MANIFESTO:

Que vull ser atesa per l'Equip del Punt Violeta del Consell Comarcal del Baix Camp / Ajuntament de X, que està gestionat per _____ (nom entitat especialitzada) i en aquest sentit,

☐ Declaro conèixer que estic cedint les meves dades segons la informació següent:

INFORMACIÓ bàsica sobre protecció de dades

Responsable del tractament: Consell Comarcal del Baix Camp / Ajuntament de X.

- Finalitat: Rebre atenció en relació a qualsevol tipus d'agressió sexual o sexista.
- Legitimació: Exercici de poders públics (Article 6.1.e del RGPD 2016/679).
- Destinataris: Les dades no es cediran a tercers, si no és per al compliment d'una obligació legal o per la derivació a altres administracions competents en la matèria.
- Exercici de drets dels interessats D'accés, rectificació, supressió, portabilitat, limitació del tractament, i d'oposició al tractament, dirigint-se Oficina d'Atenció Ciutadana (OAC) del Consell Comarcal del Baix Camp / Ajuntament de X (*Posar adreça de l'ens corresponent*) o bé mitjançant el correu electrònic (*escriure correu electrònic de l'ens corresponent*)
- Per saber més sobre la nostra política de protecció de dades adreceu-vos a la seu electrònica del Consell Comarcal / Ajuntament (*posar web de l'ens corresponent*).

A _____, ____ de/d' _____ de 20 ____.

Signatura.

8 ANNEX (II)

- > Accions recomanades
- > Informe de diagnosi

Document 1. Accions recomanades

Aquest és el llistat **d'accions recomanades** perquè el Grup de Seguiment les consideri en futures revisions i millores del Pla d'Actuació, ja que s'haurien considerat inassolibles en l'àmbit d'aquest Protocol:

LLISTATS D'ACCIONS RECOMANADES		
Núm.	Acció	Descripció
R1	Segell de qualitat	Creació d'un segell de qualitat o distintiu per als locals privats adherits al Protocol i que hagin rebut formació.
R2	Formació transport públic	Oferir formació en detecció de violències sexuals a personal de transport públic (tren, autobusos, etc.).
R3	Projecte coeducatiu	Realitzar una proposta de projecte coeducatiu integral als centres educatius de la comarca.
R4	Espais de coordinació	Establir espais de coordinació estables i continus amb la referent de coeducació als centres educatius.
R5	Comandos itinerants	Creació de "comandos itinerants" entre els locals d'oci privats per tal de fer sensibilització.
R6	Sensibilització famílies	Oferir tallers específics i proporcionar material de sensibilització en matèria de gènere, coeducació i visibilitat LGTBIQ+ a les famílies a través de l'aplicació escolar dels centres.
R7	Distintiu centres educatius	Crear un distintiu o segell de qualitat per als centres educatius que treballin amb mètodes coeducatius.
R8	Subvencions entitats	Creació d'una línia de subvencions per a les entitats que introdueixin la perspectiva de gènere als esdeveniments que organitzen.
R9	Formació entitats lleure	Oferir tallers sobre perspectiva de gènere i identificació de les formes de violència sexual per a entitats del món de l'educació no formal (casals o esplais, clubs esportius, etc.).

Document 2. Informe de Diagnosi

A continuació es presenta l'informe de la Diagnosi elaborada en el marc del present Protocol. L'**objectiu general** de la diagnosi és el de realitzar un **acostament a la realitat del territori** per tal de conèixer la situació de les violències sexuals i les seves manifestacions en els espais d'oci per poder desenvolupar així, les estratègies i accions necessàries per a l'elaboració del Protocol.

Consell Comarcal del Baix Camp | 2021

Finançat amb càrrec als crèdits rebuts del Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad, a través de la Secretaría de Estado de Igualdad:

noctàmbul@s

Coordinació del treball

Agència Catalana de Joventut.

Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Consell Comarcal del Baix Camp.

Servei de Joventut del Consell Comarcal del Baix Camp.

Aquest protocol s'ha elaborat gràcies al Programa d'Assessorament a ens locals: Protocols de prevenció de violències masclistes i sexuals en l'oci nocturn de l'Agència Catalana de la Joventut en el marc del Pacte d'Estat contra la violència de gènere.

Autoria

Observatori Noctàmbul@s. FSC.

noctàmbul@s

Baix Camp, 2021

Índex

1. Presentació	86
2. Plantejament de la Diagnosi	87
3. Metodologia	88
4. Anàlisi documental	89
5. Entrevistes a informants clau	92
5.1 Resultats de les entrevistes	93
6. Grup Motor	97
6.1 Resultats del Grup Motor	98
7. Comissió Participativa	101
7.1 Resultats de la Comissió Participativa	102
8. Enquesta	104
8.1 Fitxa tècnica	104
8.2 Dades sociodemogràfiques	104
8.3 Espais festius: festes populars i locals oci nocturn	107
8.4 Mobilitat i espai públic	111
8.5 Percepció de les violències	115
8.6 Violències sexuals presenciades als espais festius	118
8.7 Violències sexuals viscudes	121
8.8 Violències sexuals exercides	124
8.9 Actuació davant violències sexuals	125
9. Conclusions	128
10. Bibliografia	132
11. Annexes	134
11.1 Entitats feministes, LGBTI, juvenils i festives de la comarca del Baix Camp	134
11.2 Festes populars i esdeveniments festius de la comarca del Baix Camp	136

1. Presentació

Aquest és el document d'informe de Diagnosi en el marc d'elaboració del "**Protocol d'actuació davant les violències sexuals en espais festius**" a la comarca del Baix Camp.

El projecte es va iniciar a mes d'abril de 2021 arran de la sol·licitud per part del **Consell Comarcal del Baix Camp** a l'**Agència Catalana de Joventut** d'un recurs tècnic per elaborar "**Protocols d'actuació davant les violències sexuals en espais festius**".

L'entitat adjudicatària per realitzar la dinamització i redacció d'aquest recurs tècnic és el projecte **Observatori Noctàmbul@s**¹ de la Fundació Salut i Comunitat.

El present document és fruit de la finalització de la primera fase del procés d'elaboració (**abril-juny 2021**), en la que s'han aplicat diverses tècniques de **recerca** per tal d'elaborar una **Diagnosi** de la comarca en l'àmbit de les violències sexuals als espais festius.

La finalització dels projecte està prevista per al mes de **desembre de 2021**, amb el lliurament del document del **Protocol**. La finalització del procés d'elaboració no és un moment de final de projecte, sinó d'inici d'implementació de les accions i del desplegament de l'estratègia integral que preveu el Protocol.

¹ <https://www.drogasgenero.info/noctambulas/>

2. Plantejament de la Diagnosi

L'**objectiu general** de la Diagnosi és realitzar un acostament a la **realitat de la comarca** en referència a les manifestacions de **violència sexual** en els **espais i entorns d'oci festiu** i les dinàmiques que es produeixen. La sistematització de la diagnosi permetrà definir les **estratègies i accions** per a l'elaboració d'un Protocol adaptat a la realitat del territori.

Objecte d'estudi de la diagnosi:

Violències sexuals en espais, entorns festius i estratègies d'actuació comunitàries al Baix Camp

Al voltant d'aquesta temàtica es plantegen 8 preguntes estructurades a partir de tres blocs temàtics:

Preguntes sobre mapeig d'actors i agents

Pregunta 1 Quins són els agents, actors i perfils que participen als espais festius?

Pregunta 2 Quines dinàmiques hi ha entre els agents polític-governamental, tècnic-administratiu i social-comunitari relacionades amb l'actuació de les violències sexuals en espais festius?

Pregunta 3 Quines són les necessitats de cada un dels agents que interactuen als espais festius relacionades amb l'abordatge de les violències sexuals?

Preguntes sobre dinàmiques de les violències sexuals en espais festius

Pregunta 4 Quins són els imaginaris col·lectius al voltant de les violències sexuals relacionades amb espais festius?

Pregunta 5 Quines són les violències sexuals percebudes, viscudes i exercides als espais festius?

Pregunta 6 Com operen les violències sexuals al voltant de la mobilitat i el disseny dels espais festius?

Preguntes sobre polítiques públiques relacionades

Pregunta 7 Quines polítiques i actuacions s'estan duent terme al territori?

Pregunta 8 Quines són les valoracions i les propostes que tenen els diversos agents implicats en els espais festius?

3. Metodologia

Les tècniques de recollida de informació aplicades en funció del recursos destinats i per respondre les preguntes plantejades, són les següents:

Tècnica	Descripció	Analitzat
 Anàlisi de dades estadístiques secundàries	Recerca de dades relacionades amb les desigualtats de gènere al territori. En concret sobre desigualtats de gènere, violències de gènere, violències sexuals, oci i salut.	Dades generals sobre el Baix Camp. Comparatives amb altres dades de rellevància.
 Anàlisi documental	Recerca de marc normatiu sobre les violències de gènere i les violències sexuals en les diferents escales competencials (internacional, comunitària, estatal, autonòmica, comarcal i municipal). Recerca d'experiències, circuits, serveis, plans d'actuació i protocols que ja s'estan aplicant al territori per detectar buits i duplicitats.	3 Plans. 2 Protocols. Altres documents.
 Enquesta	Recerca de dades específiques i actuals al territori sobre percepció i experiències relacionades amb les violències sexuals, la reproducció d'aquestes als espais i entorns d'oci festiu.	1 enquesta en línia per internet, aleatòria, amb 34 preguntes, tancades i obertes, sobre les dinàmiques de les violències sexuals en espais festius del Baix Camp. Mostra de 136 persones.
 Entrevistes semi-estructurades a informants clau	Entrevistes a informants amb diferents percepcions, coneixements i experiències sobre les desigualtats de gènere, les violències associades i els àmbits del context d'actuació del Protocol.	6 entrevistes a informants clau.

4. Anàlisi documental

A continuació els documents que s'han analitzat per recollir informació sobre aspectes que puguin servir d'ajuda per resoldre les qüestions plantejades a la Diagnosi:

DOCUMENT	NOM	ÀMBIT	DESCRIPCIÓ	ASPECTES A DESTACAR
Plans	Pla Intern d'Igualtat de Gènere del Consell Comarcal del Baix Camp, 2017-2020 (prorrogat)	Igualtat	Pla d'acció per a la implementació d'accions i la consecució dels objectius marcats en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes a nivell intern del Consell Comarcal del Baix Camp.	- S'estableixen 8 àmbits d'actuació per emmarcar les 28 accions i mesures a incorporar amb el Pla. Es destaquen les següents accions resultants: - Designació d'una Agent d'Igualtat interna del Consell que vetlli per la implementació del Pla i que actuï com a referent en l'àmbit de la igualtat d'oportunitats de gènere de manera interna. - Dotar a la plantilla i càrrecs polítics d'eines i coneixements per incorporar la perspectiva de gènere en la seva activitat. - Elaboració i aprovació del Protocol d'assetjament sexual i per raó de gènere, així com accions formatives vinculades a aquest.
	Pla Intern d'Igualtat de Gènere del Consell Comarcal del Baix Camp, 2017 (Diagnosi)	Igualtat	Document d' anàlisi de la situació del Consell Comarcal en matèria d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes. Previ a la realització del Pla Intern d'Igualtat.	- S'estableixen 8 àmbits d'anàlisi i recollida d'informació, en els que s'inclouen els punts forts i les oportunitats de millora. - Es detecta la necessitat d'incorporar una tècnica d'igualtat a la plantilla del Consell Comarcal per gestionar les qüestions d'igualtat de manera transversal. - Es destaca la necessitat d'elaborar un Protocol intern per a la prevenció i l'abordatge de l'assetjament sexual i per raó de gènere. - El Consell compta amb un manual per a la utilització no sexista del llenguatge.
	Pla de Polítiques de Dones i d'Igualtat de la Comarca del Baix Camp, 2016-2019 (prorrogat)	Igualtat	Document expositiu de les polítiques d'igualtat i de la realitat de la comarca en matèria d'igualtat de gènere , així com de definició de línies estratègiques i propostes concretes d'actuació .	- De les accions resultants del Pla es destaquen: - Creació d'estructures que vetllin per l'aplicació del principi d'igualtat al territori i formació de les persones que en formaran part, dotació de pressupost d'igualtat mancomanat, elaboració de plans d'igualtat als Ajuntaments i Consell, formació a professorat, agents socials del territori, personal tècnic i polític i ciutadania en general, campanyes i accions específiques, foment de l'associacionisme femení, etc. - El document incorpora una diagnosi realitzada l'any 2015, d'aquesta es destaca que en l'àmbit laboral es detecta una divisió sexual del treball, així com desigualtats de gènere (taxes d'ocupació i activitat, tipus de contractes, bretxa salarial, segregació horitzontal i vertical, etc.). També que existeixen dos grans realitats a la comarca: els espais urbans de producció i els espais productius rurals.
	Pla comarcal LGBTI del Consell Comarcal del Baix Camp, 2019 (Diagnosi)	Igualtat i SAI	Anàlisi i detecció de les necessitats i problemàtiques de les persones LGBTI al territori, recull de propostes d'actuació i	- Des de la posada en funcionament del SAI a finals del 2017 s'han promogut diverses accions formatives de sensibilització i capacitat a personal tècnic del Consell Comarcal i Ajuntaments, una formació

			concreció de les línies d'actuació del futur Pla Comarcal LGBTI.	adreçada a la Federació de Dones de la comarca sobre la realitat de les persones trans i accions de sensibilització a la ciutadania. - Desconeixement i manca d'informació sobre la realitat lgbti per una bona part del personal tècnic i de la població en general. - Pel que fa a les agressions lgtbifòbiques es perceben sobretot violències verbals, mirades de menyspreu i sensació de vulnerabilitat i inseguretat per ser persones lgbti, que els impedeix la mobilitat segura dins l'entorn urbà, carrers, espais públics i transport públic, més acusada en horaris nocturns. - En entorns més rurals es produeix el fenomen del <i>sexili</i>. - Campanyes institucionals per Festes locals lliures de sexisme amb mirada LGBTI. Es vol incorporar la perspectiva LGBTI als Punts Violeta. - Des del Consell Comarcal (SIAD i Joventut) es du a terme un programa de xerrades de prevenció de la violència masclista als instituts en els que es tracta també la diversitat sexual. - Les entitats LGBTI autonòmiques que tenen representació a la comarca són: H2O i Chrysallis .
Protocols	Protocol per a una intervenció coordinada contra la violència masclista al Baix Camp, 2014	Interdepartamental	Document que defineix el procediment comarcal establert per a les actuacions en l'àmbit de la prevenció, detecció, atenció i recuperació de les dones que es troben en situació de violència masclista .	- Incorpora el protocol i circuit a seguir per a cadascun dels organismes o agents implicats, que són: - Serveis bàsics d'atenció social. - Xarxa d'atenció i recuperació integral: SIAD, SIE. Servei d'atenció i acolliment d'urgència, allotjament d'urgència, SAR, Pis Pont, Punt de trobada, ICD. - Salut: Àrees bàsiques, ASSIR, centres hospitalaris, centres de salut mental, servei d'addiccions i salut mental, centre d'activitat i d'acollida. - Seguretat: Mossos d'esquadra (GAV) i Policies locals de la comarca. - Àmbit judicial: Oficina d'atenció a la víctima del delict, equip d'assessorament tècnic penal, jutjat de violència sobre la dona, ministeri fiscal, col·legi d'advocats. - Àmbit educatiu: Equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP). - La majoria dels serveis es divideixen en 3 àrees bàsiques principals: Cambrils, Reus i la resta de la comarca del Baix Camp. - Els recursos de que disposen les dones víctimes de violència masclista a la comarca són: - Servei telefònic d'atenció i protecció per víctimes de violència de gènere (ATENPRO), assistència jurídica gratuïta, ordre de protecció i recursos econòmics (RMI, RAI, indemnitzacions, ajuts escolars, etc.).
	Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci de la Generalitat de Catalunya, 2019	Seguretat	El Protocol és aplicable a tot Catalunya per la polícia de la Generalitat i és una eina voluntària per als ajuntaments i entitats privades que vulguin adherir-se mitjançant conveni.	- El Consell Comarcal del Baix Camp hi està adherit des del 2020. - Fixa com a objectiu la coordinació entre el personal de seguretat (pública o privada), càrrecs electes i tècnics municipals, així com professionals dels serveis d'oci, en l'actuació davant les violències sexuals en entorns d'oci. - L'actuació es durà a terme no només davant conductes tipificades al Codi Penal sinó també (i s'introdueix com novetat) davant conductes

				d'assetjament no previstes al CP però que es consideren infracció administrativa (a l'Art. 5 Llei 5/2008). - Destaca l'exigència de formació obligatòria per al personal de seguretat i d'entitats públiques o privades que vulguin adherir-se. - S'assenyala que el Departament d'Interior ha constatat l'increment de les violències sexuals a partir de l'estadística policial i les enquestes de victimització. Tot i això, la xifra negra és més del 80%.
Altres documents	Punts Violeta Baix Camp, 2018-2020	Igualtat	Fitxa resum dels punts violeta realitzats al Baix Camp des del 2018 fins a l'actualitat.	- Els Punts Violeta són espais d'atenció i informació sobre violències masclistes que s'activen als espais d'oci nocturn i de festes i que estan gestionats per agents formats/des. - L'any 2018 es van fer un total de 11 Punts Violeta a diferents esdeveniments i municipis (festes majors, barraques, festa jove, disco temàtica, festa de la cervesa, etc.). - L'any 2019 es van fer 15 punts violeta a diverses festes i municipis (festes majors, penyes, festes joves, barraques, etc.). - A partir del 2020 no es va poder fer cap punt violeta degut a la COVID-19.

5. Entrevistes a informants clau

Les persones a entrevistar han estat seleccionades segons les valoracions del **Grup Motor i l'equip tècnic comarcal referent**. A partir d'un mapeig d'actors, agents, associacions i col·lectius s'ha valorat recollir les seves opinions, experiència i informació rellevant per elaborar una diagnosi que permeti prioritzar les línies pel Protocol i les propostes d'accions a promoure.

El projecte aprovat per a l'elaboració de la Diagnosi contempla realitzar entre **8 i 10 entrevistes semi-estructurades** a informants clau.

Finalment, s'han realitzat un total de **6 entrevistes** a informants clau. Aquestes han estat realitzades entre els mesos d'**abril i juny**. Totes elles han tingut una durada aproximada d'entre **30 minuts i 1 hora i quart**. S'ha seguit el mateix guió, procurant generar un espai de confiança i adequant el focus de l'entrevista als temes específics segons el perfil de la persona a entrevistar. Una de les entrevistes ha estat un grup de discussió amb dues persones. A més, algunes de les entrevistes s'han realitzat a través d'un formulari de preguntes proposades amb espai per a la resposta.

Els **perfils proposats** per l'equip consultor i els finalment entrevistats han estat els següents:

Àmbit	Perfils proposats al GM	Perfils entrevistats
Polític - Governamental	> Regidoria Igualtat (feminisme o equitat), Cultura, Seguretat, Joventut. > Alcaldia. > Oposició.	✓ Membre de l'oposició
Tècnic - Administratiu	> Personal tècnic de Igualtat (feminisme o equitat), Cultura, Seguretat, Joventut, Salut, Serveis Socials. > Personal de Serveis d'Atenció a les dones (SIAD, SIE, Punts Liles, etc.). > Serveis de Seguretat Pública (Policia Local, Mossos d'Esquadra).	✓ Coordinadora Serveis Socials Consell Comarcal. ✓ Ginecòloga Hospital de Reus. ✓ Caps de la Policia Local de Vandellòs i Hospitalet de l'Infant i Mont-roig del Camp i Miami.
Social - Comunitari	> Persones i/o representants d'entitats feministes i/o de persones amb preferències, identitats i expressions de gènere no normatives (LGTBIQ+). > Persones i/o representants d'entitats de dones. > Persones i/o representants d'entitats de festes populars. > Persones i/o representants d'entitats de joves que participen a festes. > Persones i/o representants d'entitats racialitzades que participen a festes.	✓ H2O. ✓ Casal Despertaferro.
Privat- Econòmic	> Locals privats d'oci festiu. > Serveis de Seguretat Privada relacionats amb espais festius. > Empreses contractades pels esdeveniments festius.	✓ Palmfest.

5.1 Resultats de les entrevistes

A continuació s'exposa el **recull d'idees principals** extretes durant les entrevistes semi-estructurades i les obertes.

Mapeig d'actors i agents

Àmbit polític-governamental

- > Predisposició de l'equip de govern per dissenyar i implementar les accions que es creguin necessàries per abordar la temàtica.
- > Es percep certa llunyania o desconeixement de les institucions del Consell Comarcal per part de la població.

Àmbit tècnic-administratiu

- > Es percep una manca de coordinació entre l'administració comarcal i els diferents ajuntaments pel que fa a l'abordatge de les violències sexuals. Es considera que els agents locals i comarcals haurien d'establir una estratègia d'acció conjunta i que són necessàries reunions de coordinació i d'avaluació en les que s'abordi específicament el protocol i circuit d'actuació per a les violències sexuals en contextos d'oci.
- > Es considera necessària una major implicació dels Ajuntaments pel que fa a l'abordatge de les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques.
- > En l'organització d'esdeveniments festius a municipis amb Policia Local es fan reunions de coordinació i sensibilització amb els agents que intervenen (organització, penyes, comissions, cambrers/es, regidories, etc.) dirigides per la Policia Local. Aquestes estan més dirigides a l'ordre públic que a l'abordatge de les violències sexuals.
- > Els casos de violència sexual que atén la Policia Local acostumen a derivar-se a Mossos d'Esquadra. Es posa de manifest que la Policia Local és més coneguda i a les agredides de vegades els fa vergonya explicar la seva situació.
- > Resulta positiu que els casos de violència sexual siguin atesos per professionals dones.
- > Bona predisposició de la Policia Local per tal de millorar la coordinació en l'abordatge de les violències masclistes i rebre formació al respecte.

Àmbit social-comunitari

- > Teixit associatiu fort i divers. Hi ha la percepció que arran de la pandèmia s'ha reduït la participació i implicació de moltes persones i entitats.
- > Col·lectius feministes, entitats de dones i LGTBI amb implicació per participar activament del procés però amb dificultats per fer-ho efectiu.
- > A nivell local hi ha força associacionisme i participació d'entitats en l'organització d'esdeveniments però es perceben certes dinàmiques de funcionament rutinari i manca d'espais de coordinació i avaluació. Es comenta que tothom té activitats i rols assignats i resulta difícil trencar amb això.
- > Es perceben algunes particularitats de la comarca a tenir en compte: es tracta d'un destí turístic pel que hi ha moltes segones residències i als mesos d'estiu la població augmenta considerablement. Així, hi ha pobles en els que es coneix tothom i d'altres en els que no hi ha cohesió social, pel que resulta més difícil intervenir-hi.
- > Es relaten males experiències en la gestió de Punts Violeta coordinats entre l'administració i entitats. Es percep una manca de recolzament i implicació institucional i una sobrecàrrega de feina per part de les entitats, el que ha portat a abandonar alguns projectes i processos.

- > Des de l'àmbit associatiu es percep una manca de coherència i coordinació des dels ens locals amb les entitats pel que fa a l'abordatge de les violències masclistes. Un exemple: pel 8 de març les entitats feministes convoquen una vaga i des de l'ajuntament es programen activitats.
- > Experiències d'actes de rebuig públic a les agressions sexistes autogestionades per entitats feministes.
- > Percepció que la població en general, així com les entitats que organitzen esdeveniments no coneixen els circuits de violència masclista ni saben què fer o on acudir en cas de veure o viure una agressió.
- > Importància de l'educació sexual i afectiva a l'etapa de primària i secundària.

Àmbit privat-econòmic

- > Es considera que els locals privats d'oci han d'implicar-se activament en l'abordatge de les violències sexuals i que des de l'administració s'ha de promoure aquesta implicació.

"Detectar casos i fer alguna cosa són processos lents. Aquí entra el perfil tècnic, el perfil polític, la direcció dels instituts, entra ensenyament... hi ha molts interlocutors i fa que costi intervenir. Lo bo és que per part del personal tècnic, que és qui fa la demanda, hi ha més predisposició."

"No hi ha una coordinació i això és una llàstima. És com que, des de la meua perspectiva, s'ha intentat trencar amb el que es feia al carrer per potenciar el que es fa a l'ajuntament d'una manera molt premeditada. D'alguna manera com deslegitimant i trencant amb la transversalitat, una transversalitat que tenia potencial de promoure un canvi. Existia un espai transversal on tothom participava i on s'havia participat conjuntament amb l'ajuntament i els espais que s'estan creant ara els veig com una consecució d'eliminar el que existia fora de la institució, perquè a un municipi petit el que no podem fer és tenir trenta espais perquè és impossible, no arribem. Llavors clar, per mi la voluntat de portar-ho tot des de l'ajuntament limita el moviment feminista."

"No podem oblidar que estem en el context actual i que hi haurà moltes entitats que no podran tirar endavant, malauradament n'hi ha moltes que estan tocades de mort i crec que s'ha de fer una feina real perquè sobretot traient Reus i Cambrils estem parlant de pobles en els que les regidores i regidors coneixen els seus joves, doncs que els vagin a buscar. Crec que no costa res perquè el típic correu que s'envia a una entitat allò moltes vegades queda a l'aire."

"Crec que als locals privats s'ha de fer molta feina perquè ells mateixos es posin les piles amb els segures i tot perquè allà hi ha unes agressions i unes coses que se'n van de mare. Crec que aquí no hi ha d'haver una inversió pública però sí potser un feedback, crec que el Protocol del Consell Comarcal no ha d'anar cap aquí però sí que crec que ha d'interpel·lar a l'oci nocturn privat."

Dinàmiques violències sexuals els espais festius i entorns del Baix Camp

- > Percepció que les violències sexuals són freqüents als espais festius però les que arriben a registrar-se són un percentatge baix. Aquelles més freqüents són les mirades sexuades i repassades visuals, els *piropos* i comentaris invasius i els tocaments no desitjats. També es detecten bromes i comentaris masclistes i lgbtifòbics entre grups de nois i cap a les cambreres dels locals i esdeveniments.
- > Percepció que els contextos d'oci nocturn faciliten la violència. S'hi donen consums que faciliten la desinhibició per part dels agressors i redueixen la capacitat de reacció de les agredides. Es posa de manifest que bona part de les agressions es produeixen a altes hores de la matinada.
- > Oci nocturn privat amb publicitat sexista on la violència masclista està normalitzada i gaudeix d'una major impunitat. Dificultat per incidir en aquest àmbit i necessitat de formació i sensibilització. Es recullen propostes per promoure la implicació del sector, com establir un distintiu per als locals que ho facin.

- > Les violències sexuals detectades pels cossos policials són l'assetjament sexual, l'abús i agressions. També tenen coneixement de violacions grupals.
- > La majoria d'atencions que es fan des dels serveis d'atenció a les dones són a víctimes de violència masclista i sexual dins l'àmbit de la parella. Moltes de les dones víctimes de violència sexual que s'atenen han estat agredides per homes coneguts.
- > Es detecten molts mites, prejudicis i estereotips de gènere entre el jovent. Preocupació especial per la reproducció, acceptació i normalització de les relacions tòxiques i la manca d'autoestima.
- > Els comentaris sexistes i lgbtifòbics estan presents i normalitzats entre el jovent. A l'institut es reproduïen moltes violències i no només entre l'alumnat sinó també per una part del professorat. Es comenta, per exemple, que hi ha normes i control sobre la vestimenta, majoritàriament sobre la de les noies.
- > Els comentaris homòfobs acostumen a fer-los nois i homes, es detecta un fort rebuig a la diferència per part del gènere masculí. En els pobles hi ha cert rebuig social i es relaten casos de *sexili*.
- > Pel que fa a la mobilitat entre espais festius, es posa de manifest una manca de transport públic nocturn. La mobilitat a l'estiu és entre pobles (festes majors). L'oci nocturn privat a la comarca es concentra bàsicament a Reus i Cambrils i la mobilitat és a aquests punts, així com a Salou i Tarragona.
- > Percepció que existeixen violències sexuals normalitzades i no denunciades als espais públics. L'estació de tren de Reus s'identifica com un espai d'inseguretat i punt important a tenir en compte. També especial incidència als voltants de zones de discoteques, pubs, festes o *botellons*.

"Els homes de 35 en amunt és una barbaritat... Bé, no és el piropo és... 'estigues per mi i et demano a tu i no a l'home'. Clar, jo al final potser és cert que ho he normalitzat molt i és cert que els clients són així i és lo que hi ha, però són els mateixos que després quan te'n vas a la festa major són els que estan darrere les xiquetes que els treuen vint anys. I ja no és potser per després tenir cap afer sexual ni res sinó és per exercir el seu poder, com per exemple convidant-les a cubates i ballant amb elles."

[Parlant de les intervencions amb el jovent] "Sembla que no avancem, podem agafar una intervenció de fa 15 anys i la podem reproduir i rebre els mateixos inputs i la mateixa resposta. Una cosa que ens preocupa molt és la reproducció, l'acceptació i la normalització de les relacions tòxiques. Verbalitzen que ho viuen, les han viscudes o veuen com a normal reproduir aquests tipus de comportaments dins les relacions: control dels mòbils, control de les contrasenyes, seguiments, control de les amistats de les parelles... També ens preocupa molt l'autoestima, hi ha molt poca autoestima en la població jove i les xarxes no ajuden, la normalització i sexualització dels cossos tampoc ajuda... i sense autoestima és molt més fàcil caure en una relació tòxica o acceptar determinats comportaments dins la relació."

"Hi ha una part de l'educació que es porta de casa però el professorat són figures responsables de crear un espai segur als instituts i personalment penso que no ho estan fent. No es fan formacions a professorat i per molt que facis una formació si no hi ha predisposició per part de l'equip docent resulta impossible trencar amb tot això."

Polítiques públiques implementades respecte la temàtica

- > Els darrers anys el Consell Comarcal ha ofert dispositius de suport (Punts Violeta) als diferents ajuntaments de la comarca per festes majors. En general es fa una bona valoració d'aquests punts i de les demandes rebudes per part dels ajuntaments, tot i que es proposen millores: ampliar les funcions dels Punts informatius a Punts d'atenció; millorar-ne la coordinació i ampliar-ne els horaris, ja que no funciona a les hores més conflictives (matinada). També incorporar personal professional.
- > En el marc de l'oferta de dispositius de suport es van fer formacions de capacitació a entitats i persones interessades. D'aquí van sorgir diversos protocols locals d'abordatge de les violències sexuals als espais festius. Es considera que aquest projecte hauria de tenir continuïtat.

- > No hi ha una campanya comarcal de prevenció de les violències sexuals i no es percep un front comú al territori en aquest àmbit. Es considera necessari establir una estratègia conjunta, a nivell comarcal, per tal d'abordar les violències sexuals. Es percep una desigual implicació i possibilitats d'acció dels diferents ajuntaments. L'elaboració i implementació del present Protocol i la campanya que se'n deriva podrien ser una bona oportunitat per establir aquesta estratègia comarcal.
- > Les campanyes de sensibilització i accions de prevenció i formatives no s'han de limitar al públic jove ni als espais educatius. Moltes de les violències sexuals detectades als espais festius i mites entorn els mandats de gènere són provinents d'homes d'edat adulta.
- > En les intervencions d'oci nocturn és molt positiu que personal que intervé sigui jove. Que sigui del territori és positiu en termes de salut però en violències sexuals no és recomanable. Hauria d'haver-hi la possibilitat de dues figures diferents: personal professional d'atenció i suport de personal contractat o voluntari que conegui les dinàmiques del territori.
- > Es considera necessària la formació i sensibilització de tots els agents que intervenen en els esdeveniments festius.
- > Cal promoure la corresponsabilitat entre totes les entitats que estan implicades a les festes populars.
- > Es considera que el fet que no hi hagi persones referents i formades per atendre les víctimes de violències sexuals a altes hores de la matinada resulta un perjudici per les víctimes.
- > En les campanyes d'abordatge de les violències sexuals els missatges han de ser clars i dirigir-se als agressors. També es fan propostes que van en una altra línia, que seria la d'identificar les violències i promoure la corresponsabilitat evitant missatges criminalitzadors, ja que es percep cert rebuig entre la població al que té a veure amb feminisme.
- > En el cas de la policia es comenta que les condicions per accedir a les formacions no són les adients: hi ha poques places formatives i totes es fan a Barcelona, amb el que resulta molt complicat organitzar-se a nivell d'equip per assistir-hi.
- > Es considera prioritari treballar les masculinitats i maneres de relacionar-se dels homes, que són els que majoritàriament exerceixen violència (no només sexual).
- > L'ajuntament de Mont-roig del Camp ha iniciat processos de sensibilització en l'àmbit de l'educació sexual i les violències de gènere i lgtbifòbiques entre el jovent: l'entitat H2O va realitzar el projecte Sexpressa't a casals del municipi i aquest curs ha engegat un projecte d'atencions personalitzades al casal i de tallers i formacions a tots els cursos de l'institut (Joves Agents de Promoció de la Salut). Es valora molt positivament l'acollida a aquests projectes per una bona part del jovent.
- > Cal que en els projectes de sensibilització i prevenció de violències masclistes i de promoció de la salut sexual hi hagi una continuïtat.

"El Punt lila necessita coordinació amb les ambulàncies i altres agents, necessita persones que siguin conscients que han d'estar alerta i que pot ser que hagin de mediar o avisar, llavors és gent que no pot estar allà com si estigués de festa per molt que no faci res, que a més a més sempre passen coses. És gent que ha d'estar 'avui estic aquí fent això', per tant això és una feina i em sembla que és injust que si una festa està feta des de l'àmbit públic hagin de ser les dones del territori les qui hi siguin, afegint més jornades... a banda de tota la resta ara ens pertocarà no gaudir de la festa. Llavors jo crec que hi ha d'haver recursos humans i a més a més formats."

"Hi ha d'haver formacions i s'han de fer formacions als municipis per les entitats i la gent, no tant perquè assumeixin tasques del punt lila sinó perquè coneguin el circuit ja que a la vegada m'estic formant en autodefensa o prevenció."

"Crec que si es fa un punt lila hi ha d'haver abans un espai obert amb els agents del municipi per consensuar com es farà. Tota la part de logística crec que és molt interessant que es prepari amb la gent del municipi: cartelleria, material, ubicació, fer el mapeig conjuntament."

6. Grup Motor

El **Grup Motor** és el grup de treball dissenyat perquè l'àmbit **tècnic-administratiu** aportí informació sobre les dinàmiques concretes de les violències sexuals al territori. Desenvolupa tasques de presa de decisions sobre programació, població diana, perfils d'informants clau, mapa d'actors del territori, coordinació, comunicació i estratègies de difusió. A la primera sessió d'aquest grup de treball es treballa marc teòric feminista, explicació del procés i recollida d'informació.

Fitxa de la sessió	
Acció	Sessió 1 Grup Motor .
Data i lloc	6 de maig de 2021 . Sessió telemàtica
Nombre de participants i perfils	10 participants . Tècniques comarcals de referència (joventut i SIAD), tècniques municipals de joventut, treballadora social de l'hospital de Reus, agent del GAV de Mossos d'esquadra i tècnica territorial de joventut.
Descripció	El Grup Motor és un grup de treball tècnic però obert també a diferents perfils (àrees tècniques i regidories, salut, seguretat, educació, entitats feministes i organitzadores de festes, etc.) implicats en les accions que desplegarà el Protocol. Està contemplat en tres sessions de treball, de les quals la primera és perquè les persones participants entenguin l'aproximació teòrica des de la qual s'emmarcarà l'elaboració del Protocol i quin és el seu paper en el procés i elaborin unes idees bàsiques sobre com perceben les dinàmiques concretes de les violències sexuals en espais festius de la comarca .
Continguts	La sessió va consistir en una aproximació al marc teòric i la detecció, una explicació del procés d'elaboració del protocol i de les funcions del Grup Motor i, finalment, l'elaboració d'una primera diagnosi sobre les dinàmiques pròpies de les violències sexuals en espais festius a la comarca del Baix Camp.
Canals de difusió	Es va fer un mailing a tots els membres del Grup Motor amb un document explicatiu del procés i la finalitat de la primera sessió, així com una graella orientativa per elaborar la diagnosi.

6.1 Resultats del Grup Motor

A continuació s'exposen el **recull d'idees principals** extretes durant la primera sessió del Grup Motor. En aquest cas, el recull està endreçat segons temàtiques més obertes que a les entrevistes a informants clau.

Tema	Idea recollida
Festes populars	> Percepció que les festes populars i els espais d'oci nocturn són espais on es produeixen agressions i violències sexuals de forma normalitzada. > Es posa de manifest la poca representativitat de les dones en les programacions d'actes i la representació estereotipada de la feminitat. > Percepció que la programació musical sovint no contempla la paritat en els grups i és sexista i misògina. > Percepció que els contextos d'oci nocturn faciliten la violència: els consums de tòxics desinhibeixen els agressors i redueixen la capacitat de reacció de les agredides.
Seguretat	> Es considera que el personal de seguretat comporta control dins l'espai festiu però poc suport a la via pública. > És necessari que el personal de seguretat i de barra conegui el protocol a seguir, estigui sensibilitzat en la temàtica i format en detecció i actuació.
Violències sexuals més normalitzades durant festes	> Percepció que els comportaments i actituds masclistes durant les festes estan normalitzats. Es comenta que les agressions més habituals i normalitzades són les mirades continuades i repassades visuals, els comentaris sexuals i formes de lligar invasives i insistents, els tocaments i les invasions continuades de l'espai. Percepció generalitzada que aquestes violències s'acostumen a produir per part d'homes i envers les dones (i sovint per part de grups d'homes). > Percepció que les violències sexuals acostumen a ser de tipologia oportunista i que a mesura que avança la nit i els consums augmenta la probabilitat que es produeixin. > Percepció que l'assetjament a cambres també és una forma de violència habitual i normalitzada durant les festes. > Percepció que els comentaris, burles o faltes de respecte per raó d'orientació sexual també són formes d'agressió habitual i que acostumen a produir-se per part d'homes cap a altres homes. > Aquelles violències més comptabilitzades, denunciades o detectades són aquelles tipificades com a delicte, els abusos i les agressions sexuals. > Les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques no són exclusives del jovent sinó que es donen en tots els rangs d'edat. Els agressors acostumen a ser homes de totes les edats. > Percepció que els comentaris i comportaments masclistes i homòfobs en els grups d'homes estan normalitzats.
Associacionisme	> Es considera necessari treballar de manera coordinada amb les entitats del territori que participen en els diferents esdeveniments i que aquestes s'impliquin en l'abordatge de les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques.
Locals privats d'oci nocturn	> Percepció que els locals privats d'oci nocturn reprodueixen un model sexista de l'oci.

	> Es produeix una sexualització dels cossos femenins i un ús comercial d'aquests a través de la publicitat i de l'entrada gratuïta a noies. > Es detecta que en aquests locals la música sovint és sexista. > Poca proporció d'artistes femenines. > Percepció que en els locals privats d'oci nocturn també es produeixen violències i agressions sexuals i lgtbifòbiques de manera normalitzada i generalitzada i que en aquests espais gaudeixen d'una major impunitat. > Es recullen propostes de creació de comandos itinerants entre els locals d'oci privats per tal de fer sensibilització. > Percepció que és molt necessari que el personal dels locals privats tingui sensibilitat i s'impliqui de manera activa en la prevenció, detecció i actuació.
Urbanisme i mobilitat	> Percepció que determinats espais poc il·luminats poden generar sensació de por o inseguretat a les dones. Es considera convenient realitzar una marxa exploratòria nocturna per tal de detectar aquests espais. > Percepció que determinats llocs (bancs, places, carrerons, terrasses de bars) són espais on es produeixen agressions (mirades, comentaris, assetjament...). > La mobilitat entre espais festius dins i fora de la comarca és molt habitual, pel que cal tenir en compte el transport públic i entorns com a possibles espais on es donin agressions. > Es detecten els busos que van i venen de Salou com espais on es produeixen agressions explícites, físiques i verbals. Es proposa enganxar cartells contra les agressions i amb informació sobre què fer en cas de patir-ne una als autobusos i parades. També la sensibilització i formació del personal de transport. > Es recullen altres propostes com l'elaboració "d'itineraris segurs" o quedades grupals per tornar a casa.
Sensibilització i polítiques públiques	> Percepció que són necessaris Punts Violeta professionals a les festes de major afluència de públic, fixes i itinerants. Bona valoració dels punts implementats fins ara. Es comenta que en poblacions petites, amb menys recursos econòmics, s'ubica informació amb díptics i un codi QR que recull el circuit, telèfons de contacte i altres recursos. > La prevenció, conscienciació i sensibilització de la població en general es perceben clau per poder abordar les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques d'una manera efectiva. Es considera positiva la creació d'una campanya i la difusió de material. > Es detecta la necessitat de coordinació entre els diferents actors i agents que intervenen tant als espais de festa, oci i socials com en el circuit d'abordatge de les violències masclistes i sexuals. > Es percep com a necessari dotar d'eines a tots els agents que intervenen en els esdeveniments festius a tots els nivells: es proposa realitzar formacions capacitadores i amb perspectiva de gènere a personal polític i tècnic dels Ajuntaments i Consell Comarcal, així com a membres de penyes, comissions de festes, associacions de joves o festives, barres, etc. > Es considera necessari realitzar un treball interdepartamental per a l'abordatge de les violències masclistes i sexuals. > Percepció que el camp educatiu resulta clau en la sensibilització, conscienciació i prevenció envers les violències masclistes. Les Comissions liles dels IES resulten una oportunitat en aquest sentit.

	> Es recullen propostes d'augmentar la representativitat femenina en les programacions d'esdeveniments i la creació d'una línia de subvencions per a entitats que introdueixin la perspectiva de gènere als seus esdeveniments.
Atenció	> El Punt Violeta és un dispositiu tant de prevenció i sensibilització com d'atenció i recuperació, pel que les persones que l'implementin han de ser professionals formades i capacitades. > Els serveis d'atenció a les dones i persones LGBTI (SIAD i SAI), els serveis de salut i seguretat es consideren clau en l'atenció a les persones agredides.
Altres	> Es percep el món de l'esport com un àmbit en el que es donen discriminacions per raó de sexe, violències i agressions sexuals i en el que cal actuar per abordar-les. Es considera que les entitats esportives, empreses organitzadores d'esdeveniments esportius i l'àrea d'esports (dels ens públics) han de tenir un paper actiu en aquest abordatge.

7. Comissió Participativa

La **Comissió Participativa** és el grup de treball dissenyat perquè sobretot l'àmbit **social-comunitari** tingui l'espai per participar, aportant percepcions sobre l'estat de la qüestió, deliberant i aportant propostes pel Protocol o el Pla d'abordatge. La primera sessió d'aquest grup de treball és sobre marc teòric feminista i idees sobre la diagnosi.

Fitxa de la sessió	
Acció	Sessió 1 Comissió Participativa .
Data i lloc	13 de maig de 2021 . Sessió telemàtica
Nombre de participants i perfils	12 participants . Associació Feminista Les Violetes de l'Hospitalet de l'Infant, Associació de Joves de Montbrió, Suport a la Ciutadania i a les Famílies, Centre Cultural, Esportiu i Recreatiu de Vandellòs (CERV), Consell Esportiu del Baix Camp, Icaria Cooperativa i dones a títol individual.
Descripció	La Comissió Participativa és un grup de treball obert a totes les persones vinculades a la comarca que vulguin participar en l'elaboració del protocol. Està contemplada en tres sessions de treball. L'objectiu de la primera sessió és que les persones participants entenguin l'aproximació teòrica des de la qual s'emmarcarà l'elaboració del Protocol i elaborin unes idees bàsiques sobre com perceben les dinàmiques concretes de les violències sexuals en espais festius de la comarca . També s'obre un espai de treball per a la diagnosi a partir d'una graella.
Continguts	La sessió va consistir en una explicació del procés d'elaboració del protocol, de les funcions de la Comissió Participativa, una aproximació al marc teòric i la detecció i, finalment, l'elaboració d'una primera diagnosi sobre les dinàmiques pròpies de les violències sexuals en espais festius a la comarca del Baix Camp.
Canals de difusió	Es va fer difusió oberta a través de les xarxes socials del Consell Comarcal i es va fer arribar als diferents Ajuntaments perquè en fessin difusió. També es va fer mailing a les entitats que es consideren clau en el procés.

7.1 Resultats de la Comissió Participativa

A continuació s'exposen el **recull d'idees principals** extretes durant la primera sessió de la Comissió Participativa. Igual que amb el Grup Motor, el recull està endreçat segons temàtiques més obertes que a les entrevistes a informants clau.

Tema	Idea recollida
Festes populars	> Percepció que la programació musical sovint no contempla la paritat en els grups i és sexista. Hi ha una major presència masculina (músics, tècnics, DJs, etc.) i es segueixen reproduint estereotips de gènere i la representació estereotipada de la feminitat (dones objecte i cossos femenins sexualitzats). > Percepció que a les festes populars i als espais d'oci nocturn es produeixen agressions i violències sexuals de manera freqüent i normalitzada. > Percepció que els contextos d'oci nocturn faciliten la violència: els consums de tòxics desinhibeixen els agressors i redueixen la capacitat de reacció de les agredides. També es perceben aquests consums com a justificadors socials per als agressors. > Les festes amb més afluència de gent i en les que caldria intervenir són les Festes Majors dels diferents pobles, la festa jove o nit jove, les festes de barris de Riudoms, les barraques d'Almóster, <i>l'After Sun</i>, el vermut electrònic, etc.
Seguretat	> Es perceben els serveis de seguretat privats com actors d'algunes agressions.
Violències sexuals més normalitzades durant festes	> Les més habituals són les repassades visuals, els comentaris sexuals, les bromes sexistes, els apropaments, invasions de l'espai, insistències i formes de lligar invasives. Percepció generalitzada que aquestes violències s'acostumen a produir per part d'homes i envers les dones. > Percepció que les bromes o comentaris per raó d'opció sexual o expressió de gènere també són comuns i acostumen a produir-se per part d'homes cap a altres homes. > Es detecta un tracte paternalista cap a les cambreres de locals i esdeveniments per part de clients homes i adults.
Locals privats d'oci nocturn	> Es perceben els espais privats d'oci nocturn com llocs en els que es produeixen violències, actituds i comportaments sexistes de forma generalitzada i normalitzada amb major impunitat. > Percepció que molts bars segueixen sent espais molt masculinitzats i de manteniment de comportaments, comentaris i actituds sexistes. Es comenta que alguns generen sensació d'incomoditat a moltes dones ja que hi ha mirades sexualitzades i alguns comentaris per part d'homes. > Els locals privats d'oci nocturn reproduïxen un model d'oci i relació sexista. Es fa èmfasi en el tipus de música, en la publicitat que sexualitza el cos de les dones i en estratègies comercials com deixar entrar les noies gratis.
Urbanisme i mobilitat	> Percepció de gran dificultat pel que fa a la mobilitat nocturna entre pobles de la comarca i voltants. S'explica que és comú assistir a les festes majors dels diferents pobles i que no hi ha servei d'autobús nocturn. Això comporta haver d'adoptar diverses estratègies per poder sortir de festa, com pujar a cotxes aliens o esperar fins el primer tren del matí. Aquests poden ser "punts calents" a tenir en compte.

	> Es detecten violències sexuals verbals a la via pública (xiulades, <i>piropos</i>, etc.) generalment per part d'homes que van en grup però no únicament. També es detecten mirades que creen sensació d'incomoditat i fins i tot invasions de l'espai personal.
Sensibilització i polítiques públiques	> Percepció que és essencial treballar en la prevenció i identificació de les violències sexuals amb la població en general. > Els missatges i les accions formatives i de sensibilització dirigides a les dones han de ser d'apoderament, mentre que aquells dirigits als homes han de ser de respecte i corresponsabilitat. > Es percep l'arrel d'aquestes violències en la socialització i educació sexual diferencial, pel que es considera necessari actuar en l'àmbit educatiu (formal i informal), així com treballar amb les famílies. > Es considera necessari trencar públicament amb el clima d'impunitat dels agressors i promoure un rebuig ferm cap a les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques. L'administració hi té un paper clau.
Atenció	> L'atenció a les dones que han patit violències sexuals en contextos d'oci l'han de fer dones professionals i amb formació.
Altres	> Es considera l'espai privat (casos particulars) com aquell en el que més agressions i violències sexuals es produeixen i en el que és més difícil intervenir. > Es considera necessari incorporar la perspectiva de gènere a les escoles i instituts i realitzar una tasca de prevenció de les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques en l'àmbit educatiu.

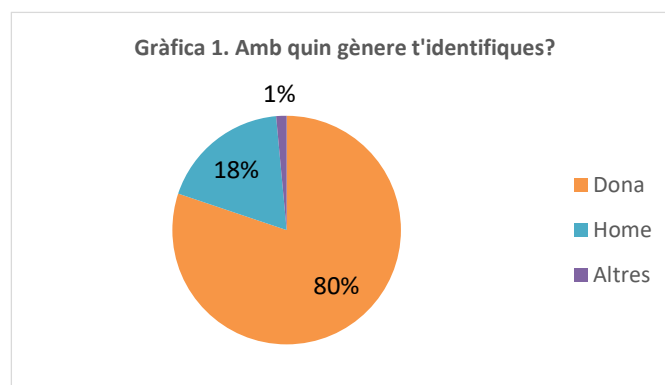
8. Enquesta

8.1 Fitxa tècnica

- > Qüestionari online, aleatori, accidental, no representatiu. **Mostra tendències.**
- > Difusió a través xarxes socials del Consell Comarcal, llistat de correus interns de personal del Consell, llistat de correus d'entitats registrades. Suport amb difusió informal a través de mòbils particulars entre grups d'iguals.
- > Període de recull: obert per contestar de maig a juny de 2021. Degut a la dificultat per fer difusió de l'enquesta en context Covid19, aquesta es va deixar oberta més temps de l'inicialment previst a la fi de recollir un major nombre de respostes.
- > Mostra de **136 persones** que han respost.
- > Al Baix Camp hi ha **194.127 habitants** censats, dels quals el 49,26% estan identificats com a homes i el 50,74% com a dones.
- > Dividida en 7 apartats: informació general, espais festius, mobilitat, percepció sobre violències sexuals, violències presenciades, violències viscudes, violències exercides, actuació comunitària.

8.2 Dades sociodemogràfiques

El primer bloc sobre informació general aporta dades sobre el nombre i percentatge de persones que s'han identificat com a "dones" (109 respostes, 80%), com a "homes" (25 respostes, 18%) i com a "altres" (2 respostes, 1%). Al ser un qüestionari aleatori i accidental, acostuma a passar amb les temàtiques de gènere que les dones mostren més interès i participen més a les activitats que es proposen¹.

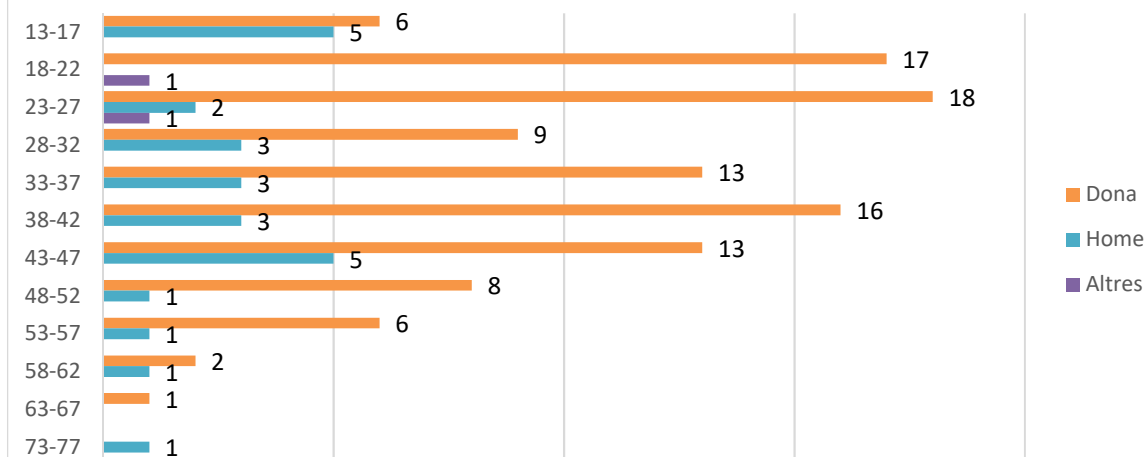

Les dades segueixen la mateixa tendència de resposta obtinguda a les recerques anuals de l'Observatori Noctàmbul@s, fet que es pot interpretar sota l'argumentació de que tot i que els darrers anys es percep un augment del rebuig i preocupació per les violències sexuals i masclistes a nivell social (i on cada cop hi ha més homes que prenen consciència de la gravetat del fenomen), aquesta **preocupació** continua essent **majoritària entre la població femenina** ja que és justament la que en pateix les conseqüències. És per tant aquesta la població més mobilitzada en les diferents estratègies que miren de fer-hi front: ja sigui des de l'activisme feminista com des de la participació activa en estratègies que s'articulen des de les administracions locals.

Donada la grandària de la mostra i l'objectiu de la diagnosi, les respostes de les persones identificades com a "altres" s'analitzaran de manera separada en algunes gràfiques i agrupades amb la categoria "dona" en altres. La raó és, d'una banda, visibilitzar les respostes d'aquestes persones en l'anàlisi de les dades sociodemogràfiques i, de l'altra, incorporar la perspectiva de gènere i alhora facilitar l'anàlisi de les dades sobre consums i sobre percepcions i vivències de les violències sexuals.

¹ A l'enquesta Noctàmbul@s 2017-18, van respondre 73,7% de dones d'una mostra de 1541 persones a nivell estatal (FUNDACIÓ SALUT I COMUNITAT, 2018, pàg. 63).

Gràfica 2. Nombre de persones per franja d'edat i gènere

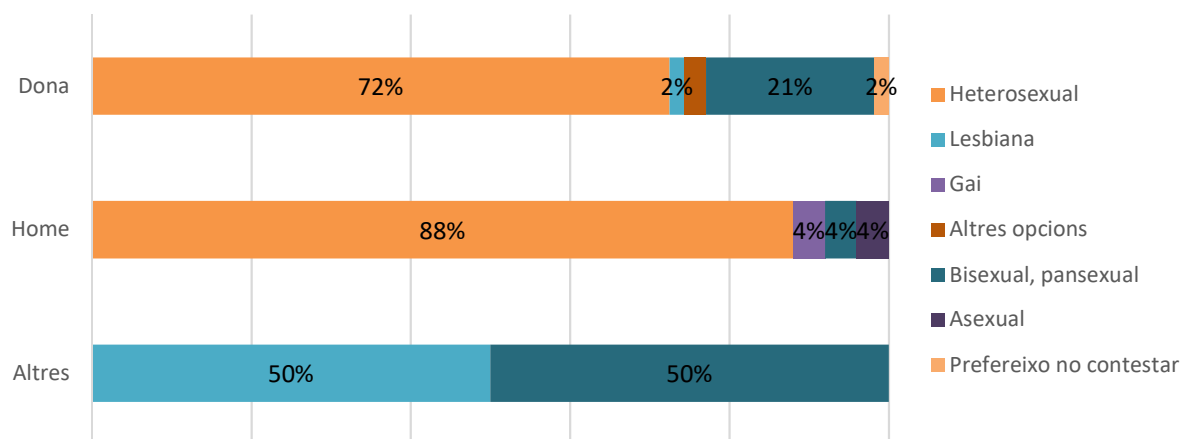

A la gràfica 2 es pot veure com les **edats més freqüents** a l'enquesta estan dins la franja dels **23 als 27** anys (15% de les respostes totals), la franja dels **38 als 42** anys (14%) i les franges dels **18 als 22** i dels **43 als 47** anys (13% respectivament). Finalment, dels **33 als 37** anys hi ha un 12% de les respostes. Així, veiem com un **76%** de les persones que han respost l'enquesta es troben **entre els 18 i els 47 anys**.

Tot i que hi ha matisos, podem afirmar que en general s'ha donat una **participació decreixent des dels grups d'edat més joves fins als grups d'edat més grans**, tot i que la franja dels 13 als 17 presenta baixos percentatges. Es recullen respostes fins als 77 anys.

Si mirem l'edat en relació amb el gènere trobem varies tendències. Les respostes de les persones que s'identifiquen com a **homes** estan **repartides** de manera força homogènia en totes les franges d'edat representades. Pel que fa a les respostes de les persones identificades com a **dones**, també es reparteixen per gairebé totes les franges d'edat, tot i que el 32% es troben entre els 18 als 27 anys i el 39% entre els 33 i els 47 anys. Les persones que s'han identificat com a "altres" es troben a les franges de 18-22 i 23-27.

Gràfica 3. Preferència, opció o orientació sexual (Per gèneres)

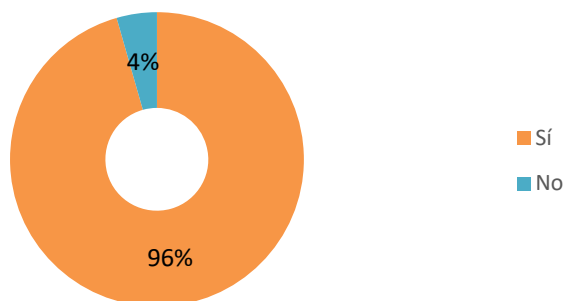

Les respostes sobre l'opció sexual mostren el clar **predomini de les persones que es declaren heterosexuales** (72% de dones i 88% d'homes), evidenciant l'heteronormativitat que orienta a la majoria de la població cap a aquesta opció, esdevenint l'heterosexualitat com a la única opció "normal" i "natural" segons l'imaginari hegemònic. L'heterosexualitat obligatòria² exclou a aquelles persones que no encaixen dins els paràmetres de "normalitat" heteropatriarcal, facilitant que es puguin exercir violències sobre elles.

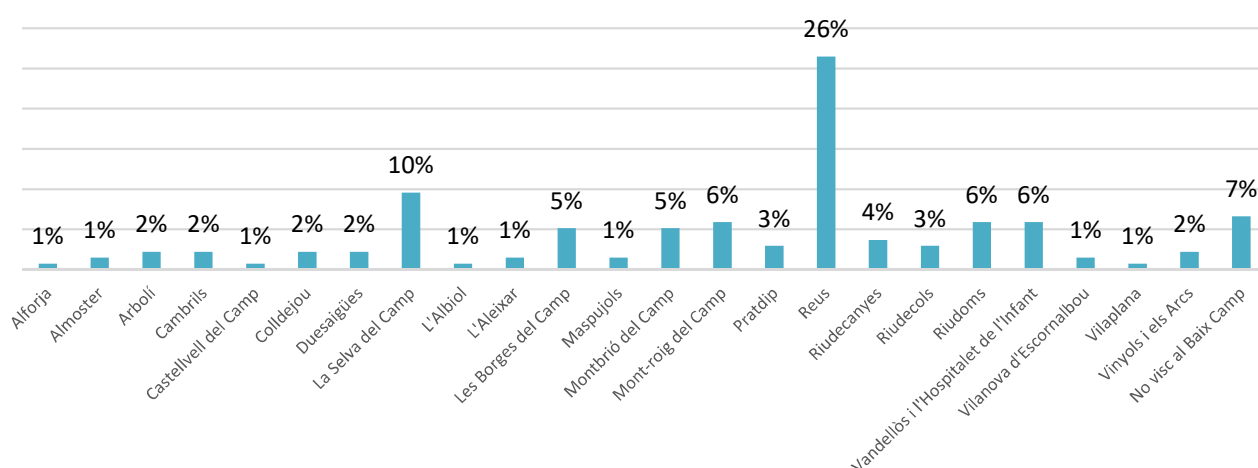
² (RICH, 1980)

En el cas de les dues persones que s'han identificat com a "altres" podem inferir que es tracta de dones que trenquen amb les normes de gènere i els models heteronormatius, el que recolzaria l'agrupament amb la categoria de les "dones" en la present anàlisi de dades.

Gràfica 4. Vius, estudies o treballes al Baix Camp?

Gràfica 5. Municipi de residència

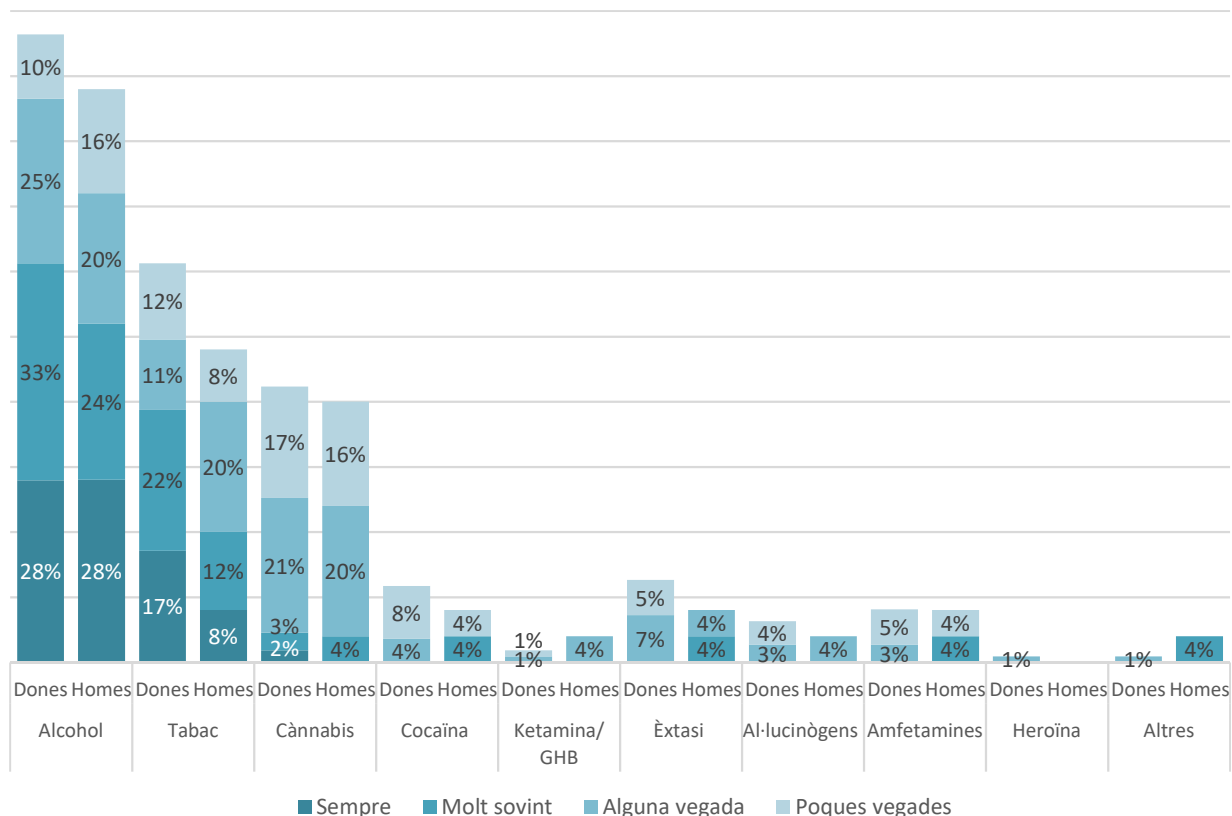

La gràfica 4 mostra que la majoria de persones que han respost l'enquesta viuen, estudien o treballen al Baix Camp (96%). A la gràfica 5 podem veure els municipis de residència de les persones que han respost. El percentatge de resposta més alt pertany Reus (26%), seguit de La Selva del Camp (10%). La resta de municipis mostren percentatges semblants.

8.3 Espais festius: festes populars i locals oci nocturn

A continuació es presenten les principals dades obtingudes respecte als espais públics de la comarca. En primer lloc s'observen els resultats sobre **hàbits de consum** en l'oci nocturn.

Gràfica 6. En els espais festius, has consumit alguna d'aquestes substàncies? (Per gèneres i sense la categoria "mai")

Podem observar com **la droga més consumida és l'alcohol** com a consum generalitzat entre la població.

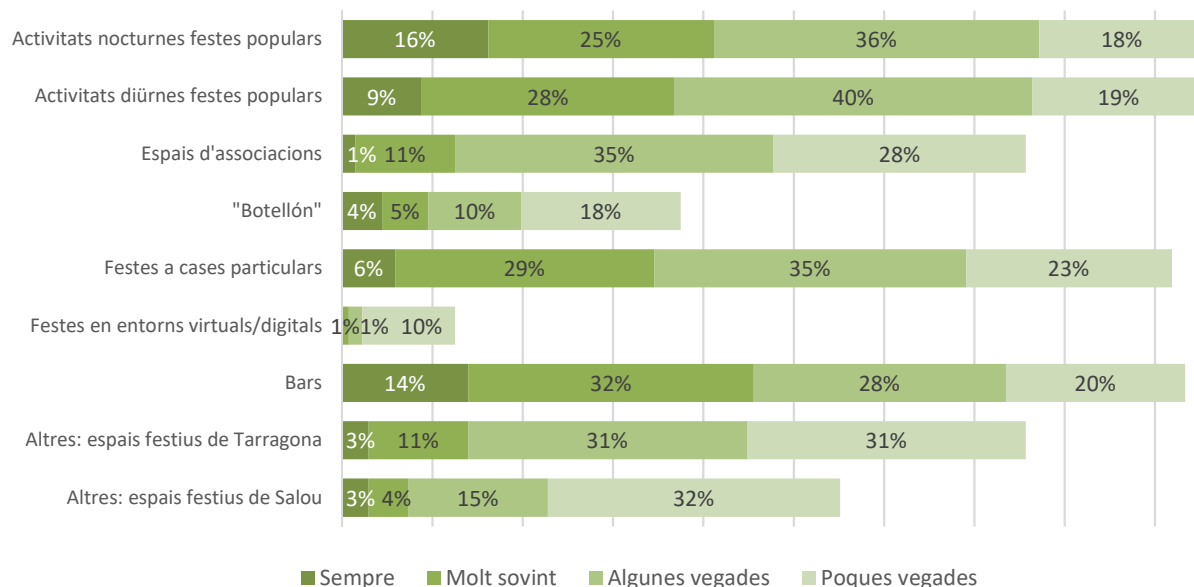
Les dades quantitatives i qualitatives analitzades per l'Observatori Noctàmbul@s al llarg dels cinc informes publicats permeten concloure que la droga més present en les situacions de violència sexual és l'alcohol³. Aquest, per una banda **actua com a droga depressora que pot reduir o fins i tot fer desaparèixer la capacitat de reacció de la persona agredida**; per altra banda, **pot actuar com a desinhibidor del potencial agressor**. Alhora, la lectura a nivell social que es fa de les persones que consumeixen alcohol (i altres drogues) té una forta **càrrega de gènere**: mentre **legítima i desresponsabilitza els homes que consumeixen** (al ajustar-se el seu consum al model de masculinitat hegemònica), **penalitz i culpabilitza les dones que consumeixen** al transgredir la norma de gènere que genera l'expectativa de la moderació i autocontenció femenines.

Pel que fa als **resultats** de l'enquesta, la gràfica 6 mostra un major consum i freqüència entre les dones. Destacar que aquests resultats **no són habituals** ja que generalment són els homes els que indiquen consumir més drogues i amb més freqüència. Una de les explicacions podria ser la mitjana d'edat dels homes, que és més alta que la de les dones.

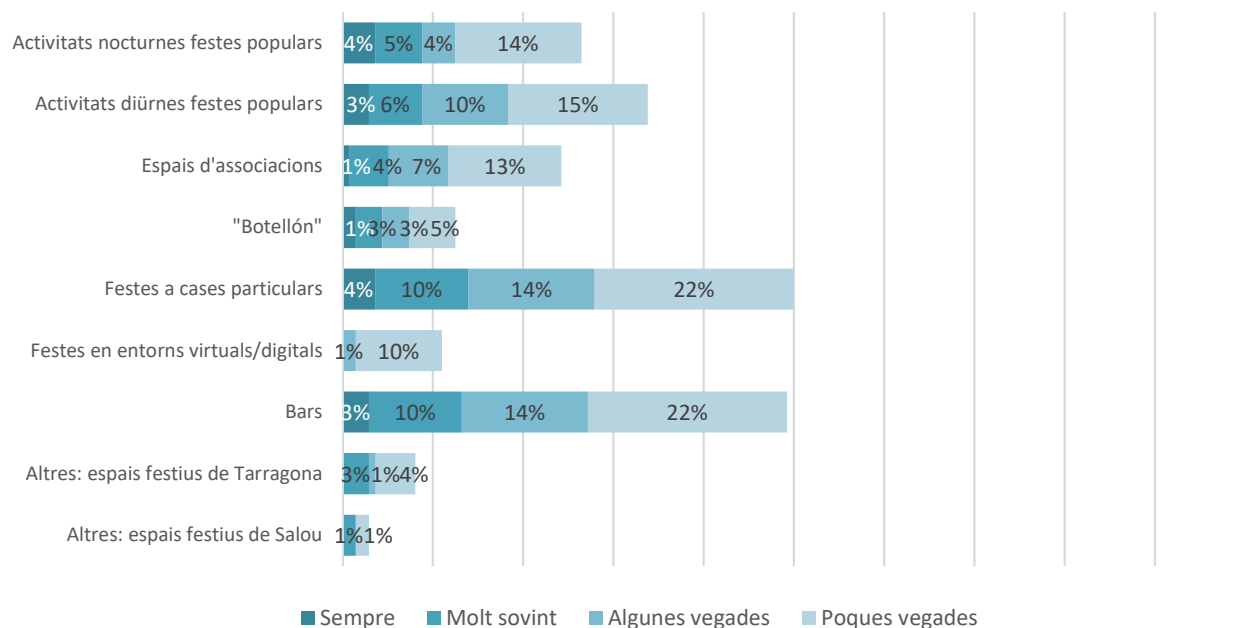
Pel que fa als **espais festius** i la **freqüència d'ús** d'aquests, les preguntes de l'enquesta s'han dividit en funció dels espais que es freqüentaven **abans i durant la COVID**.

³ 4art. Informe Noctàmbul@s. p. 14. Disponible a: <https://www.drogasgenero.info/4o-informe-noctambulas-2016-17-ya-on-line/>

Gràfica 7. ABANS de la COVID, a quins espais festius del Baix Camp assisties i amb quina freqüència?
(Sense la resposta "mai")

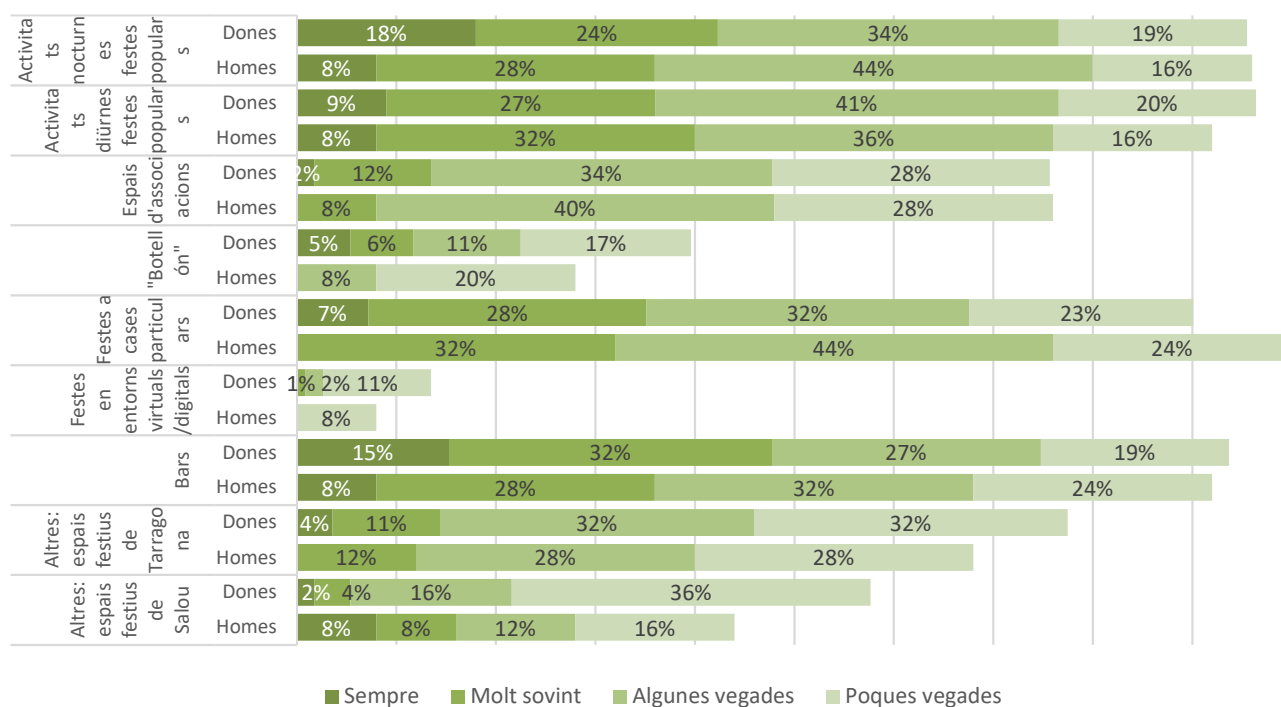
Gràfica 8. DURANT la COVID, a quins espais festius del Baix Camp assisties i amb quina freqüència?
(Sense la resposta "mai")

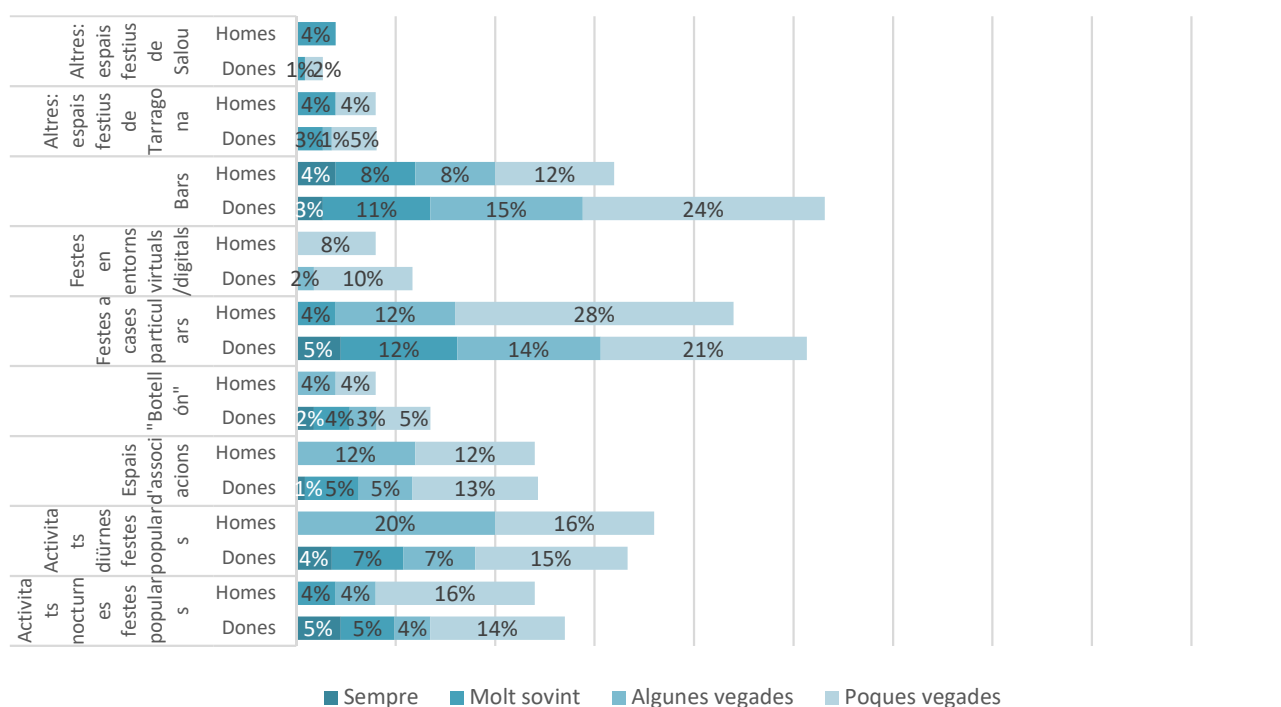
A la gràfica 7 es mostren els espais d'oci més freqüentats **abans de la pandèmia**. Els espais on més gent diu que assistia "sempre" són les **activitats nocturnes de les festes populars** (16%) i els **bars** (14%). Si sumem els percentatges de resposta en les categories "sempre", "molt sovint" i "algunes vegades" trobem que els espais **més freqüentats** per la majoria de persones que han respost eren les activitats nocturnes i diürnes de les festes populars (77% i 76% respectivament), els bars (74%) i les festes a cases (69%).

La gràfica 8 mostra una considerable **disminució de la freqüència d'ús** dels espais festius **a causa de la pandèmia** i de les mesures restrictives i sanitàries corresponents. Els espais d'oci més freqüentats són les **festes a cases** i els **bars**, amb un 28% i 27% d'assistència "sempre", "molt sovint" o "algunes vegades" respectivament. Resulta interessant ressaltar que la intervenció de l'actual protocol està emmarcada en els espais públics i, com es pot observar, **espais d'oci privat** com el bars i les festes a cases són espais que presenten **altes freqüències d'assistència** o participació.

Gràfica 7.1. ABANS de la COVID, a quins espais festius del Baix Camp assisties i amb quina freqüència?
(Per gèneres i sense la resposta "mai")

Gràfica 8.1. DURANT la COVID, a quins espais festius del Baix Camp assisties i amb quina freqüència?
(Per gèneres i sense la resposta "mai")

A les gràfiques 7.1 i 8.1 es poden veure les dades segregades per gèneres. Pel que fa a abans del confinament (gràfica 7.1) els resultats mostren una major freqüència d'assistència a la majoria d'espais festius de les dones en comparació als homes. Cal remarcar que aquestes dades **tampoc es corresponen amb els resultats d'altres enquestes**, on són els homes els que acostumen a dir que surten a més espais de festa i amb més freqüència⁴. Una de les explicacions pot ser el perfil sociodemogràfic i mitjana d'edat de les persones que han respost

⁴ (FUNDACIÓ SALUT I COMUNITAT, 2018, p. 70)

Si comparem aquestes dades amb les de la gràfica 8.1 veiem que durant la COVID la freqüència d'assistència en general es redueix considerablement. En aquest període segueixen sent les dones les que diuen assistir amb més freqüència a bona part dels espais festius proposats.

Figura 1. Si vols, aquí pots afegir un comentari sobre els espais festius de la comarca als quals acostumaves a anar (ABANS COVID19) i que ara acostumes a anar (DURANT COVID19).

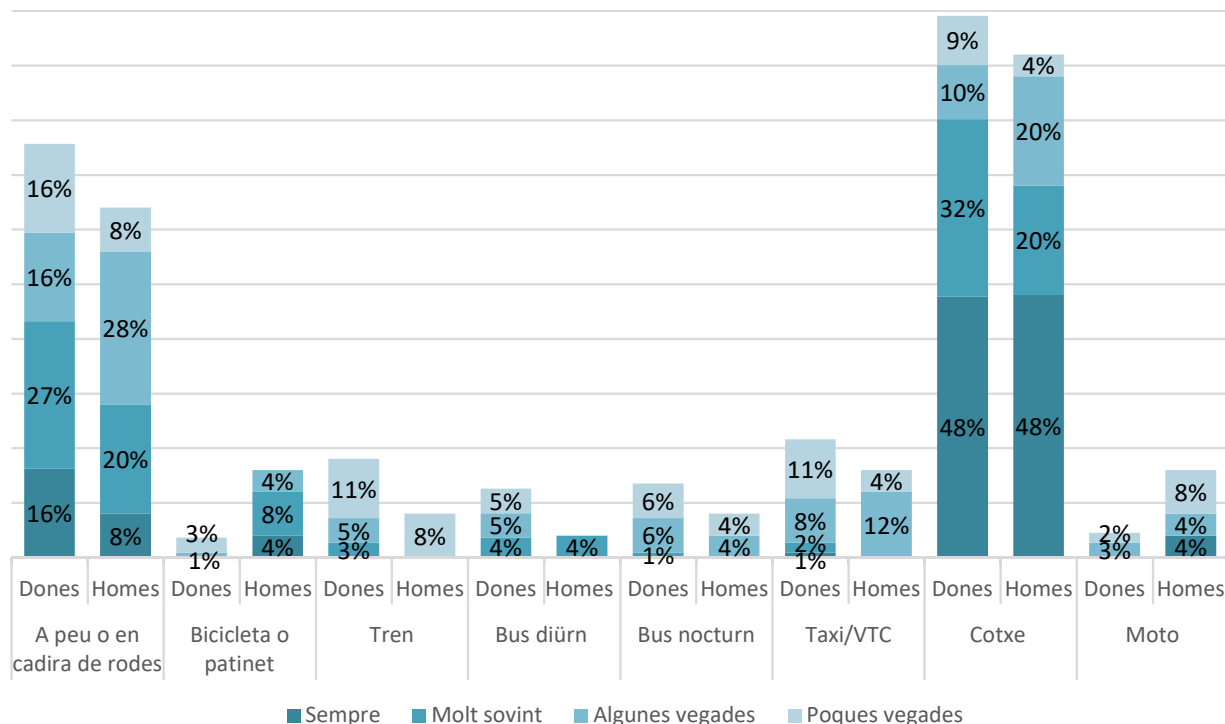

Per acabar l'apartat sobre espais festius, al qüestionari hi una pregunta oberta on es demanen comentaris sobre els espais festius de la comarca als quals s'acostumava a anar abans de la COVID o als que es va en època de COVID. Com es pot observar al núvol de paraules, allò més destacat són les **Festes Majors i populars** i els **locals privats d'oci nocturn**. La majoria de respostes tenen a veure amb la reducció que s'ha fet de l'oci nocturn, que bàsicament s'ha transformat en reunions a cases particulars.

8.4 Mobilitat i espai públic

En aquest apartat es fa un recull d'informació sobre **mobilitat i percepcions de seguretat** entre els espais d'oci i festius.

Gràfica 9. Com t'acostumes a moure per anar i tornar dels espais festius del Baix Camp? (Per gèneres i sense la resposta "mai")

Sobre la **mobilitat entre espais de festa**, el resultat són clars en el sentit que la majoria de persones diuen que es mouen **en cotxe** i, en menor mesura **a peu**.

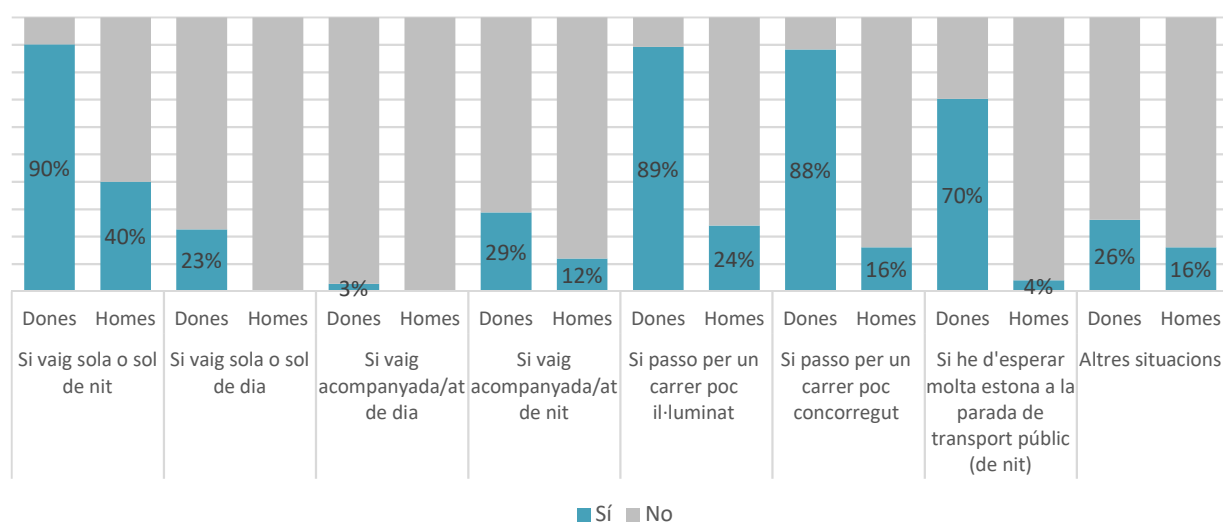
En primer lloc, és interessant destacar que la mobilitat en **cotxe** és la categoria que recull les freqüències més altes: gairebé la meitat de les dones i homes que han respost "sempre" es desplacen en cotxe (48%). El 80% de les dones i el 68% dels homes han respost que ho fan "sempre" o "molt sovint".

En segon lloc, un 43% de les dones enquestades i un 28% dels homes es desplacen "sempre" o "molt sovint" **caminant**.

En tercer lloc, les dades van en la tendència de les d'altres enquestes, on es reflecteix que les dones són més usuàries i amb més freqüència del transport públic⁵. No obstant, es detecta un **ús relativament baix del transport públic** (bus i tren), de la bicicleta i el patinet i de la moto.

⁵ Mobilitat ús transport públic AMB: homes 18%, dones 25% (Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, 2018, p. 40).

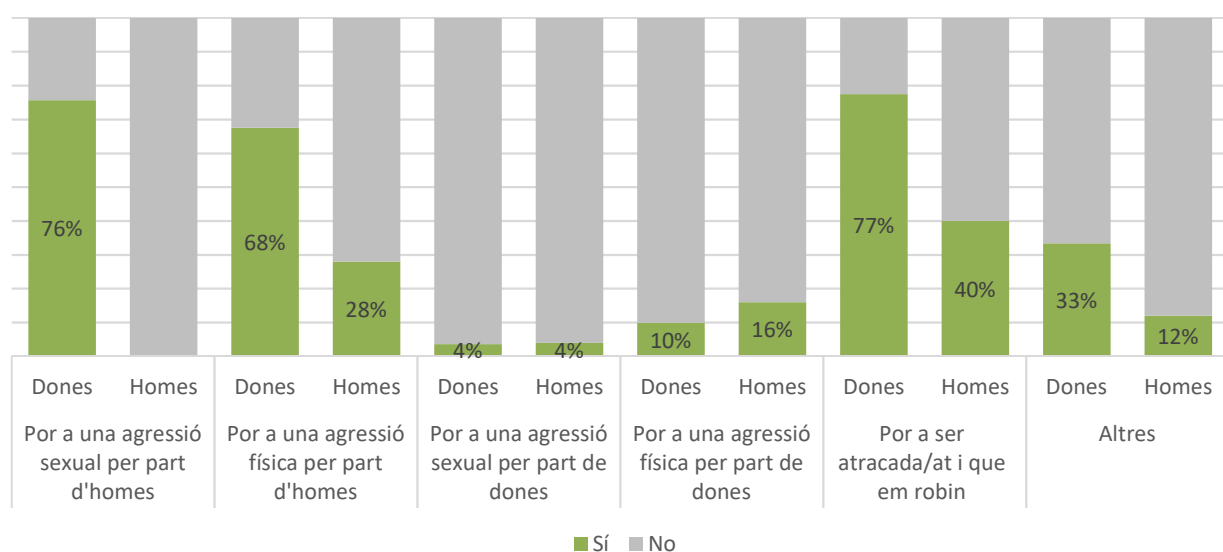
Gràfica 10. Has tingut sensació d'inseguretat quan et desplaçaves caminant d'un espai festiu a un altre o quan tornes a casa en alguna d'aquestes situacions? (Per gèneres)

La gràfica 10 exposa els resultats sobre **percepcions de seguretat o inseguretat** quan les persones es desplacen **caminant**. En aquestes dades s'observen clarament els resultats que es donen a nivell estatal, on són les **dones les que expressen molta més sensació d'inseguretat que els homes** quan caminen pel carrer i en totes les situacions. També són destacables els resultats següents:

- Un **90%** de les **dones** enquestades expressen tenir sensació d'inseguretat quan van soles **caminant de nit** anant o tornant de festa a casa. Els homes un 40%.
- Un **89%** de les **dones** enquestades expressen tenir sensació d'inseguretat quan passen per un **carrer poc il·luminat** i un **88%** quan és **poc concorregut**. Els homes un 24% i un 16% respectivament.
- Un **70%** de les **dones** enquestades expressen tenir sensació d'inseguretat si han d'esperar molta estona a la **parada de transport públic de nit**. Els homes un 4%.
- Les sensacions d'inseguretat són molt **majors de nit que de dia**.
- Les **dones** enquestades expressen que se senten més segures quan van **acompanyades** en comparació als homes.

Gràfica 11. Si has tingut sensació d'inseguretat, per quins motius ha estat? (Per gèneres)

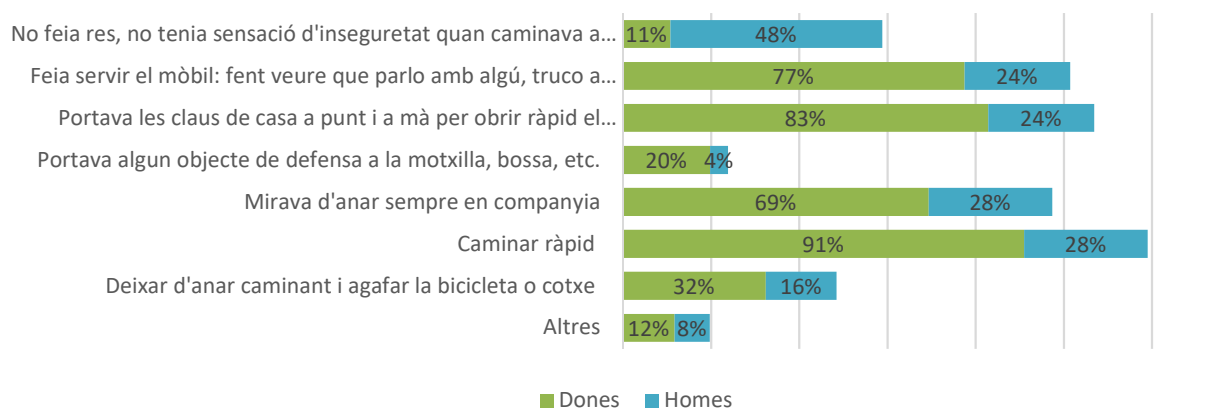

La gràfica 11 exposa els **motius de la sensació de por** a patir agressions. Com es pot observar, el que majoritàriament fa por a les persones enquestades són els **homes**. A continuació algunes dades a destacar:

- El **76%** de les **dones** enquestades expressa que quan es desplaça d'un espai festiu a casa el que li genera por és patir una **agressió sexual per part d'homes**. No hi ha cap home enquestat que hagi expressat tenir aquesta por.
- El **68%** de les **dones** enquestades expressa que quan es desplaça d'un espai festiu a casa el que li genera por és una **agressió física per part d'homes**. Els homes enquestats ho han expressat de la mateixa manera en un 28%.
- El **96%** i **90%** de les **dones** enquestades **no tenen por a ser agredides sexualment o físicament per una dona** (respectivament). Els **homes** ho expressen així en un **96%** i **84%**.

Els resultats posen de manifest que la seguretat (i sensació de seguretat) de les dones i de la població en general no depenen exclusivament de factors físics o urbans, sinó també de factors socials. Així doncs, de l'anàlisi de les gràfiques 10 i 11 sorgeix la necessitat, d'una banda, d'actuar a la via pública (carrers poc il·luminats, parades d'autobús, etc.) i de l'altra, d'implementar accions preventives (educatives, tallers, campanyes, etc.) especialment dirigides al gènere masculí, per tal de millorar la sensació real de seguretat.

Gràfica 12. Què feies per evitar ser assetjat/da, molestat/da o agredit/da al caminar de nit als espais o entorns festius del Baix Camp? (Per gèneres)

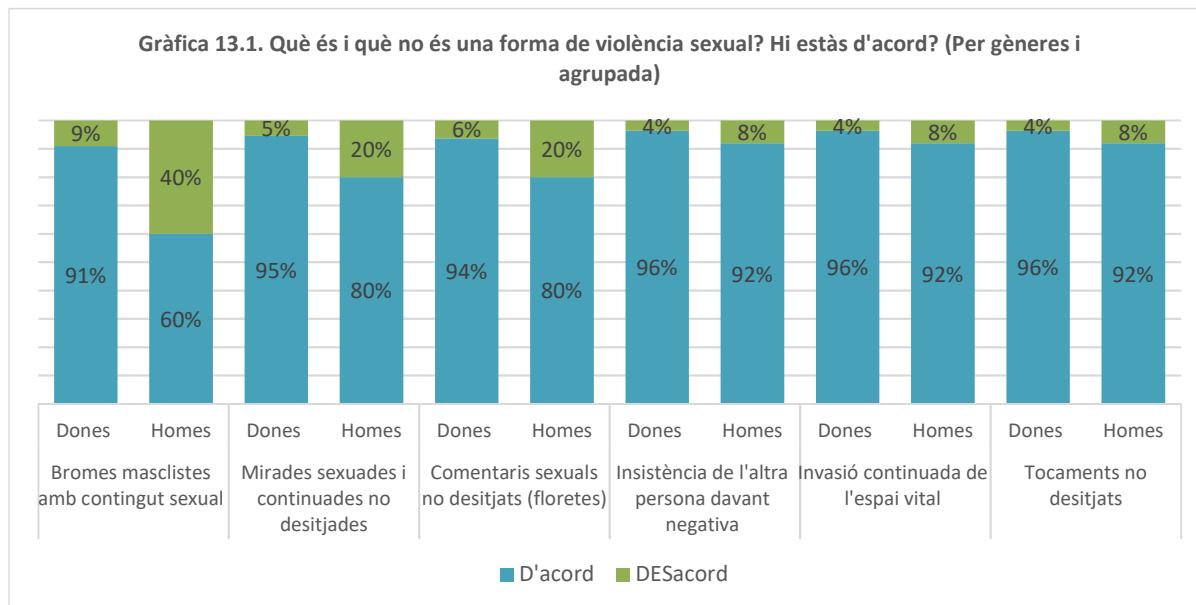
La gràfica 12 mostra els mecanismes que fan servir les persones per **evitar ser assetjades** o agredides quan caminen de nit entre espais festius o de tornada a casa. És destacable el següent:

- Les **dones** utilitzen amb més freqüència **tots** els tipus d'estratègies proposats.
- El **91%** de les **dones** diuen caminar ràpid com a estratègia. El 28% dels homes ha expressat el mateix.
- El **83%** de les **dones** enquestades expressen que porten les **claus de casa a mà**. Els homes ho expressen així en un 24%.
- El **77%** de les dones enquestades expressen que fan servir el **mòbil** com a estratègia. Els homes ho expressen així en un 24%.
- El **69%** de les **dones** enquestades expressen que intenten anar **sempre acompanyades**. Els homes ho expressen així en un 28%.

Cal donar importància a les experiències de les dones quan tornen a casa i, com a font d'informació per sensibilitzar, és interessant explicar la quantitat d'estratègies diverses que moltes dones relaten. A continuació se'n mostren algunes. Destacar que també s'ha registrat una estratègia utilitzada per un home homosexual per tal de evitar ser assetjat, molestat o agredit: "*fer-me l'hetero*".

8.5 Percepció de les violències

Aquest apartat recull informació sobre les **creences al voltant de les violències sexuals**. Aquesta informació serà interessant a l'hora de dissenyar una campanya de sensibilització i adaptar-ne els missatges, de la mateixa manera que serà d'utilitat per treballar i/o promoure el disseny de polítiques públiques. Les primeres dues gràfiques corresponen a la mateixa pregunta, que s'ha dividit per facilitar-ne la lectura.

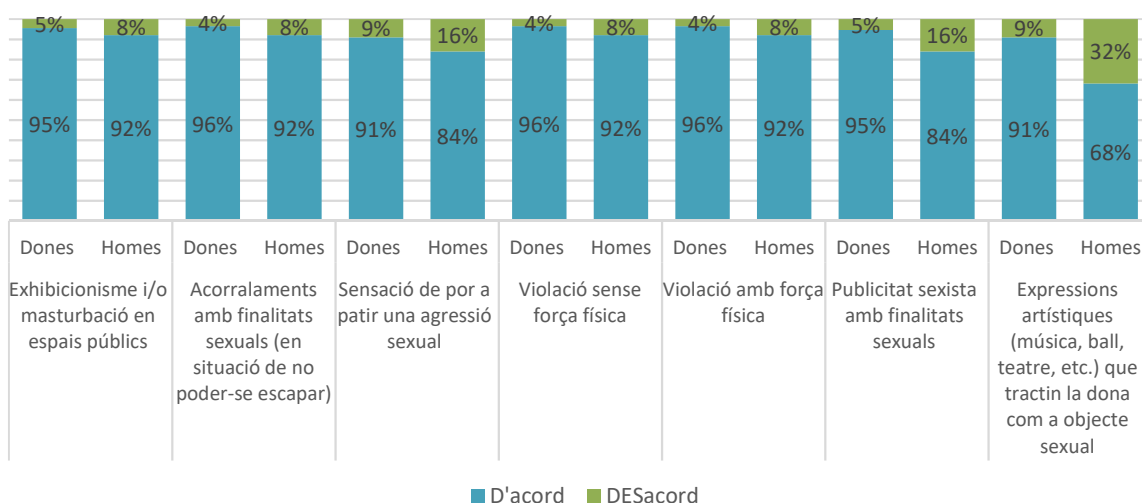
La primera gràfica d'aquest apartat mostra que la majoria de **formes de violència sexual** proposades a l'enquesta efectivament **es perceben com a formes de violència**. De la gràfica 13.1 cal destacar el següent:

- Un **40%** dels **homes** enquestats expressa que les **bromes masclistes amb contingut sexual** no són una forma de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 9%.
- Un **20%** dels **homes** expressa que les **mirades sexuals continuades no desitjades** i els **comentaris sexuals no desitjats** no són una forma de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 5% i 6% respectivament.
- Un **8%** dels **homes** enquestats expressa que la **insistència davant la negativa**, la **invasió continuada de l'espai vital** i els **tocaments no desitjats** no són una forma de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 4%.

Les gràfiques 13.1 i 13.2 mostren les categories de resposta agrupades en "D'acord" i "Desacord" per tal de facilitar-ne la lectura i interpretació. Si atenem als resultats sense agrupar, és destacable que els homes mostren majors percentatges d'estar "parcialment d'acord", mentre que en general les dones estan més "totalment d'acord" amb que les formes de violència presentades són violència.

Aquestes dades mostren una tendència que serà important a considerar en les accions de sensibilització que desplegui el Protocol i és que en general la població masculina mostra una major dificultat per identificar les diferents formes de violència sexual com a tals. Per tant, s'estima la necessitat d'encarar accions i campanyes dirigides a aquesta part de la població. Les dades de la segona gràfica van en el mateix sentit:

Gràfica 13.2. Què és i què no és una forma de violència sexual? Hi estàs d'acord? (Per gèneres i agrupada)

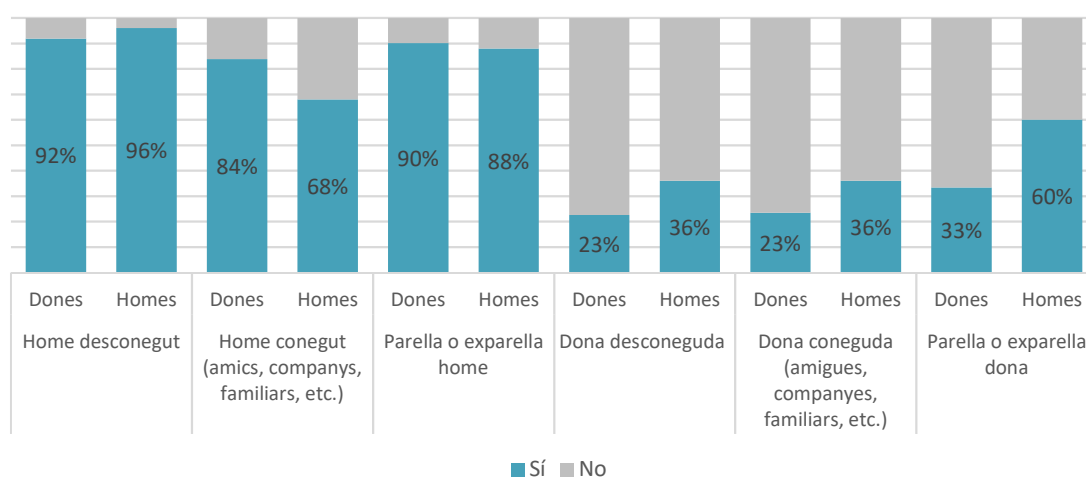

La segona gràfica segueix expressant els resultats de la mateixa pregunta. En aquesta és destacable:

- El **16%** dels homes enquestats expressa que la sensació de **por a patir una agressió sexual** i la **publicitat sexista** amb finalitats sexuals no són una forma de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 9% i 5% respectivament.
- El **32%** dels **homes** enquestats no considera les expressions artístiques que tractin la **dona com a objecte sexual** com a formes de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 9%.
- El **8%** dels **homes** enquestats expressa que l'**exhibicionisme en espais públics**, els **acorralaments amb finalitats sexuals**, la **violació sense i amb força física** no són formes de violència sexual. Les dones ho expressen així en un 5% (exhibicionisme) i en un 4% (acorralaments i violació sense i amb força física).

Totes les situacions que es proposen a la pregunta són, efectivament, diferents formes de violència sexual. La no identificació d'aquestes com a tal sovint té a veure amb tot un conjunt de **mites** que operen com a **justificadors** de l'exercici de **violències masclistes i sexuals** sobre els cossos de les dones. Els percentatges recollits suggereixen diferents graus d'adscripció vers aquests mites per part de les dones i homes que hi han participat però són considerablement alts en algunes formes de violència, especialment en el cas dels homes. Per tant, mostren la necessitat de treballar en el trencament d'aquest mites i en la identificació de les violències sexuals a les accions preventives que es desprenguin del Protocol, especialment amb la població masculina.

Gràfica 14. En cas d'agressió sexual, quin perfil creus que acostuma a exercir l'agressió? (Per gèneres)

Hi ha un seguit **d'imaginari col·lectiu** que operen en la construcció del **terror sexual**⁶ com, per exemple, que els violadors són homes desconeguts que van sols pel carrer de nit perseguint les víctimes, que tenen problemes mentals, que posen "*burundanga*" a la beguda, etc. Aquests imaginari són dinàmics, van canviant amb el temps i els discursos hegemònics i cal analitzar com es reproduïxen.

La gràfica 14 expressa els resultats sobre quines són les percepcions en quant als **perfils de persones agressores** per tal de recollir informació sobre aquestes creences. Cal ressaltar el següent:

- El **92%** de les **dones** i el **96%** dels **homes** enquestats creu que un dels perfils més habituals que agredeix és el d'un **home desconegut**.
- El **84%** de les **dones** i el **68%** dels **homes** enquestats creu que un dels perfils més habituals que agredeix és el d'un **home conegut**.
- El **90%** de les **dones** i el **88%** dels **homes** enquestats creu que un dels perfils més habituals que agredeix és el d'un **home parella o exparella**.
- Un **60%** dels **homes** i un **33%** de les **dones** enquestades creu que un dels perfils més habituals que agredeix és el d'una **parella o exparella dona**.
- Entre el **60%** i el **100%** de les **persones** enquestades creu que les **dones mai són el perfil que agredeix sexualment**.

És important relacionar aquests resultats amb els de la **macro enquesta a nivell estatal** del 2015, que conclou que en els casos de **dones que han patit agressions sexuals**, el **81%** d'aquestes han estat **exercides per part d'homes coneguts**: parelles, ex-parelles, amics, coneguts i familiars⁷.

Les dades analitzades al Baix Camp es refereixen a **percepcions** sobre el perfil que es creu possible d'exercir aquest conjunt de formes de violència sexual. Les respostes que identifiquen a dones com a possibles agressores es poden entendre com una **relativització** (que generalment s'observa major en el cas d'homes enquestats) pel que fa a la idea de qui pot exercir una agressió. Des de l'enfocament de les violències masclistes s'ha de considerar que aquestes són les que pateixen les dones pel sol fet de ser dones, i que per tant les agressions comeses per dones no són una forma de violència masclista. A nivell social existeixen i es produeixen diversitat d'actes violents tant per part de dones com per part d'homes, però el fet que sigui essencial abordar de forma específica les que els homes exerceixen sobre les dones és degut a la **desproporcionalitat amb què es produeixen les violències masclistes en comparació a altres formes de violència**. Les dades disponibles a nivell estatal, autonòmic i local així ho constaten.

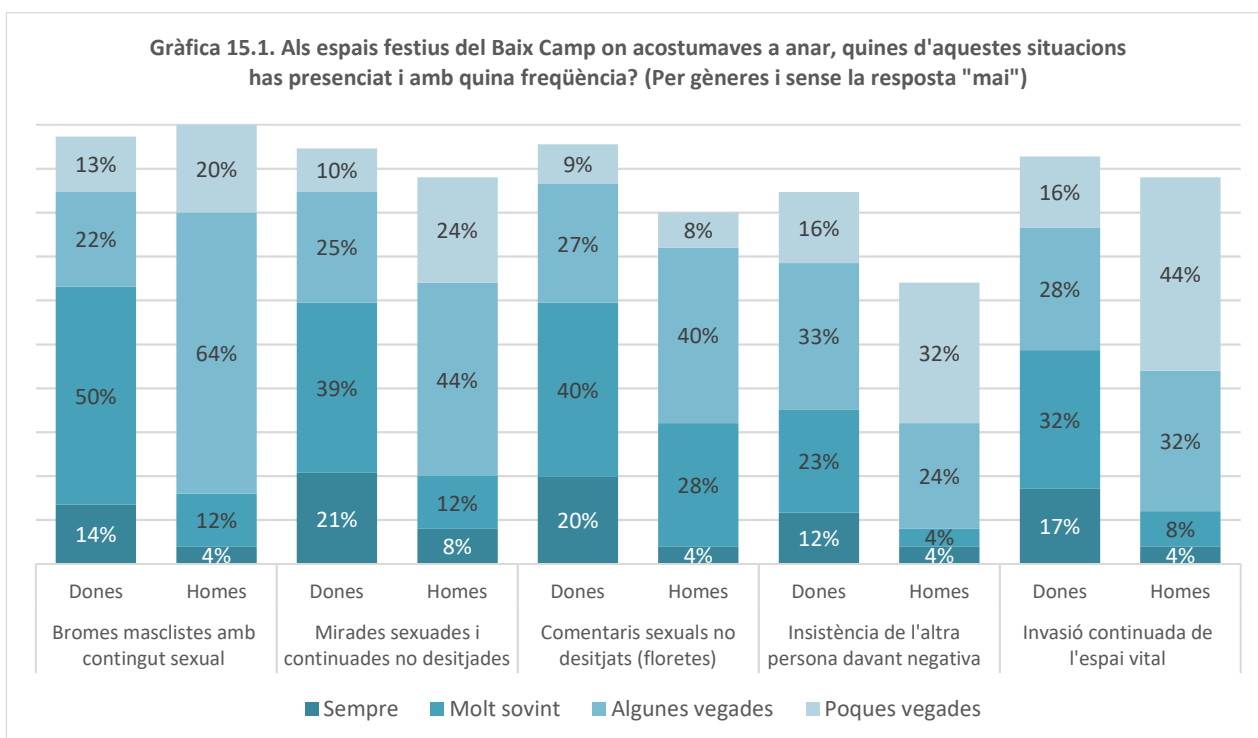
Aquesta relativització fa que hi hagi certa **incoherència** entre el nul percentatge d'homes que diuen tenir por a una agressió sexual per part d'una dona (4%) i l'elevat percentatge d'homes que creu que el perfil de persona que acostuma a exercir una agressió sexual és una dona (desconeguda i coneguda 36% o parella o exparella dona 60%).

⁶ (NEREA BARJOLA, 2018)

⁷ (MINISTERIO DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES E IGUALDAD, 2015, p. 301)

8.6 Violències sexuals presenciades als espais festius

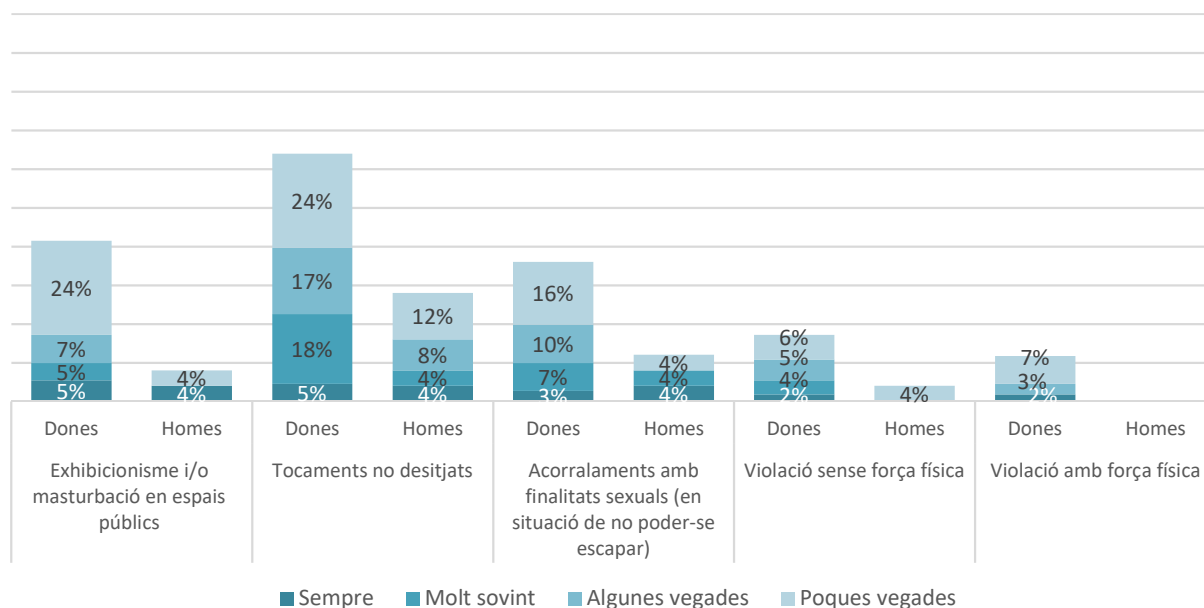
A continuació es presenten els principals resultats obtinguts pel que fa a les **violències sexuals presenciades** als espais festius de la comarca. Les primeres dues gràfiques corresponen a la mateixa pregunta.

A la primera gràfica (15.1) apareixen les **violències sexuals més normalitzades** socialment, els resultats més rellevants són els següents:

- Les **dones** enquestades han **presenciats** amb **més freqüència** totes les formes de violència sexual proposades.
- El **63%** de les **dones** enquestades i el **16%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciats** "sempre" o "molt sovint" **bromes masclistes amb contingut sexual**.
- El **59%** de les **dones** enquestades i el **20%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciats** "sempre" o "molt sovint" **mirades sexuades i continuades no desitjades**.
- El **59%** de les **dones** enquestades i el **32%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciats** "sempre" o "molt sovint" **comentaris sexuals no desitjats**.
- El **35%** de les **dones** enquestades i el **8%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciats** "sempre" o "molt sovint" **insistència davant negativa**.
- El **49%** de les **dones** enquestades i el **12%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciats** "sempre" o "molt sovint" **invasió continuada de l'espai vital**.

Gràfica 15.2. Als espais festius del Baix Camp on acostumaves a anar, quines d'aquestes situacions has presenciat i amb quina freqüència? (Per gèneres i sense la resposta "mai")

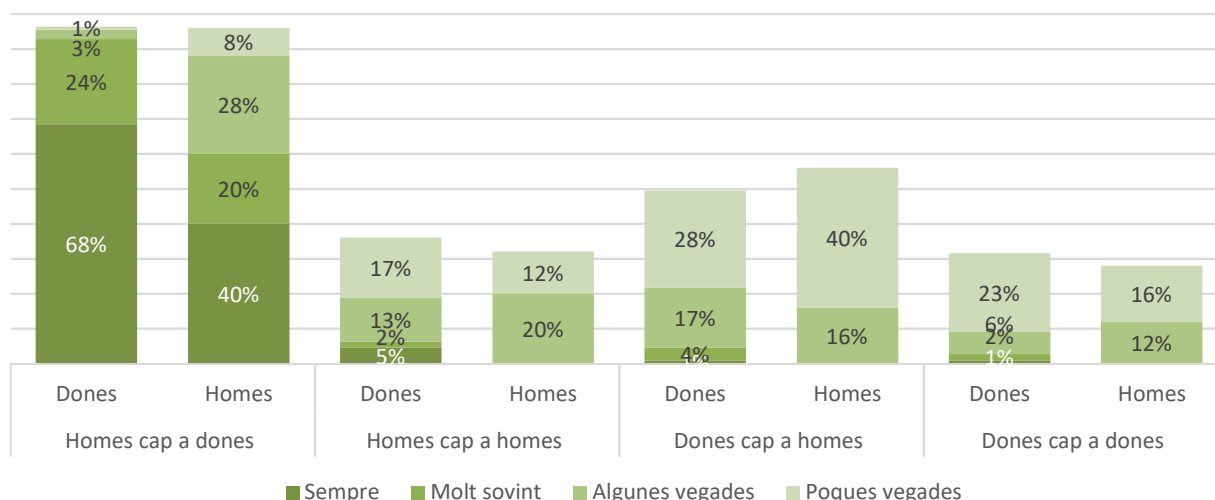

A la segona gràfica (15.2) es mostren aquelles **violències sexuals més visibilitzades** i penalitzades socialment. Se'n destaquen els següents resultats:

- Les **dones** enquestades tornen a **presenciar** amb **més freqüència** totes les formes de violència sexual proposades.
- El **40%** de les **dones** enquestades i el **16%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciat** "sempre", "molt sovint" o "algunes vegades" **tocaments no desitjats**.
- El **41%** de les **dones** enquestades i el **8%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciat exhibicionisme i/o masturbació** en espais públics.
- El **36%** de les **dones** enquestades i el **12%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha presenciat **acorralaments amb finalitats sexuals**.
- El **17%** de les **dones** enquestades i el **4%** dels **homes**, als espais festius del Baix Camp ha **presenciat violació sense força física**.
- El **12%** de les **dones** enquestades, als espais festius del Baix Camp ha **presenciat violació amb força física**. No hi ha cap home que manifesti el mateix.

En general es torna a observar com són les **dones** les que presenten **més capacitat d'identificació** de totes les **formes de violència sexual**. És possible inferir que les persones que han participat a l'enquesta freqüenten espais d'oci similars. Les dades mostren com en un mateix espai d'oci, les dones que hi són presents visualitzen moltes més formes de violència sexual que hi succeeixen que no pas els homes que participen en els mateixos espais. Aquesta evidència convida a pensar en estratègies dirigides als homes per facilitar-los una major capacitat d'identificació i intolerància davant les violències que es produeixen al seu propi entorn.

Gràfica 16. Quina direccionalitat has observat en aquestes situacions presenciades? (Per gèneres i sense la resposta "mai")

A la gràfica 16 es mostren els resultats quan es pregunta sobre la **direccionalitat i freqüència** de les agressions presenciades. És destacable el següent:

- Les persones enquestades veuen amb molta freqüència, i amb resultats significativament per sobre de la resta, que la **major direccionalitat de les agressions presenciades és d'homes cap a dones**.
- El **93%** de les **dones** enquestades i el **60%** dels **homes** diu que la direccionalitat de les agressions sexuals presenciades als espais festius del Baix Camp és "sempre" o "molt sovint" **d'homes cap a dones**.
- El **19%** de les **dones** enquestades diu que la direccionalitat de les agressions presenciades als espais festius del Baix Camp és "sempre", "molt sovint" o "algunes vegades" **d'homes cap a homes**. El **20%** dels **homes** diu que és "algunes vegades" d'homes cap a homes.
- El **22%** de les **dones** enquestades diu que la direccionalitat de les agressions sexuals presenciades als espais festius del Baix Camp és "sempre", "molt sovint" o "algunes vegades" de **dones cap a homes**. Un **16%** dels **homes** expressa que aquesta direccionalitat és "algunes vegades" de dones cap a homes.
- El **68%** de les **dones** enquestades i el **72%** dels **homes** diu que la direccionalitat de les agressions sexuals presenciades als espais festius del Baix Camp **mai** és de **dones cap a dones**.

Els resultats d'aquesta pregunta són clars pel que fa al perfil de persones agressores i agredides en les violències presenciades als espais festius del Baix Camp, i coincideixen amb els resultats qualitatius i amb tots els estudis realitzats al voltant de les violències masclistes i sexuals d'altres territoris. Així, es torna a posar al punt de mira el model de socialització de gènere vigent, sobretot pel que fa al model de masculinitat hegemònica. El desplegament d'estratègies preventives per al canvi dels models relacionals ha de ser una prioritat en el camp de la promoció de la igualtat de gènere i també en les accions que es despleguin del present protocol.

En referència a les violències sexuals presenciades, es fa una pregunta oberta a la qual s'han obtingut dues respostes, que es destaquen a continuació.

Pregunta oberta. Si vols, pots afegir un comentari en referència a la violència sexual presenciada, la persona que la va exercir, la que la va patir o qualsevol altra qüestió que consideris important.

"A les discoteques i festes locals les dones no hi anem tranquil·les, patim les mirades bavoses i els tocaments indesitjats i agressius dels homes massa sovint."

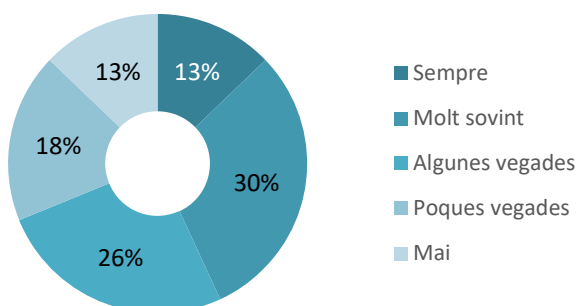
"Amigues, per part d'altres nois coneguts de la ciutat o amics d'amics. A dos amigues en l'entorn familiar."

8.7 Violències sexuals viscudes

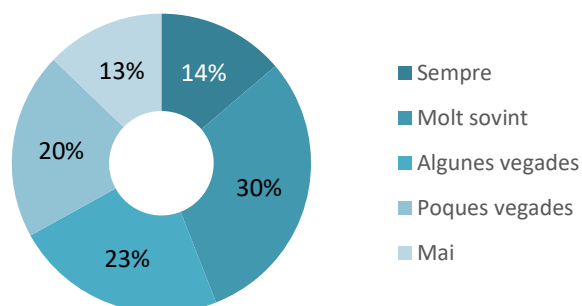
En aquest apartat es presenten els resultats sobre **violències sexuals viscudes i freqüència**. La mateixa pregunta està dividida en varies gràfiques. Sobre aquesta informació, és important tenir en compte en primer lloc, que només s'exposen els resultats de les persones que s'han identificat com a **dones** i, en segon lloc, que **no es mostren** els resultats sobre **violacions viscudes**.

Pregunta. Estant en un espai festiu (lloc de la festa) o en un entorn festiu (trajectes cap a la festa, cap a casa, espais del voltant, etc.) del Baix Camp, quines d'aquestes formes de violència sexual has patit?

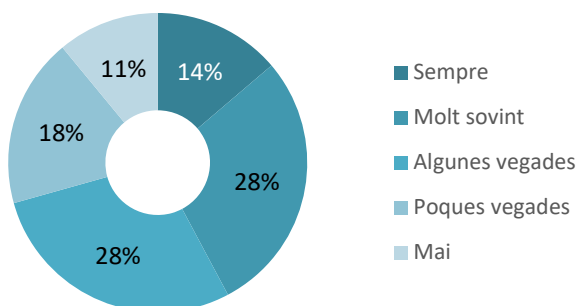
Gràfica 17.1. Bromes masclistes amb contingut sexual (Dones)

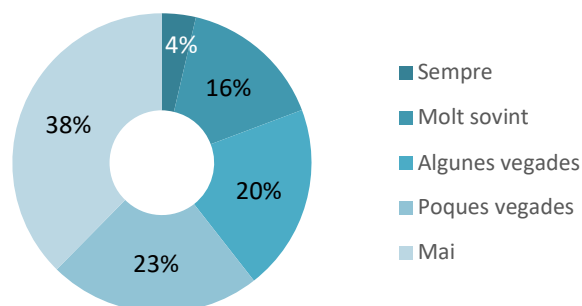
Gràfica 17.2. Mirades sexuals i continuades no desitjades (Dones)

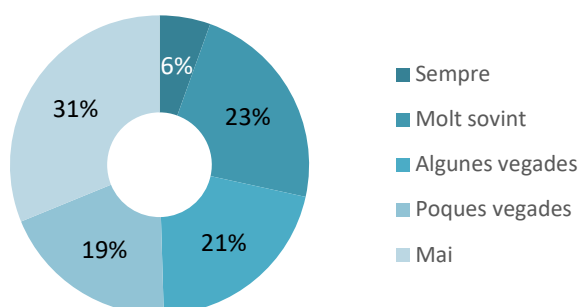
Gràfica 17.3. Comentaris sexuals no desitjats (Dones)

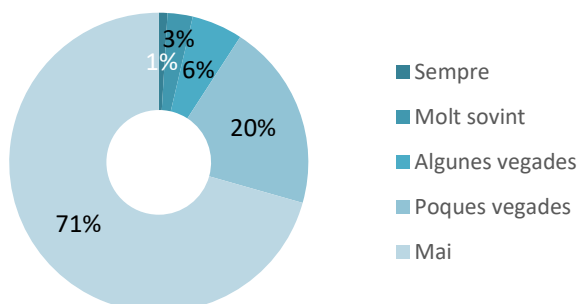
Gràfica 17.4. Insistència davant la teva negativa (Dones)

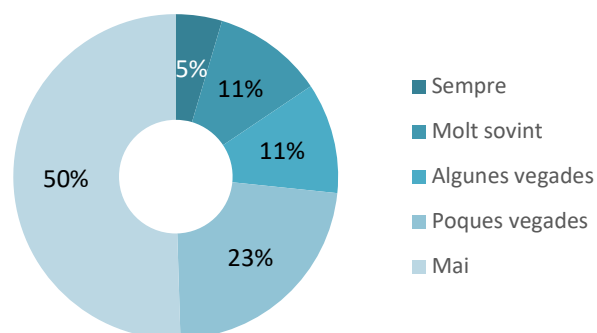
Gràfica 17.5. Invasió continuada de l'espai vital (Dones)

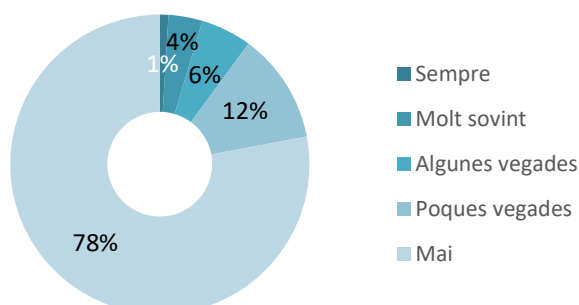
Gràfica 17.6. Exhibicionisme i/o masturbació en espais públics (Dones)

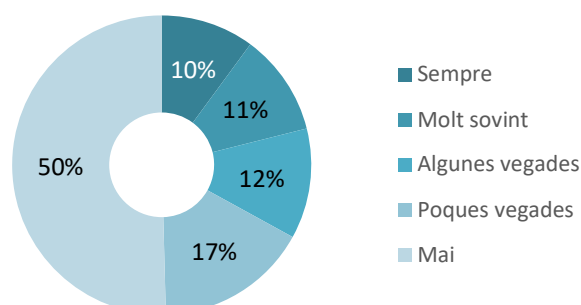
Gràfica 17.7. Tocaments no desitjats (Dones)

Gràfica 17.8. Acorralaments amb finalitats sexuals (Dones)

Gràfica 17.9. Sensació de por a patir una agressió sexual (Dones)

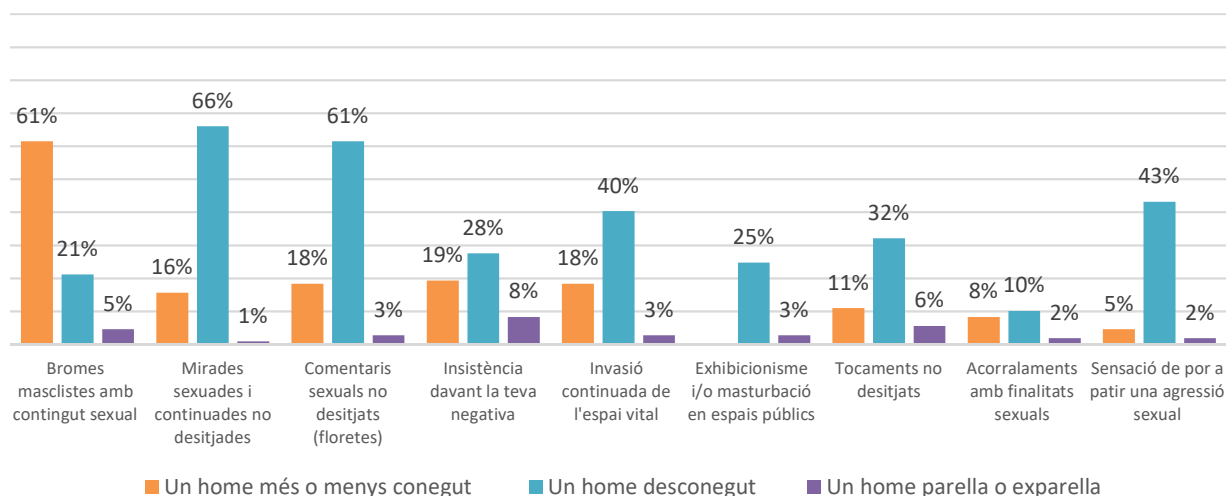

De les gràfiques sobre violències sexuals viscudes en podem extreure el següent:

- El **87%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **bromes masclistes amb contingut sexual** als espais festius del Baix Camp. El 43% d'elles amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint".
- El **87%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **mirades sexuals i continuades no desitjades** als espais festius del Baix Camp. El 44% d'elles amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint".
- El **89%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **comentaris sexuals no desitjats** als espais festius del Baix Camp. El 42% d'elles amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint".
- El **62%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **insistències davant la negativa** als espais festius del Baix Camp. El 19% d'elles amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint".
- El **69%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **invasió continuada de l'espai vital** als espais festius del Baix Camp. El 28% amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint".
- El **50%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **tocaments no desitjats** als espais festius del Baix Camp. El 27% d'elles amb una freqüència de "sempre", "molt sovint" o "algunes vegades".
- El **29%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **exhibicionisme i/o masturbació** als espais festius del Baix Camp.
- El **22%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **acorralaments amb finalitats sexuals** als espais festius del Baix Camp.
- El **50%** de les **dones** enquestades afirma haver patit **sensació de por a una agressió sexual** als espais festius del Baix Camp.

Aquestes xifres evidencien el fet que **les violències sexuals als espais festius es produeixen en altes freqüències, les pateixen les dones** pel sol fet de ser-ho al llarg de tot el cicle vital, i si es consideren les dades sobre la vigència dels mites i percepcions que en justifiquen el seu exercici és possible afirmar que existeix un **sistema de creences** heteropatriarcal que **facilita que** aquestes violències **es produeixin**. Per això es fa necessari elaborar estratègies d'abordatge transversals i permanents en el temps que ajudin a generar una resposta de rebuig col·lectiu i de corresponsabilitat per part de tota la població. Les dades recollides concorden amb tots els estudis que aborden aquesta temàtica, així que tot i que aquí l'anàlisi es centra en la comarca del Baix Camp, és important considerar que no és un problema específic del territori sinó un problema estructural. Tanmateix, sí que és evident que el Baix Camp no escapa –com cap altre municipi o comarca– de ser un territori on aquest tipus d'agressions són ben presents.

Gràfica 18. En cas d'haver patit alguna d'aquestes formes de violència sexual per part d'un home, pots indicar quin vincle tenies amb ell? (Dones)

La gràfica 18 ens mostra els perfils de les persones que van exercir les agressions. És destacable que el **61%** de les dones afirmen que les **bromes masclistes** amb contingut sexual les han rebut per part d'un **home conegut**. Pel que fa a la resta de formes de violència, tot i que les dades mostren que les agressions les exerceixen tant homes coneguts com desconeguts, el que trenca amb el mite de "l'agressor desconegut", els resultats obtinguts marquen un clar predomini d'agressions produïdes per homes desconeguts. S'ha de tenir en compte que, en part, aquests resultats difereixen dels de l'apartat de percepció de les violències sexuals (gràfica 14), on es posa de manifest que els homes coneguts i parella o exparella també es perceben en altes freqüències com un perfil habitual d'agressor. A més, tant les respostes a la pregunta oberta que es mostra a continuació com els resultats qualitatius de les entrevistes i grups de treball de la diagnosi també van en aquesta direcció.

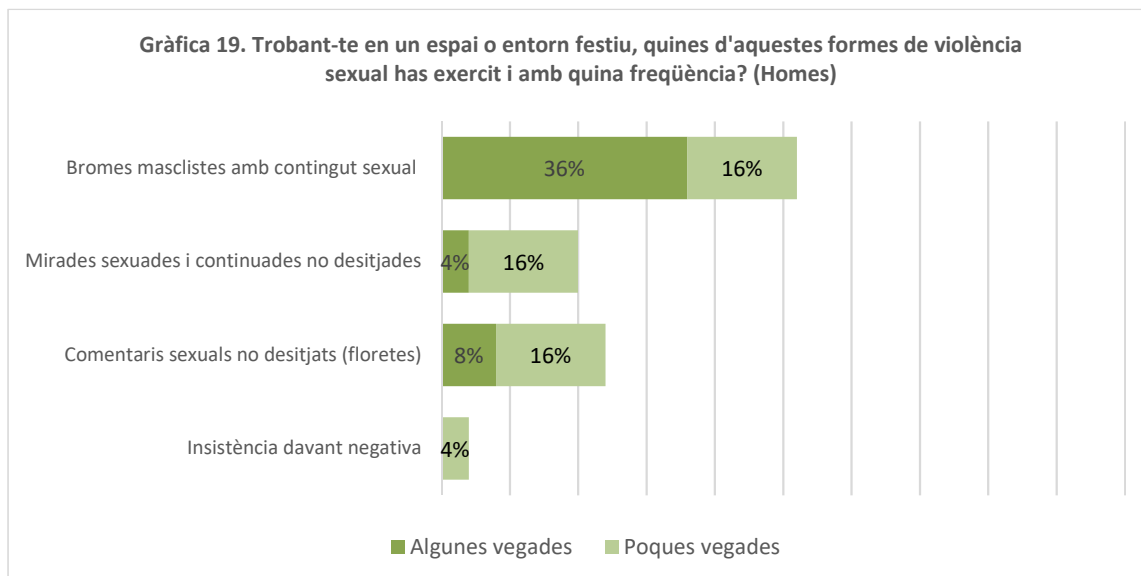
Seguidament es mostren algunes respostes a la pregunta oberta sobre violències viscudes.

Pregunta oberta. Si vols, aquí pots afegir un comentari en referència a la violència sexual viscuda, la persona que la va exercir o qualsevol altra qüestió que consideris important.

- "En alguns casos he patit per part de coneguts i també de desconeguts."
- "Sento que moltes d'aquestes violències les he permès jo, i que si haguera sapigut identificar que allò era violència, que em feia sentir incòmoda i insegura hagués dit: No, prou. No m'estava valorant, avui també confio més en mi, m'estimo més i gràcies a això puc fer aquesta aportació. Potser la millor mesura de prevenció seria l'educació en l'autoestima i no en el binomi rols de gènere."
- "Vaig patir un acorralament amb finalitats sexuals a l'aniversari d'un amic, un dels seus amics em volia forçar i jo estava sota l'efecte d'estupefaents i els seus amics ho veien i no van fer absolutament res més que quedar-se mirant. Per sort, vaig poder posar excuses i després d'insistir molt em van deixar marxar. Ningú em va ajudar."

8.8 Violències sexuals exercides

En aquest apartat es mostren els resultats sobre **violències sexuals exercides pels homes**.

De la gràfica 19 el resultat més rellevant és l'acceptació per part del **52%** d'homes que afirmen haver exercit "algunes vegades" o "poques vegades" **bromes masclistes**. El **20%** també manifesta haver fet **mirades sexuades i continuades no desitjades** i el **24%** "floretes" "algunes vegades" o "poques vegades". Finalment, el 4% manifesta haver insistit "poques vegades" davant la negativa de l'altra persona. Les formes de violència sexual que no apareixen a la gràfica (invasió de l'espai vital, exhibicionisme, tocaments no desitjats, acorralaments i violació amb i sense força física) és perquè cap home manifesta haver-les exercit. Els resultats mostren alts percentatges de la resposta "mai" de forma generalitzada. Això pot ser degut al fet que molts homes no relacionen els seus actes amb aquestes formes de violència. És a dir, no identifiquen haver-ne exercit mai cap per la dificultat d'identificar certes formes de violència sexual com a tals (especialment les que es troben més normalitzades socialment), o bé sí que són conscients d'haver-les exercit però no han tingut la capacitat de manifestar-ho en el context d'aquesta enquesta.

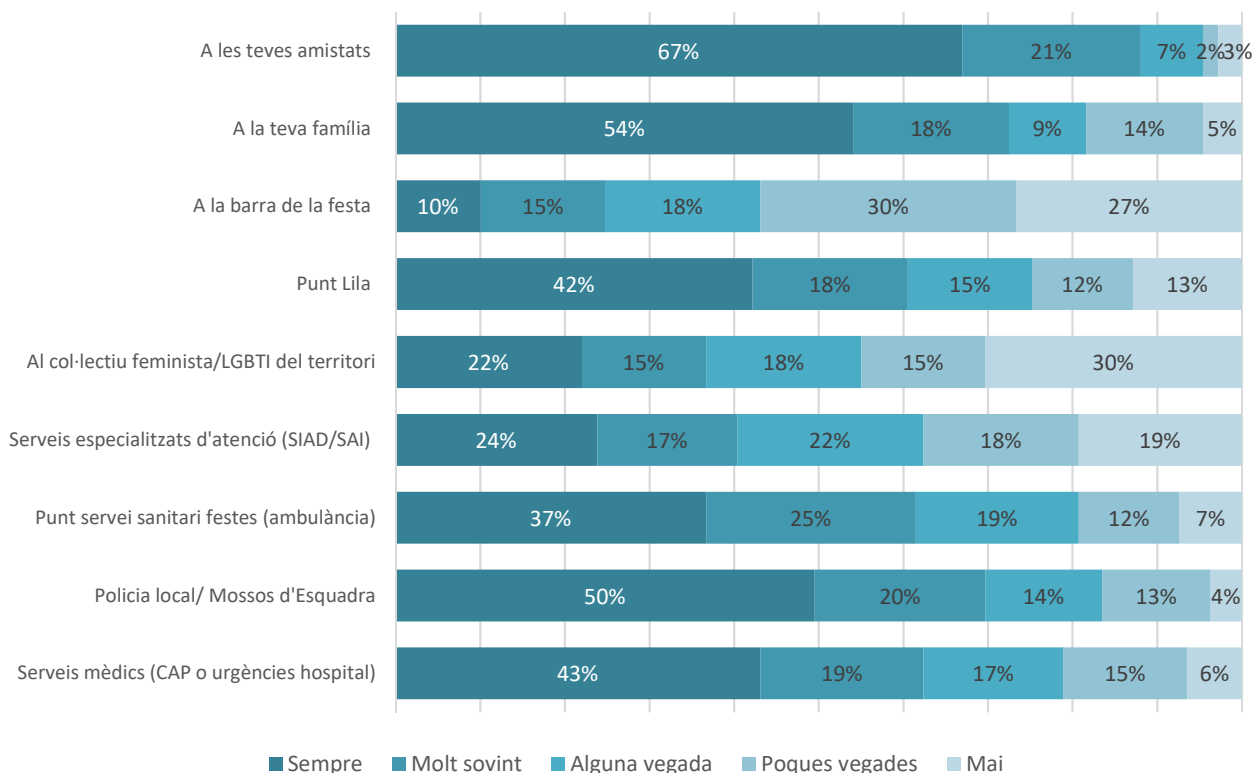
La comparativa entre l'alt percentatge de dones que manifesta haver patit les diverses formes de violència sexual amb el baix percentatge d'homes que manifesta haver-ne exercit ens condueix al concepte dels **agressors fantasma**⁸. Amb aquest, des de l'Observatori Noctàmbul@s ens referim al fet de que tot i que les violències sexuals i masclistes són transversals i es produeixen en altíssima freqüència, fet que s'observa en totes les enquestes que aborden aquesta qüestió, alhora la majoria d'homes no es senten interpel·lats quan s'aborda la temàtica. Des d'aquesta observació i amb el que ha anat sorgint amb la diagnosi es pot inferir que molt homes mostren dificultat per identificar violències molt freqüents i quotidianes i que en alguna mesura poden haver exercit en algun moment, fet que posa de nou de relleu la necessitat de treballar en l'àmbit de la prevenció, especialment amb la població masculina.

⁸ 4rt. Informe Noctàmbul@s, pàg. 12.

8.9 Actuació davant violències sexuals

En aquest apartat es fa un recull de les respostes sobre **com actuar davant les violències sexuals**.

Gràfica 20. En cas de patir alguna forma de violència sexual, a qui demanaries ajuda o acompanyament? (Dones)

La gràfica 20 mostra els resultats de les **dones** sobre a qui demanarien **ajuda o suport** en cas d'haver patit una agressió sexual. Es pot destacar que **gairebé totes** les dones demanarien ajuda o suport a les **amistats i la família**, el **88%** i el **72%** amb una freqüència de "sempre" o "molt sovint" respectivament. La **polícia local i mossos d'esquadra**, els **serveis mèdics**, el **servei sanitari** de les festes i el **Punt lila** també recullen altes freqüències. A ressaltar que la **barra** de la festa té la freqüència més baixa i que un **27% no hi demanaria mai ajuda**. Aquesta última dada condueix a la reflexió que potser la barra no és l'espai de festa idoni per situar un punt de recepció de casos d'agressió ja que no ofereix la tranquil·litat i la intimitat per generar la seguretat en les dones per tal que verbalitzin el que hagin pogut patir. D'altra banda, emergeix el grup d'amistats com l'espai de seguretat i confiança on relatar qualsevol problema, i per tant aquest hauria de ser el grup a qui qualsevol intervenció preventiva o d'atenció directa es dirigeixi per assegurar el benestar de qui hagi pogut patir una agressió. Finalment, el Punt lila es presenta com un servei d'atenció al que les dones anirien a demanar ajuda en altes freqüències, pel que resulta un recurs eficaç.

Pregunta oberta. Quins missatges proposaries per a una campanya de prevenció de les violències sexuals als espais festius dl Baix Camp?

- "No diguis ni facis el que no voldries que et diguessin ni et fessin a tu. No et deixis dir ni fer res que et faci sentir malament i denuncia-ho. Denúncia per defensar-te a tu i als demés."
- "UN 'PIROPO' NO DESITJAT...TAMBÉ ÉS VIOLÈNCIA"
- "El respecte et fa lliure."
- "Estima't a tu mateix i respecta als altres."
- "Gaudim tots i totes d'una nit de llibertat - Escolta'm i respecta'm abans de tocar-me - Gaudim juntes d'unes festes segures."
- "Les dones no som cap mena d'objectes, som persones."
- "No en el meu nom (missatge donat per un home)."
- "No és no."
- "No es no / si te has negado, es violación/ si te incomoda, denúncialo."
- "No estàs sola."
- "No facis el que no t'agrada que et facin."
- "No siguis la persona que no vols ser (dirigit a nois/homes)."
- "Només sí és sí. / Sí tu sí i jo no, és no!"
- "Que es moguin les dones amb llibertat al ballar. Que sigui l'ama del seu cos. Si et passa alguna cosa sol·licita ajuda. Assetjar no és lligar. L'alcohol mai és una excusa per cometre violències sexuals. No siguis còmplice, si els teus amics ho fan denuncia-ho."
- "Respecta'm."
- "Respectem-nos per gaudir."
- "Si et diuen no, no insisteixis."
- "Si no l'ajudes n'ets còmplice."

Pregunta oberta. Vols afegir algun comentari que pensis que pot ser útil en el context d'aquesta enquesta?

"Educació en igualtat com a matèria obligatòria en els currículums d'ensenyament, ja!"

"Ofereix espais de seguretat en els locals d'oci i telèfon on poder trucar que no siguin els de policia sinó que ofereixin una atenció immediata més de tipus emocional o afectiva."

"Crec que hi ha molts nois que comencen a tenir por a les noies, perquè aquestes últimes saben que tenen avantatges i la llei [sobre violència de gènere] les afavoreix i, per tant, se'n aprofiten."

"Les úniques persones susceptibles de patir violència masclista som les dones, les femelles humanes, independentment de la nostra 'identitat de gènere' (el gènere és binari i no es pot triar, perquè s'imposa sobre el cos sexual). Els homes poden patir altres tipus de violència i discriminacions, que també poden tenir components sexuals, però MAI poden patir violència masclista, ja que aquesta sempre es dona d'un home cap a una dona. Les dones hem de poder fer fora dels nostres espais els homes, per molt que es posin una faldilla i diguin que s'identifiquen com a dones; està demostrat que en països on s'ha aplicat l'anomenada Llei Trans hi ha hagut agressions per part de 'dones' (homes) cap a altres dones, cosa que distorsiona les estadístiques i esborra la realitat de la violència masclista, implicant així l'aplicació de mesures efectives. Un home mai serà una dona perquè no ha socialitzat com a tal, i tampoc a la inversa. Mai sentiré aquesta mena de por davant d'una dona, ni tampoc davant d'una transfeminina, perquè no formen part de la classe sexual opressora."

Com es pot comprovar, les dues darreres respostes mostren punts de vista i graus de sensibilització envers la violència masclista i sexual totalment oposats. En el primer comentari, per exemple, es posa de manifest que existeixen mites encara molt presents en la població que fan que la realitat que viuen les dones envers la violència de gènere i sexual es relativitzi i distorsioni. Davant això cal desmitificar i explicar les diferències existents entre els diversos tipus de violències, ja que no totes són iguals ni es manifesten de la mateixa manera, ni tampoc van dirigides cap a les mateixes persones. Així doncs, la tasca de prevenció i sensibilització resulta primordial a l'hora d'abordar la perpetuïtat d'aquestes violències.

9. Conclusions

A continuació el recull de conclusions extretes a partir dels resultats recollits a la present diagnosi, estructurades a partir de les temàtiques i preguntes plantejades a l'inici del document.

Conclusions sobre mapeig d'actors i agents

Número conclusió	Pregunta plantejada	Àrea	Resum conclusió
1	P1	Totes	Territori amb teixit associatiu fort i divers, amb entitats actives i predisposades a la participació i a la corresponsabilitat.
2	P1	Cultura, festes i participació ciutadana	En l'organització dels esdeveniments festius intervenen els ajuntaments, comissions de festes i col·lectius i entitats del territori.
3	P2	Totes	L'abordatge de les violències sexuals en espais festius és considerat com prioritari per part dels agents polítics, tècnics i comunitaris.
4	P2	Totes	Necessitat d'una major coordinació entre dels Ajuntaments, el Consell Comarcal i les entitats que organitzen esdeveniments en l'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci.
5	P3	Totes	Necessitat d'implicar a entitats que no han participat en el procés d'elaboració.
6	P3	Igualtat	Necessitat d'establir espais de comunicació i coordinació amb les entitats i col·lectius feministes del territori.
7	P3	Igualtat i promoció econòmica	Necessitat d'implicar els locals privats d'oci en l'abordatge de les violències masclistes i sexuals.
8	P3	Totes	Necessitat de formació i sensibilització en perspectiva de gènere al personal polític, tècnic i administratiu dels ajuntaments i del Consell Comarcal, en especial a aquell vinculat a l'àmbit de cultura i festes.
9	P3	Cultura i festes	Necessitat de formació i sensibilització en perspectiva de gènere a les empreses de seguretat i serveis de barra contractats pels ajuntaments en esdeveniments festius.
10	P3	Cultura, festes i participació ciutadana	Necessitat de formació i sensibilització en perspectiva de gènere a membres de les entitats que organitzen esdeveniments festius.
11	P3	Seguretat ciutadana	Necessitat de formació i sensibilització en perspectiva de gènere a la Policia local.

Conclusions sobre les dinàmiques de els violències sexuals en espais festius

Número conclusió	Pregunta plantejada	Àrea	Resum conclusió
12	P4	Totes	Existeix una ampla percepció de mites i creences masclistes i lgbtifòbics arrelats en molts discursos entre la població, el que fa necessari dissenyar accions de sensibilització que puguin arribar al conjunt de la població.
13	P4	Igualtat	Necessitat de treballar específicament amb la població masculina, que mostra més resistències i/o dificultats per identificar les violències sexuals.
14	P4	Igualtat	Necessitat d'abordar aquelles violències sexuals més normalitzades i invisibilitzades.
15	P4	Totes	Les particularitats del territori dificulten l'abordatge de les violències masclistes, lgbtifòbiques i sexuals. Es tracta d'una comarca turística en la que algunes poblacions doblen els seus habitants a l'estiu i hi ha molt poca cohesió social.
16	P5	Igualtat	Existeix una violència sexual sistèmica, estructural i quotidiana que pateixen les dones de la comarca i que en els espais i entorns festius opera amb més impunitat.
17	P5	Igualtat	Segons l'enquesta realitzada i els resultats qualitius obtinguts, són els homes els que exerceixen la major part de les violències masclistes i sexuals registrades, percebudes, presenciades, viscudes i exercides. Calen estratègies preventives específiques.
18	P5	Joventut	Es detecten actituds, discursos, imaginaris i pràctiques masclistes i lgbtifòbiques entre el jovent i en els espais de socialització (escola i institut, espai jove, etc.).
19	P5	Igualtat	Posar focus d'atenció també en l'entorn i els grups d'iguals de les persones que agredeixen. Cal recollir més informació sobre aquestes dinàmiques concretes per entendre com funcionen i poder aborda-les.
20	P5	Igualtat i Salut	Les violències masclistes i sexuals més registrades i ateses pels serveis d'atenció són en l'àmbit de la parella.
21	P6	Cultura, festes i promoció econòmica	Segons l'enquesta realitzada, els principals espais festius amb major freqüència (dades gràfica abans covid) són les activitats de nocturnes i diürnes de les festes populars (77% i 76% respectivament), els bars (74%) i les festes a cases (69%).
22	P6	Urbanisme i mobilitat	Les sensacions d'inseguretat als espais públics les generen els homes. A les dones majoritàriament per por a una agressió sexual i/o física i als homes majoritàriament per por a una agressió física.
23	P6	Urbanisme i mobilitat	Hi ha llocs específics que generen major sensació de por o inseguretat, generalment si estan mal il·luminats o poc concorreguts. Les parades de transport públic i l'estació de tren de Reus s'identifiquen com punts calents.
24	P6	Urbanisme i mobilitat	Segons l'enquesta realitzada, la major freqüència de mobilitat per anar o tornar a espais festius és en cotxe (78%) o a peu (40%).
25	P6	Urbanisme i mobilitat	Necessitat de millorar la il·luminació d'algunes zones, entorns dels espais festius i trajectes. Convenient realitzar una marxa exploratòria.

Conclusions sobre polítiques públiques relacionades amb la temàtica

Número conclusió	Pregunta plantejada	Àrea	Resum conclusió
26	P7	Igualtat	El Baix Camp disposa d'un Pla intern d'Igualtat de gènere, d'un Pla de polítiques de dones i d'igualtat, d'una diagnosi per al Pla comarcal Igbti i d'un Protocol d'intervenció coordinada contra la violència masclista, entre d'altres.
27	P7	Igualtat, Joventut, Salut i Seguretat	Des del 2018 s'han implementat diversos Punts Violeta a algunes festes de la comarca (de sensibilització alguns i d'atenció altres, professionals o amb persones voluntàries).
28	P7	Igualtat, Seguretat	El Consell Comarcal del Baix Camp està adherit al Protocol de Seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya des del 2020.
29	P7	Totes	Es duen a terme tallers i activitats relacionades amb la promoció de la igualtat de gènere i l'eradicació de les violències masclistes però aquestes no arriben al conjunt de la població.
30	P7 i P8	Igualtat, Joventut i comunicació	No es disposa d'una campanya unificada a nivell comarcal de prevenció de les violències masclistes, sexuals i lgbtífiques. Es perceben diferents possibilitats d'acció dels ajuntaments i es proposa una estratègia conjunta a nivell comarcal. El present protocol, circuit d'actuació i campanya comunicativa poden resultar útils en aquest sentit.
31	P7 i P8	Igualtat	Bona valoració dels Punts lila establerts però necessitat d'ampliar-ne funcions i horaris, així com pautes unificades d'acció i personal professional d'atenció.
32	P8	Igualtat, Cultura i festes	Alguns dels esdeveniments festius que es recullen com a prioritaris per implementar dispositius de suport són les festes majors dels pobles, la festa jove, la festa de barris de Riudoms, les barraques d'Almóster, el vermut electrònic, etc.
33	P8	Totes	L'administració ha de manifestar un rebuig públic a les violències masclistes, lgbtífiques i sexuals i invertir recursos econòmics i humans per eradicar-les.
34	P8	Totes	Necessitat d'estratègies de transversalitat de gènere per coordinar i complementar les polítiques d'igualtat entre les diferents àrees.
35	P8	Igualtat i promoció econòmica	Necessitat d'implicar els locals d'oci privat en l'abordatge de les violències sexuals. Es recullen propostes d'establir un distintiu per a locals "lliures de violències sexuals".
36	P8	Participació ciutadana	Propostes sobre crear una línia de subvencions per a les entitats que incorporin la perspectiva de gènere en la programació dels seus esdeveniments.
37	P8	Totes	Necessitat d'establir criteris de contractació amb perspectiva de gènere a tots els àmbits, en el context del Protocol també a l'àmbit de la programació cultural i musical.
38	P8	Cultura i festes	Convenient elaborar o disposar d'una guia amb recomanacions per realitzar una programació festiva i cultural amb perspectiva de gènere i fer-la arribar també a les entitats del territori.

39	P8	Igualtat, Joventut, P. Ciutadana, cultura i festes	Necessitat de visibilitzar, difondre i explicar l'actual protocol a la població en general i que tots els agents que intervenen en espais festius en siguin coneixedors.
40	P8	Educació i Joventut	Necessitat de treballar en l'àmbit educatiu i amb les famílies. Hi ha d'haver un projecte coeducatiu integral i fer educació sexual i afectiva.
41	P8	Totes	Necessitat d'incorporar la interseccionalitat en els missatges que es transmeten, sobretot per combatre discursos racistes, entre d'altres.
42	P8	Igualtat	Necessitat de sensibilitzar la població en el trencament de mites i creences masclistes.
43	P8	Igualtat i Esport	Necessitat d'abordar les violències masclistes, sexuals i lgtbifòbiques a l'esport.

10. Bibliografia

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2017). Protocol d'actuació estand Barcelona antimasclista La Lali Jove. Barcelona.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2018). Protocol "No callem" contra les agressions i els assetjaments sexuals en espais d'oci nocturn privat. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Recuperat el 2019, de http://ajuntament.barcelona.cat/bcnantimasclista/sites/default/files/protocol_oci_nocturn_cat.pdf
- ASSOCIACIÓ AXIOMA. (2019). Memòria d'intervenció socioeducativa en els espais d'oci Nocturn de Sant Cugat del Vallès. Març-juliol 2019.
- BRUGUER, J. (2017). Guia per dissenyar i executar processos participatius en l'àmbit municipal.
- CAL TEMERARI. (2016). Protocol contra les agressions masclistes Quinto de Nadal i Cap d'any. Sant Cugatdel Vallès.
- COL-LECTIU PUNT 6. (2019). Informe Marxes Exploratòries Sant Cugat del Vallès
- DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT. (2013). Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista. Barcelona: Departament de benestar Social i família, Generalitat de Catalunya. Recuperat el febrer de 2018, de www.jove.cat/protocolviolenciajove
- FUNDACIÓ SALUT I COMUNITAT. (2018). 5o Informe anual 2017-18 Observatorio noctàmbul@s. Barcelona: Fsync. Recuperat el 2020, de https://www.drogasgenero.info/wp-content/uploads/5InformeNoctambulas_2017-18.pdf
- FUNDACIÓ SALUT I COMUNITAT,. (2014). Observatorio cualitativo sobre la relación entre el consumo de drogas y los abusos sexuales en espacios de ocio nocturno. Consultat el febrer / 2018, a <http://www.drogasgenero.info/noctambulas/informes/>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2007). Llei 19/2007, d'11 de juliol, contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2009). Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya. Consultat el 2018, a <https://www.parlament.cat/document/nom/TL75.pdf>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2016). LLEI 11/2014, per garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere, intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Barcelona: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2019). Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci. Barcelona: Departament d'Interior. Recuperat el 2019, de <https://govern.cat/govern/docs/2019/01/30/13/29/537d407d-0d85-4529-a2dd-553f08b02a7f.pdf>
- Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. (2018). Enquesta mobilitat dia feiner 2017 (EMEF 2017). Resum executiu dels resultats principals. Bellaterra: IERMB. Recuperat el 2020, de

file:///Y:/Noctambul@s/2.%20CONSULTORIA/1.%20PROTOCOLS/PROTOCOLS%20CONTRACTATS/AJUNTAMENTS/Tarragona/Diagnosi/Recursos%20existents/EMEF_2017_Informe_Resum_Executiu.pdf

MINISTERIO DE SANIDAD, SERVICIOS SOCIALES E IGUALDAD. (2015). Macroencuesta de violencia contra la mujer 2015. Madrid: Publicaciones oficiales. Recuperat de http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_22_Macroencuesta2015.pdf

OBSERVATORIO NOCTAMBUL@S. (2018). 5o Informe anual 2017-2018. Barcelona: Fundació Salut i Comunitat.

PARÉS, M., & MARCH, H. (2012). Guia per avaluar processos participatius. Barcelona: Departament de Governació i Relacions Institucionals. Consultat el febrer / 2018, a http://governobert.gencat.cat/web/.content/30_ParticipacioCiutadana/04_Difusio_i_recerca/guies_breus_de_participacio_ciutadana/Guia_per_avaluar_processos_participatius/3-guia_avaluar.pdf

PUNT 6, Col·lectiu. (2017). Entorns habitables. Barcelona: Col·lectiu Punt 6. Recuperat el febrer de 2018, de https://issuu.com/punt6/docs/entorns_habitables_cat_final

RICH, A. (1980). Heterosexualidad obligatoria y existencia lesbiana. 28. Recuperat el 2020, de <http://www.mpisano.cl/psn/wp-content/uploads/2014/08/Heterosexualidad-obligatoria-y-existencia-lesbiana-Adrienne-Rich-1980.pdf>

TOLEDO, P., & PINEDA, M. (2016). L'abordatge de les violències sexuals a Catalunya. Part 1. Marc conceptual sobre les violències sexuals. Grup de Recerca Antigona i Creación Positiva.

VV.AA. (2018). Memòria Intervenció socioeducativa de medi obert en espais d'oci nocturn. Gener – setembre 2018.

11. Annexes

11.1 Entitats feministes, LGBTI, juvenils i festives de la comarca del Baix Camp

Col·lectius feministes i LGBTI

- **Associació Les Violetes feministes** (Hospitalet de l'Infant)
- **Associació Dones d'Aigua** (Riudoms)
- **Col·lectiu Feminista de Montbrió del Camp**
- **H2O** (Camp de Tarragona)
- **Federació de Dones del Baix Camp** (inclou les diferents associacions, col·lectius i grups de dones o feministes del Baix Camp)

Associacions de dones:

- Associació de Dones Verge de Berrulles (Capafonts)	(Reus)
- Grup de Dones Alamanda (Vandellòs)	- Associació de Dones Caterines Vinyols
- Unió de Dones de Mont-roig del Camp	- Associació de Dones Puigcerver (Riudecols)
- Bella Llar de Riudoms	- Associació de Dones Camí de Valls
- Associació Cultural de Dones Borgenques	- Associació de Dones Castellvell del Camp
- Associació de Dones Amunt Cambrils	- Associació de Dones de Vilanova d'Escornalbou i l'Arbocet
- Col·lectiu de Dones de Vilafortuny	- Associació Cultural de Dones Alba (Cambrils)
- Grup de Dones de la Selva del Camp	- Associació de Dones de Pratdip
- Grup de Dones Blanca d'Anjou (Hospitalet de l'Infant)	- Grup de Dones de Riudecanyes
- Associació de Dones d'Alforja	- Associació de Dones de Botarell
- Associació de Dones de Duesaigües	- Associació de Dones de l'Aleixar (ADA)
- Col·lectiu de Dones Club 79 (l'Argentera)	- Associació de Dones de Montbrió del Camp
- Associació de Dones Sta. Àgueda de Miami	- Associació de Dones La Dàlia de Maspujols
- Grup de Dones Santa Àgata Almoher	- Associació de Dones l'Abellera (Prades)
- Centre cívic Mijorn - Associació Nova Dona (Reus)	- Associació de Dones de l'Albiol
- Centre cívic - Associació de Dones Blanca Almendro (Reus)	- Associació Dolors Vives i Redó (Reus)
- Centre cívic Carrilet - Dones 2.000	- Dones Ganxetes (Reus)
	- Associació de Dones de Vilaplana
	- Amigues de Reus

Associacions de joves:

- **La Plegadora** (La Selva del Camp)
- **Associació de Joves de Vandellòs**
- **Colla de Joves** (l'Aleixar)
- **Associació juvenil de Joves** (Alforja)
- **Associació de Jóvens de Vilaplana**
- **Associació de Joves Pedrafità** (Botarell)
- **Associació de Joves de la Vila Vermella** (Prades)
- **Joves Milubis** (Maspujols)
- **Els 4 gats non stop** (Riudecols)
- **Els Havanus** (Les Borges del Camp)
- **Associació de Joves l'Era** (Vinyols i els Arcs)
- **Centre Cultural Cinc cèntims** de Riudecanyes
- **Associació juvenil Colla Gegantera d'Almóster**
- **Associació de Joves Els dos Tombs** (Vilanova d'Escornalbou)
- **Grup de Joves Laboat** (Duesaigües)
- **Associació Esplai del Casal Riudomenc**
- **Associació de Joves Pleta** de Montbrió del Camp
- **Jóvens d'Almóster**

Associacions culturals o festives:

- **Casal Despertaferro** (Reus)
- **Associació Cultural Mitjanit** (Miami Platja)
- **Associació de la Festa de Barris** (Riudoms)
- **Associació Multicultural Alternativa** (Hospitalet de l'Infant)
- **Selvatek** (La Selva del Camp)

11.2 Festes populars i esdeveniments festius de la comarca del Baix Camp

Festes Majors

- FM de Sant Llorenç (Botarell)
- FM d'estiu i d'hivern de Les Borges del Camp
- Festa de la Farigola de Prades
- FM de Sant Miquel (Mont-roig)
- FM de Sant Jaume (Miami platja)
- FM de Sant Roc (Hospitalet de l'Infant)
- FM de Vilaplana
- FM de l'Aleixar
- FM de Maspujols
- FM de Sant Pau (Arbolí)
- FM de Sant Abdó i Sant Senén d'Almóster
- FM de Sant Domingo (Argentera)
- FM de Capafonts
- FM de Santa Anna (Castellvell)
- FM del Palau d'Anglesola (Duesaigües)
- FM de Sant Pere (Montbrió del Camp)
- FM de Bellpuig (Riudecols)
- FM de Sant Jaume (Riudecanyes)
- Festa de la revetlla de Sant Joan (La Selva del Camp)
- FM, Fira i Setpenari de la Mare de Déu de Paretdelgada (La Selva del Camp)
- FM de Sant Joan (Vinyols i els Arcs)
- FM de Vilanova d'Escornalbou

Altres festes i esdeveniments

- Festa Jove
- Festes de Barris de Riudoms
- Barraques d'Almóster
- Vermut electrònic
- Mar Musik